

Opsporing Verzocht

Opsporing Verzocht

Een quasi-experimentele studie naar de bijdrage van het programma
Opsporing Verzocht aan de oplossing van delicten

dr. J.G. van Erp
drs. F. van Gastel
prof. dr. H.D. Webbink

In opdracht van:
Programma Politie & Wetenschap

Foto omslag: AVRO

Ontwerp:
Vantilt Producties & Martien Frijns

ISBN: 978 90 3524 624 9
NUR: 800, 624

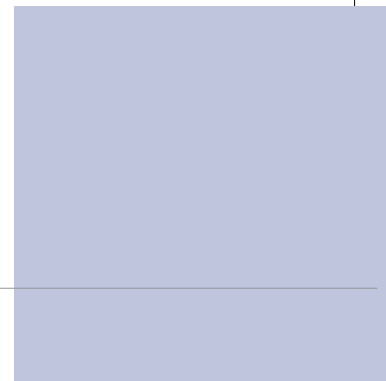
Realisatie:
Reed Business, Amsterdam

© 2012 Politie & Wetenschap, Apeldoorn; Erasmus Universiteit Rotterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opname of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photo print or other means without written permission from the authors

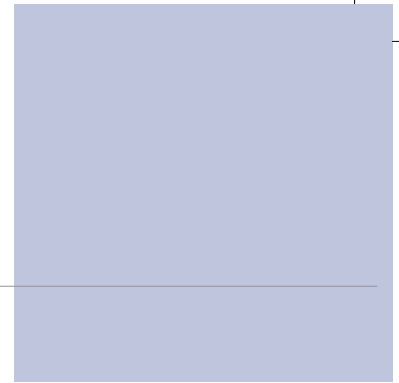
Inhoud

Voorwoord	7
Samenvatting	9
1 Aanleiding, doelstelling en onderzoeksvragen	13
1.1 Aanleiding	13
1.2 Doelstelling	15
1.3 Vraagstelling	16
2 Werkwijze, doelen en effecten van opsporingsberichtgeving	19
2.1 Opsporing Verzocht	19
2.2 Juridisch kader	22
2.3 Onderzoek naar effectiviteit van burgerparticipatie in de opsporing	24
2.4 Mogelijke verklarende factoren voor effectiviteit	27
3 Dataverzameling en operationalisatie	29
3.1 Selectie van opsporingsberichten voor het onderzoek	29
3.2 Exposure	32
3.3 Oplossingspercentage	32
3.4 Empirische strategie	34
3.5 Constructie checklist	37
3.6 Interviews	39
4 Kenmerken uitgezonden opsporingsberichten en oplossingspercentage	41
4.1 Regio getoonde delicten	41
4.2 Tijd tussen het plegen en uitzenden van een delict	43
4.3 Type delict	44

4.4	Locatie delict	46
4.5	Kenmerken van verdachten	48
4.6	Herkenbaarheid beelden	50
4.7	Storytelling	52
4.8	Oplossingspercentage Opsporing Verzocht	54
5	De kans op oplossen van uitgezonden versus niet-uitgezonden zaken	57
5.1	Beschrijving van verschillen tussen uitgezonden en niet-uitgezonden zaken	57
5.2	Schattingsresultaten	59
6	De invloed van het aantal kijkers op het oplossen van een zaak	61
6.1	Exposure	61
6.2	Invloed van het aantal kijkers	63
6.3	De wijze waarop een zaak is opgelost	68
7	Verschillen tussen opgeloste en niet-opgeloste zaken	71
7.1	Verschillen tussen opgeloste en niet-opgeloste zaken	71
7.2	Samenhang tussen kenmerken van zaken en oplossing	72
8	Conclusie en discussie	77
8.1	Conclusie	77
8.2	Discussie	80
	Literatuur	83
	Bijlagen	85
1	Geanonimiseerd voorbeeld uit <i>Recherche Informatie Blad</i>	85
2	Checklist kenmerken zaken <i>Opsporing Verzocht</i>	87
3	Codering	91
4	Verschillen tussen zaken uit <i>Opsporing Verzocht</i> en <i>Recherche Informatie Blad</i>	95
5	Aantal kijkers, alleen zaken uit <i>Opsporing Verzocht</i>	96
6	Lijst respondenten	97
7	Samenstelling begeleidingscommissie	98

Voorwoord

Wekelijks kijken meer dan een miljoen mensen naar *Opsporing Verzocht* op televisie. Hoewel dit programma al lang bestaat, past het in een trend waarin opsporingsberichtgeving steeds vaker en in diverse media wordt ingezet. Dat roept de vraag op hoe effectief opsporingsberichtgeving is. Die vraag is mede relevant omdat het verspreiden van informatie over verdachten mogelijk verstrekkende gevolgen voor hen kan hebben.

Het KLPD maakt jaarlijks bekend welk percentage van de uitgezonden zaken wordt opgelost. Dat percentage zegt echter niet veel over de effectiviteit van *Opsporing Verzocht*; daarvoor moeten de uitgezonden zaken worden vergeleken met een controlegroep van niet-uitgezonden zaken. Dit type effectiviteitonderzoek is in een Europese context nog niet verricht. Dit onderzoek voorziet in die lacune. We hopen hiermee een bijdrage te leveren aan een verantwoorde inzet van opsporingsberichtgeving.

Het onderzoek kon worden verricht dankzij een subsidie van de Stichting Politie & Wetenschap, die burgerparticipatie in 2011 tot een van de speerpunten van haar onderzoeksprogramma heeft gemaakt. Wij danken de stichting hartelijk voor de geboden financiële ondersteuning. Bovendien hebben wij kunnen profiteren van de waardevolle suggesties van de programmadirecteur van de stichting, Frits Vlek.

Voor de uitvoering van het onderzoek hebben wij veel medewerking gekregen van het team Opsporingsberichtgeving en Vermiste Personen van de dienst IPOL van het KLPD, met name van teamleider Irma Schijf en Fred Lucas. De uitvoerige gesprekken die we met hen en anderen hebben gevoerd, gaven ons veel inzicht in de keuzes die bij opsporingsberichtgeving worden gemaakt. Bovendien waardeerden we de openheid waarmee ze ons onderzoek tegemoet traden. Voor het verkrijgen van gegevens over opgeloste zaken hebben wij ook medewerking gekregen van vele politiefunctionarissen, die ons vaak van aanvullende informatie voorzagen. Naar al deze respondenten gaat onze hartelijke dank uit.

Een belangrijk deel van het onderzoek bestond uit het bekijken en coderen van ruim negentig afleveringen van *Opsporing Verzocht*, uitgezonden in 2009 en

2010. Daarbij kregen we ondersteuning van studenten Varsha Ramsaran en Reinard van Duijn. We zijn hen zeer erkentelijk voor hun hulp.

Tot slot prezen we ons gelukkig met de begeleidingscommissie die ons niet alleen op constructieve wijze van commentaar heeft voorzien, maar wier enthousiasme ook erg stimulerend was. Ook hen danken we voor hun bijdrage.

De onderzoekers,
Judith van Erp
Dinand Webbink
Froukje van Gastel

Rotterdam, 14 februari 2012

Samenvatting

Steeds vaker maakt de politie gebruik van de media om de hulp van burgers in te roepen bij de opsporing van verdachten. We spreken hier van opsporingsberichtgeving: het tonen van beelden van verdachten of het verspreiden van andere informatie over delicten met als primair doel hulp te vragen aan het publiek bij het oplossen van deze zaken. Het is echter niet bekend in hoeverre opsporingsberichtgeving een bijdrage levert aan het opsporen en aanhouden van verdachten en welke vorm of aanpak het meest effectief is. Dit onderzoek voorziet in die lacune. Het richt zich op AVRO's *Opsporing Verzocht*, de bekendste vorm van opsporingsberichtgeving en met 29 jaar een van de langst lopende televisieprogramma's in Nederland.

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt:

In welke mate draagt uitzending van een opsporingsbericht over een delict in *Opsporing Verzocht* bij aan de oplossing van delicten in vergelijking met delicten waarvan geen opsporingsbericht in *Opsporing Verzocht* is getoond?

Deze vraagstelling wordt beantwoord middels een quasi-experimenteel onderzoek, waarbij de bijdrage van *Opsporing Verzocht* op twee manieren wordt gemeten. Ten eerste wordt de oplossingsfrequentie van de in *Opsporing Verzocht* uitgezonden opsporingsberichten vergeleken met gelijksoortige berichten die niet aan het publiek zijn getoond. Hiervoor hebben we gebruik gemaakt van het *Recherche Informatie Blad*, een papieren uitgave met opsporingsberichten die intern onder politiemensen wordt verspreid. De zaken die in *Recherche Informatie Blad* en in *Opsporing Verzocht* worden getoond, zijn redelijk goed vergelijkbaar. Deze aanpak meet de invloed van uitzending van een opsporingsbericht in vergelijking met niet uitzenden. In de tweede plaats meten we het effect van variatie in de kijkcijfers van *Opsporing Verzocht*. Hiervoor maken we gebruik van de variatie in kijkcijfers die wordt veroorzaakt door het gelijktijdig uitzenden van een voetbalwedstrijd uit de Champions League.

Het onderzoek is opgedeeld in de volgende onderzoeksvragen.

- 1 Wat zijn de kenmerken van opsporingsberichten in *Opsporing Verzocht* en hoe worden zaken geselecteerd voor opsporingsberichtgeving?
- 2 Zijn er verschillen in oplossingspercentage tussen opsporingsberichten die in *Opsporing Verzocht* zijn getoond en vergelijkbare berichten die niet aan het publiek zijn getoond?
- 3 Is er een samenhang tussen het oplossingspercentage en het aantal kijkers van opsporingsberichtgeving?
- 4 Zijn er verschillen in oplossingspercentage tussen verschillende typen delicten of verschillende typen opsporingsberichten die als succesfactoren van opsporingsberichtgeving kunnen worden aangemerkt?

Naast het opsporen van verdachten heeft opsporingsberichtgeving ook nog andere doelen. Gedacht kan worden aan het betrekken van de burgers bij het werk van de politie, het vergroten van het vertrouwen van burgers in de politie en het vergroten van het veiligheidsgevoel van burgers. Deze aspecten zijn in dit onderzoek niet meegenomen. Ook de kosten van opsporingsberichtgeving vallen buiten dit onderzoek.

Kenmerken van uitgezonden zaken

In dit onderzoek zijn allereerst de kenmerken van opsporingsberichten in *Opsporing Verzocht* in kaart gebracht. Ruim een derde van de in *Opsporing Verzocht* getoonde opsporingsberichten komt uit de politieregio's Amsterdam-Amsteland, Rotterdam-Rijnmond, Haaglanden en Utrecht. De overige zaken komen uit het hele land, hoewel sommige korpsen meer 'mediagezind' zijn dan andere. Regio Midden en West Brabant levert 10% van de opsporingsberichten aan, dankzij goede contacten met het regionale opsporingsprogramma Bureau Brabant. 11% van de zaken wordt uitgezonden binnen twee weken nadat het delict is gepleegd; 24% binnen een maand.

Bijna 40% van de in *Opsporing Verzocht* getoonde opsporingsberichten betreffen overvallen. Ook poging tot moord of doodslag (17%) en diefstal (14%) komen vaak voor. In de helft van de gevallen kan bewegend beeld van een verdachte worden getoond; van 35% is geen beeldmateriaal beschikbaar. In 40% van de opsporingsberichten wordt gebruik gemaakt van een gedramatiseerde reconstructie.

Voor de selectie van zaken voor *Opsporing Verzocht* is voorts gebleken dat er rekening wordt gehouden met mogelijke impact op het slachtoffer en andere

betrokkenen, en ook met de proportionaliteit ten aanzien van de dader. Een voorwaarde voor uitzending is dat er voldoende researchcapaciteit beschikbaar is voor de opvolging van tips.

Oplossingspercentage

Van de in *Opsporing Verzocht* getoonde opsporingsberichten in 2009 en 2010 is 38% opgelost en 62% niet opgelost. 'Opgelost' is in dit onderzoek gedefinieerd als een serieuze aanhouding. 5% van alle getoonde zaken is opgelost door een tip uit het publiek naar aanleiding van de uitzending. In 12% van de zaken staat de oplossing van de zaak geheel los van de uitzending. 20% van de in *Opsporing Verzocht* getoonde zaken is opgelost mede dankzij *Opsporing Verzocht*. Opsporingsberichtgeving fungeert in deze gevallen als tactisch drukmiddel op verdachten. Er was bijvoorbeeld een verdachte wiens telefoon werd afgetapt, terwijl hij met anderen sprak over de uitzending.

Het effect van uitzending

Vervolgens is onderzocht of er verschillen zijn in oplossingspercentage tussen opsporingsberichten die in *Opsporing Verzocht* zijn getoond en vergelijkbare berichten die niet aan het publiek zijn getoond. Het uitzenden van een opsporingsbericht in *Opsporing Verzocht* verhoogt de kans op het oplossen van de zaak met ongeveer 15 procentpunt. Dat wil zeggen: *Opsporing Verzocht* verhoogt de kans op het oplossen van een zaak van ongeveer 25% naar 40%. Ook als we de overige verschillen tussen de getoonde opsporingsberichten in *Opsporing Verzocht* en het *Recherche Informatie Blad* controleren, blijft het effect 15 procentpunt. Een kanttekening bij dit resultaat is dat niet uitgesloten kan worden dat het verschil ook samenhangt met niet waargenomen verschillen tussen zaken die wel en niet zijn uitgezonden.

Het effect van aantallen kijkers

Ook is onderzocht of een toename van het aantal kijkers een oorzakelijk effect heeft op de kans dat een zaak wordt opgelost. Daarvoor is gebruikgemaakt van een natuurlijk experiment: het uitzenden van een voetbalwedstrijd op een ander net. Een voetbalwedstrijd op het andere net leidt tot een aanzienlijke daling van het aantal kijkers. Een voetbalavond vermindert de kans op het oplossen van een zaak met ongeveer 15 procentpunt. Zaken die op voetbalavonden worden uitge-

zonden, blijken niet anders te zijn dan zaken die op ‘normale avonden’ worden uitgezonden.

Geen eenvoudige succesfactoren voor het oplossen van zaken

Tot slot hebben wij onderzocht of er verschillen zijn in oplossingspercentage tussen verschillende typen delicten of verschillende typen opsporingsberichten die als succesfactoren van opsporingsberichtgeving kunnen worden aangemerkt. Algemene succesfactoren van een opsporingsbericht zijn op grond van ons onderzoek echter niet te geven. Zo kan niet worden gesteld dat een reconstructie bijdraagt aan de oplossing van een zaak, dat bepaalde delicten makkelijker worden opgelost dan andere of dat meer informatie over de impact van een delict op het slachtoffer eerder tot oplossing leidt.

Samenvattend is *Opsporing Verzocht* succesvol in het bereiken van het primaire doel van opsporingsberichtgeving, namelijk het oplossen van delicten. De berichtgeving in *Opsporing Verzocht* voldoet aan enkele belangrijke randvoorwaarden: het heeft een enorm aantal kijkers en er is voldoende researchcapaciteit beschikbaar voor de opvolging van tips. Tot slot heeft de politie in een substantieel deel van de getoonde opsporingsberichten al een verdachte op het oog en wordt opsporingsberichtgeving hier tactisch ingezet. Deze randvoorwaarden blijken cruciaal voor effectiviteit.

De belangrijkste aanbeveling luidt om *Opsporing Verzocht* uit te zenden op avonden die niet concurreren met voetbalwedstrijden. Op grond van ons onderzoek mag een aanzienlijke toename van het aantal opgeloste zaken worden verwacht tegen geringe kosten.

Aanleiding, doelstelling en onderzoeksvragen

1.1 Aanleiding

In toenemende mate tracht de overheid de participatie van burgers in de veiligheidszorg actief te bevorderen. Sinds de jaren tachtig is een proces van responsabilisering aan de gang, waarbij de burger wordt aangesproken op de eigen verantwoordelijkheid voor de veiligheid (Garland, 2001). De overheid heeft veiligheid als kerntaak en is eindverantwoordelijk, maar de burger is medeverantwoordelijk en participant in de veiligheidszorg, primair voor zijn eigen veiligheid, maar ook voor het collectief (Vlek, 2010). Naast burgerparticipatie in de handhaving en preventie wordt in toenemende mate een beroep gedaan op de burger bij de opsporing. 'Burgerparticipatie in de opsporing' is de algemene term voor inspanningen die door de politie worden verricht om burgers te betrekken bij opsporingsactiviteiten, met als doel dat zij een bijdrage leveren aan de opsporing (Cornelissens & Ferwerda, 2010). Daarbij kan de rol van de burger variëren van 'ogen en oren' tot 'junior partner' van de rechercheur (Vlek, 2010). We onderscheiden burgerparticipatie van burgeropsporing, omdat bij burgerparticipatie het initiatief uitgaat van politie en justitie. De politie kan allereerst het publiek vragen informatie te verstrekken. Getuigenoproepen, buurtonderzoek en politieopsporingsberichten op televisie en posters zijn hiervoor traditionele manieren. Maar burgerparticipatie kan ook verder gaan dan het verstrekken van informatie: burgers kunnen worden ingezet als infiltrant, pseudokoper of surveillant (Bleichrodt, 2010; Cornelissens & Ferwerda, 2010).

In het kader van de burgerparticipatie maakt de politie steeds vaker gebruik van de media om burgers te informeren over het werk van de politie, om voorlichting te geven over preventiemaatregelen die burgers kunnen treffen en om de hulp van burgers in te roepen bij de opsporing van verdachten. Onder andere als gevolg van technologische ontwikkelingen heeft met name opsporingsberichtgeving de afgelopen jaren een enorme vlucht genomen (Cornelissens & Ferwerda, 2010; Van der Vijver e.a., 2010; Bekkers & Meijer, 2010). Opsporingsberichtgeving is het tonen van beelden van verdachten of

het verspreiden van andere informatie over delicten met als primair doel hulp te vragen aan het publiek bij het oplossen van deze zaken. Opsporingsberichtgeving onderscheidt zich van reguliere voorlichting over misdrijven omdat het gericht is op het verkrijgen van relevante informatie voor een concreet opsporingsonderzoek.

De bekendste vorm van opsporingsberichtgeving is die via AVRO's *Opsporing Verzocht*, met 29 jaar een van de langst lopende televisieprogramma's in Nederland. Opsporingsberichten worden ook getoond in *Hart van Nederland* op SBS 6, in het dagblad *Spits* en soms ook via urgente politieberichten op de televisie. Inmiddels hebben ook de meeste regionale televisiezenders een opsporingsprogramma, zoals *Team West* van de politie Haaglanden en *Hollands Midden* bij Omroep West of *Bureau Hengeveld* van RTV Utrecht. Met de komst van de nieuwe media is het gebruik van opsporingsberichtgeving door de politie nog verder toegenomen. Er zijn landelijke opsporingswebsites zoals depolitiezoekt.nl en nationaleopsporingslijst.nl, maar ook regionale websites zoals dadergezocht.nl van de politie Fryslân. Opsporingsberichten worden ook getoond op de websites van de politiekorpsen, van *Opsporing Verzocht* en van enkele regionale opsporingsprogramma's. De politie verspreidt daarnaast opsporingsberichten via Youtube en Twitter, en in sommige regio's via Burgernet als het gaat om zaken waarbij direct informatie van burgers is gewenst. De berichten van de politie worden ook overgenomen door private websites, zoals boevenvangen.nl, geenstijl.nl of opgelichtopinternet.nl (Van Erp, 2011).

Het enthousiasme waarmee de politieorganisatie de (nieuwe) media omarmt, is groot. Er is een grote variëteit aan nieuwe initiatieven en geschat wordt dat het mediagebruik alleen maar zal toenemen. Daarbij is de verwachting dat communiceren via de media de opsporing effectiever maakt; hetzij direct, doordat burgers tips en informatie aan de politie geven waardoor delicten sneller kunnen worden opgelost, hetzij indirect, omdat het gebruik van de media een bijdrage kan leveren aan het imago van de politie als een moderne, professionele, zichtbare en open politieorganisatie, hetgeen vertrouwen wekt en draagvlak kweekt bij burgers en maatschappelijke partners (Cornelissens & Ferwerda, 2010; Bekkers & Meijer, 2010). Naar de daadwerkelijke opbrengsten van opsporingsberichtgeving is in Nederland echter nog enkel verkennend onderzoek gedaan (Kuijvenhoven, 2005). Kosten en baten van bestaande en nieuwe initiatieven worden niet systematisch bijgehouden (Vlek, 2010). Er bestaat dus geen inzicht in de vraag in hoeverre opsporingsberichtgeving een bijdrage levert aan het opsporen en aanhouden van verdachten, en welke vorm of aanpak het effectiefst is. De inzet van opsporings-

berichtgeving verloopt daarmee voornamelijk op basis van eigen inschattingen en ervaringskennis van de betrokken politiefunctionarissen. Het risico hiervan is dat versnippering optreedt en dat capaciteit en geld worden geïnvesteerd in initiatieven die uiteindelijk niet bijdragen aan de effectiviteit en kwaliteit van de politieorganisatie.

1.2 Doelstelling

Dit onderzoek beoogt de huidige werkwijze bij de selectie van zaken voor opsporingsberichtgeving in *Opsporing Verzocht* in kaart te brengen en inzicht te bieden in het oplossingspercentage van de zaken waarover een opsporingsbericht is uitgezonden.

In dit onderzoek gaat de aandacht daarmee uit naar de instrumentele effectiviteit van opsporingsberichtgeving. Naast het aanhouden van verdachten dient opsporingsberichtgeving ook relationele en legitimerende doelen: het is een middel om de prioriteiten van politie en justitie te communiceren en vertrouwen in de politie te bevorderen door zichtbaar te maken dat de politie werkt aan het oplossen van delicten (Miles, 2008) en de burger serieus neemt (Vlek, 2010). Anderzijds zijn er ook mogelijke negatieve neveneffecten. De betrokkenheid van burgers kan doorschieten wanneer burgers zelf allerlei beelden van verdachten op internet plaatsen zonder tussenkomst van de politie. Ook kan opsporingsberichtgeving mogelijk nog gevolgen hebben voor verdachten na hun straf (Vedder e.a., 2007). Vaak wordt hierbij gesproken van 'Amerikaanse toestanden', zonder dat overigens expliciet wordt gemaakt wat hiermee wordt bedoeld. Een grotere betrokkenheid van de burger bij de opsporing heeft ook gevolgen voor de verhouding tussen burger en politie (Van Erp, 2011). Voorts kan een grotere openheid over het werk van de politie ook eventuele tekortkomingen van het politiewerk zichtbaar maken of de vraag doen rijzen naar meer terugkoppeling van resultaten die om tactische of rechtsstatelijke redenen niet altijd kan worden gegeven. Tot slot bleek uit een onderzoek naar het regionale opsporingsprogramma *De Gouden Tip* van Omroep Limburg dat kijkers zich na afloop van het programma beduidend onveiliger voelden dan een controlegroep die het programma niet had gezien (Van Gaal, 2007).

Van al deze nevendoelen en -effecten van opsporingsberichtgeving zijn wij ons bewust, maar in dit onderzoek richten wij ons primair op de bijdrage van opsporingsberichtgeving aan de aanhouding van verdachten en de oplossing van delicten.

1.3 Vraagstelling

De vraagstelling van dit onderzoek luidt: in welke mate draagt uitzending van een opsporingsbericht over een delict in *Opsporing Verzocht* bij aan de oplossing van delicten in vergelijking met delicten waarvan geen opsporingsbericht in *Opsporing Verzocht* is getoond?

Deze vraagstelling wordt beantwoord middels een quasi-experimenteel onderzoek, waarbij de bijdrage van *Opsporing Verzocht* op twee manieren wordt gemeten. Ten eerste wordt de oplossingsfrequentie van de in *Opsporing Verzocht* uitgezonden opsporingsberichten vergeleken met gelijksoortige berichten die niet aan het publiek zijn getoond. Deze aanpak meet de invloed van uitzending van een opsporingsbericht boven niet uitzenden. Een succesvol opsporingsbericht kan echter niet zonder meer worden toegeschreven aan de uitzending van het bericht. Het is ook mogelijk dat organisatorische factoren tot een groter oplossingspercentage van uitgezonden opsporingsberichten leiden, zoals hogere urgentie of meer politiecapaciteit voor deze zaken. Om de bijdrage van exposure aan het publiek te meten, onderzoeken we daarom in de tweede plaats het effect van variatie in de kijkcijfers van *Opsporing Verzocht*. Hiervoor maken we gebruik van de variatie in kijkcijfers die wordt veroorzaakt door het gelijktijdig uitzenden van een voetbalwedstrijd uit de Champions League.

Onderzoeksvragen

- 1 Wat zijn de kenmerken van opsporingsberichten in *Opsporing Verzocht* en hoe worden zaken geselecteerd voor opsporingsberichtgeving?
- 2 Zijn er verschillen in oplossingspercentage tussen opsporingsberichten die in *Opsporing Verzocht* zijn getoond en vergelijkbare berichten die niet aan het publiek zijn getoond?
- 3 Is er een samenhang tussen het oplossingspercentage en het aantal kijkers van opsporingsberichtgeving?
- 4 Zijn er verschillen in oplossingspercentage tussen verschillende typen delicten of verschillende typen opsporingsberichten die als succesfactoren van opsporingsberichtgeving kunnen worden aangemerkt?

Opbouw van dit rapport

In hoofdstuk 2 beschrijven we in algemene zin de werkwijze van *Opsporing Verzocht*, het juridisch kader, en bespreken we resultaten van eerdere onderzoeken die relevant zijn voor dit onderzoek. In hoofdstuk 3 gaan we in op de opzet van dit onderzoek en de gehanteerde onderzoeksmethoden. Hoofdstuk 4 geeft antwoord op onderzoeksvraag 1. In dit hoofdstuk bespreken we de kenmerken van de zaken die in *Opsporing Verzocht* zijn getoond. We maken van deze kenmerken gebruik bij de beantwoording van onderzoeksvraag 2, 3 en 4. Hoofdstuk 5 geeft antwoord op onderzoeksvraag 2. We onderzoeken hier verschillen tussen uitgezonden en niet-uitgezonden opsporingsberichten. In hoofdstuk 6 onderzoeken we in hoeverre het aantal kijkers van een opsporingsbericht invloed heeft op het oplossingspercentage. Daarmee beantwoorden we onderzoeksvraag 3. Onderzoeksvraag 4, naar de succesfactoren van opsporingsberichtgeving, wordt beantwoord in hoofdstuk 7. Hoofdstuk 8 bevat de conclusies van dit onderzoek.

2

Werkwijze, doelen en effecten van opsporingsberichtgeving

In dit hoofdstuk bespreken wij in algemene zin hoe opsporingsberichtgeving in zijn werk gaat en wat bekend is over de effecten. Wat de werkwijze betreft, concentreren we ons op het Nederlandse programma *Opsporing Verzocht*. Naar de effectiviteit van *Opsporing Verzocht* is niet eerder onderzoek gedaan. Wel bespreken we in dit hoofdstuk Amerikaans onderzoek naar de effectiviteit van opsporingsberichtgeving. Tot slot formuleren we een aantal verwachtingen met betrekking tot factoren die mogelijk een bijdrage leveren aan de effectiviteit.

2.1 *Opsporing Verzocht*

Opsporing Verzocht is met een looptijd van 29 jaar een van de langst lopende programma's op de Nederlandse televisie. In 1969 werkte Nederland eenmalig mee aan het Duitse opsporingsprogramma *Aktenzeichen XY... ungelöst*, waarna de minister van Justitie een werkgroep opstelde die de wenselijkheid moest onderzoeken van het ontwikkelen van opsporing via televisie. In 1971 kwam deze werkgroep met een rapport waarin de mogelijke negatieve neveneffecten werden opgesomd: schending van de privacy en stigmatisering van verdachten, een oproep tot heksenjachten en eigenrichting, versterking van bestaande stereotypen en vooroordelen, het verhogen van de angst voor criminaliteit en het veroorzaken van imitatiegedrag. Volgens het rapport konden deze nadelen echter worden tegengegaan door 'zorgvuldigheid in de presentatie', door het vermijden van 'sensationalisme' en door het installeren van 'waakhond commissies' die de selectie van zaken controleren en het programma voortdurend evalueren (Brants, 1998).

In oktober 1975 en maart 1976 vonden proefuitzendingen plaats, live vanuit het politiebureau in Den Haag. Hierop volgde veel kritiek van de sociale diensten, de reclassering, criminologen en rechtswetenschappers. Deze critici brachten allen dezelfde argumenten naar voren die al waren genoemd in het rapport van 1971. De resultaten van de uitzendingen waren niet erg bemoedi-

gend: er waren voldoende positieve kijkers, maar deze hadden niet geholpen bij het oplossen van de gepresenteerde zaken. Toch werd zes jaar later het programma *Opsporing Verzocht* opgezet in samenwerking met de Algemene Vereniging Radio Omroep (AVRO). De AVRO benadrukte dat haar motieven puur waren gebaseerd op overwegingen van sociale verantwoordelijkheid. Ook versterkte het programma *Opsporing Verzocht* hun imago als een publieke zender die het algemene goed dient (Brants, 1998).

Tegenwoordig wordt *Opsporing Verzocht* vanuit een opnamestudio in Hilversum gepresenteerd door twee mensen. Daarnaast worden ook regelmatig opnamen voor het programma op locatie gemaakt, bijvoorbeeld de plaats delict of plekken die met het delict te maken hebben, ten behoeve van een reconstructie. Per aflevering van 45 minuten wordt de kijkers een aantal grotere zaken voorgelegd, afkomstig uit het hele land, en een reeks korte beelden van bewakingscamera's of voorwerpen. Meestal worden compositietekeningen en bewakingsbeelden getoond, soms ook reconstructies en interviews met slachtoffers, familieleden of politiefunctionarissen. Kijkers die de verdachte herkennen, worden aangemoedigd om in actie te komen en te bellen naar de Opsporingstiplijn (0800-6070) en soms naar de Criminele Inlichtingen Eenheid (CIE) of Meldpunt M., als men anoniem wenst te blijven. Een enkele keer wordt vermeld dat de officier van justitie een beloning uitlooft voor de gouden tip in een bepaalde zaak.

Naast de nieuwe zaken bespreken de presentatoren de resultaten van de voorgaande week, waarbij die zaken nogmaals kort voorbijkomen. Hierbij wordt ingegaan op de tips die zijn binnengekomen na de uitzending en wordt vermeld of de verdachte is gevonden en aangehouden. Soms roept men nogmaals op om te bellen naar de Opsporingstiplijn. Tegen het einde van de uitzending wordt aangegeven of er al tips zijn binnengekomen in verband met zaken die aan het begin van het programma zijn behandeld. De burger wordt op deze manier uitdrukkelijk en meerdere malen tijdens een uitzending opgeroepen tot het helpen bij de opsporing van verdachten. Regelmatig komt ook de website van *Opsporing Verzocht* ter sprake, waar men de zaken rustig kan doorlezen en het beeldmateriaal kan bekijken. Aan het einde van elke aflevering komt een vermelding dat het programma wordt gemaakt in samenwerking met politie en justitie.

Opsporing Verzocht wordt gemaakt op basis van een samenwerkingsovereenkomst tussen de AVRO en politie en justitie. De selectie van berichten voor *Opsporing Verzocht* wordt bepaald door het team Opsporingsberichtgeving van het KLPD, dat zaken krijgt aangedragen door de regionale politiekorpsen. De

volledige inhoud van het programma – de keuze van uit te zenden zaken, de feiten en beelden die naar buiten worden gebracht, het script van het programma en de reconstructies tot de acteurs aan toe – komt tot stand onder verantwoordelijkheid van de politie. Het team Opsporingsberichtgeving van het KLPD heeft hiertoe vier politieproducers in dienst.

Opsporing *Verzocht* heeft een wekelijkse uitzending van 45 minuten. Per aflevering worden meestal zeven of acht zaken behandeld. Soms is er een overvloed aan zaken waaruit een keuze moet worden gemaakt; soms moeten de KLPD-politieproducers op zoek naar geschikte delicten. Het komt voor dat een researchteam kort voor de uitzending een zaak oplost. Dan moet snel een nieuwe zaak worden gevonden of moet de uitzending worden opgevuld met materiaal uit eerdere uitzendingen. Andersom kan, als een urgente zaak zich aandient, een al ingeplande zaak in overleg met de omroep en het betrokken politieteam naar de uitzending van de week erop worden verplaatst. Tot op het laatste moment kan de uitzending dus worden gewijzigd.

Bij de selectie van zaken speelt een aantal criteria een rol. De belangrijkste zijn de proportionaliteit en subsidiariteit van het middel opsporingsberichtgeving, zoals uiteengezet in de Aanwijzing Opsporingsberichtgeving (zie §2.2). Daarnaast is een criterium van het KLPD dat het betreffende researchteam voldoende opsporingscapaciteit beschikbaar heeft om binnenkomende tips te verwerken en op te volgen. Vervolgens is ook van belang of er geschikt beeldmateriaal of een ander aanknopingspunt is, waardoor men verwacht dat het publiek tips zal geven. Een ander criterium is of de zaak serieus of belangwekkend genoeg is en voldoende prioriteit heeft. Variatie in het programma is een volgend criterium. Als een zaak zich aandient waarvan een interessant item kan worden gemaakt dat voor afwisseling in het programma zorgt of dat een bepaalde doelgroep (bijvoorbeeld jongeren) aanspreekt, is de kans groter dat deze zaak in het programma komt.

Nadat een zaak is geselecteerd, gaat een politieproducer van het KLPD samen met een aantal scriptschrijvers van de omroep op voorbespreking bij het researchteam dat de zaak onder haar hoede heeft. De politieproducer van het KLPD controleert of er geen juridische grenzen worden overschreden en bemiddelt, indien nodig, tussen de politieteams en scriptschrijvers over de naar buiten te brengen gegevens uit een zaak en de vragen die daaraan zijn gekoppeld.

Vervolgens bepalen de scriptschrijvers in overleg met de redactie in Hilversum welk materiaal nodig is om de zaak in beeld te brengen. De verantwoordelijkheid voor het regelen van de opnamelocaties, de stand-ins en de

bewakingsbeelden ligt volledig bij de politie. Na controle op inhoud en toon door de samensteller van het programma wordt het script ter goedkeuring aan het KLPD en het betrokken politieteam voorgelegd. Bij de opnamen van de reconstructies is er altijd iemand van het KLPD en het politieteam aanwezig, zodat zij kunnen controleren of alles feitelijk klopt. Ook bij de repetities en liveopnames van het programma is een KLPD-medewerker aanwezig. Deze heeft de bevoegdheid om, indien nodig, namens het politieteam op het laatste moment te beslissen over kleine wijzigingen.

2.2 Juridisch kader

De bevoegdheid tot het inzetten van opsporingsberichtgeving is niet expliciet opgenomen in het wetboek van Strafvordering (Sv), maar valt onder de algemene bepalingen van artikelen 141 en 148 Sv waarin de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de officier van justitie zijn vastgelegd die is belast met de opsporing van strafbare feiten. De verantwoordelijkheid voor de plaatsing en de inhoud van een opsporingsbericht ligt bij de hoofdofficier van justitie onder wiens gezag het opsporingsonderzoek plaatsvindt. Het Openbaar Ministerie heeft een Aanwijzing voor de opsporingsberichtgeving opgesteld waarin de regels en waarborgen rond de inzet van opsporingsberichtgeving zijn gepreciseerd.

De Aanwijzing Opsporingsberichtgeving (2009) onderscheidt drie categorieën gezochten waarvoor opsporingsberichtgeving mag worden ingezet: onbekende verdachten, niet-gedetineerde onherroepelijk veroordeelden en tot slot bekende verdachten en ontvluchte veroordeelden.

Er is sprake van een onbekende verdachte als de identiteit van de verdachte niet bekend is bij politie en justitie. Om opsporingsberichtgeving in te mogen zetten bij onbekende verdachten, moet de persoon verdacht zijn van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, zoals omschreven in artikel 67, lid 1 Sv. Dit betreft voornamelijk misdrijven waarvoor een gevangenisstraf van vier jaar of meer is gesteld.

Voor een niet-gedetineerde onherroepelijk veroordeelde wordt een opsporingsbericht uitgezonden 'ter fine van executie'. Dat houdt in dat de veroordeelde (een deel van) zijn straf nog moet uitzitten. Bij een opsporingsbericht voor een niet-gedetineerde onherroepelijk veroordeelde worden de identiteitsgegevens en het signalement van de gezochte bekendgemaakt. Dit is alleen toegestaan mits de veroordeelde een misdrijf heeft begaan waarvoor een

maximumstraf van acht jaar detentie kan worden gegeven. De verdachte hoeft deze straf overigens niet daadwerkelijk te hebben gekregen. Tevens moeten andere opsporingsmiddelen onvoldoende uitzicht bieden op een aanhouding op korte termijn.

De derde categorie bestaat uit verdachten waarvan de identiteit bekend is; ontvluchte gedetineerden en verpleegde delinquenten (zoals tbs'ers). Voor beide groepen geldt dat opsporing en aanhouding dringend is gewenst en dat andere opsporingsmiddelen onvoldoende uitzicht bieden op aanhouding binnen korte termijn. Bij een opsporingsbericht voor ontvluchte veroordeelden en bekende verdachten worden de identiteitsgegevens en het signalement bekendgemaakt. Voor de verdachte geldt dat er minstens sprake moet zijn van ernstige bezwaren tegen hem, dat wil zeggen dat er meer is dan alleen een vage verdenking dat de verdachte een strafbaar feit heeft gepleegd. Voor zowel de veroordeelde als de verdachte geldt dat het misdrijf waarvoor zij zijn veroordeeld dan wel verdacht, een ernstig misdrijf is, met een strafbedreiging van acht jaar of meer. Daarnaast moet er een reële kans bestaan dat de gezochte persoon opnieuw een ernstig misdrijf zal plegen. Dit laatste criterium vervalt echter als de gezochte is veroordeeld voor of wordt verdacht van een misdrijf met een strafbedreiging van twaalf jaar of meer.

Per opsporingsbericht moet een afweging worden gemaakt waarin het opsporingsbelang wordt afgewogen tegen de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene. Daarbij gelden de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit – net als bij de inzet van andere opsporingsmiddelen. Dat wil zeggen dat de zwaarte van het middel in verhouding dient te staan tot het beoogde doel (de ernst van het gepleegde delict speelt hierbij een rol) en dat het beoogde doel niet op een voor de verdachte minder belastende manier kan worden bereikt. De rechtmatigheid van de inzet van opsporingsberichtgeving, gehangen aan proportionaliteit en subsidiariteit, wordt in individuele strafzaken achteraf getoetst door de zittingsrechter.

In de loop der jaren heeft, als gevolg van een aantal maatschappelijke ontwikkelingen, een verschuiving plaatsgevonden in de wijze waarop over de proportionaliteit en subsidiariteit van opsporingsberichtgeving wordt gedacht. Zo wordt erop gewezen dat informatiestromen moeilijker te beheersen zijn. Het bereik en de snelheid van communicatie via internet en televisie zijn vergroot. Daarnaast maakt digitalisering het bewerken, verspreiden en kopiëren van berichten makkelijker. Een bericht laat zich niet zonder meer verwijderen of herroepen, vooral niet op internet. Daarnaast kruipen onderzoeksjournalisten en burgers vaker in de rol van 'opspoorder' en gebruiken daarbij

de media bij het onder de aandacht brengen van zaken en kwesties. Tot slot is er een toegenomen aandacht van politiek, pers en burgers voor opsporingsberichtgeving en in het publieke debat worden inbreuken op de privacy van verdachten en veroordeelden eerder geaccepteerd.

In de Aanwijzing Opsporingsberichtgeving van 2009 wordt rekening gehouden met deze ontwikkelingen. Eerder al waren de criteria voor opsporingsberichtgeving verruimd: waar in 2000 werd uitgegaan van een limitatieve opsomming van zware misdrijven, werd in 2004 opsporingsberichtgeving in alle zaken waarin voorlopige hechtenis is toegestaan mogelijk (Kuijvenhoven, 2005). De Aanwijzing van 2009 verruimt de publicatiemogelijkheden voor opsporingsberichten. Die kunnen niet meer alleen op de televisie worden getoond, maar ook via internet, beeldschermen, billboards en sms worden verspreid. Ook kan opsporingsberichtgeving in iedere fase van een opsporingsonderzoek worden ingezet, terwijl opsporingsberichtgeving voorheen als laatste redmiddel werd gezien, dat pas werd ingezet als alle andere middelen onvoldoende aanwijzingen hadden opgeleverd. De nieuwe Aanwijzing staat toe dat opsporingsberichtgeving ook wordt ingezet als niet zeker is dat een misdrijf heeft plaatsgevonden (maar hiervoor wel concrete aanwijzingen bestaan) of als de opsporing dient om de executie van een straf mogelijk te maken. Ook kan opsporingsberichtgeving juist kort na een delict nuttig zijn, omdat de herinnering van eventuele getuigen dan nog vers is.

2.3 Onderzoek naar effectiviteit van burgerparticipatie in de opsporing

Dit onderzoek heeft betrekking op het verstrekken van informatie door burgers aan de politie over misdrijven, op verzoek van de politie. Voor die vorm van burgerparticipatie in de opsporing is in Nederland de afgelopen jaren een groot aantal innovatieve projecten ontwikkeld. Ook zijn diverse onderzoeken gedaan waarin de ervaringen met deze projecten in kaart zijn gebracht en processen worden beschreven (Cornelissens & Ferwerda, 2010; Meijer, 2011). In dit onderzoek, dat gericht is op de effectiviteit van opsporingsberichtgeving, zijn we niet op zoek naar de ervaringen van betrokkenen, maar bekijken we hoe in eerder onderzoek de effectiviteit van burgerparticipatie is gemeten. Daarbij moet echter worden opgemerkt dat van de meeste projecten geen effectmeting is gedaan: zelfs de kosten en opbrengsten van projecten die tot doel hebben de inbreng van burgers te vergroten, worden lang niet altijd bijgehouden (Cornelissens & Ferwerda, 2010; Vlek 2010).

Een eerste aandachtspunt uit eerder onderzoek is het definiëren van effectiviteit. Wanneer is opsporingsberichtgeving effectief? Het lijkt logisch om de effectiviteit van opsporingsberichtgeving af te meten aan het oplossingspercentage. Maar als een zaak is opgelost, bestaat er niet altijd een causaal verband met de berichtgeving. De zaak kan ook door politiemensen zelf zijn opgelost zonder dat een tip vanuit het publiek hieraan een bijdrage heeft geleverd. Een evaluatie van de pilot Burgernet wees uit dat in 9% van de zaken succes is geboekt.¹ Het is van belang dat in deze evaluatie pas van succes wordt gesproken als door de betrokken politiefunctionarissen een causaal verband tussen de respons van burgers en het opsporingssucces werd gelegd (Van der Vijver e.a., 2009). Het is ook mogelijk dat een verdachte na aanhouding als gevolg van de uitzending van een opsporingsbericht meerdere delicten bekent. Het is dan niet direct duidelijk of die opgeloste zaken moeten worden toegerekend aan het opsporingsbericht (Kuijvenhoven, 2005). In de derde plaats verschillen uitgezonden zaken onderling zeer sterk, waardoor ze niet goed met elkaar kunnen worden vergeleken. Ze kunnen ook niet goed met de officiële totaalcijfers worden vergeleken, omdat die worden ingedeeld in juridische categorieën, zoals levensdelicten of vermogensdelicten met of zonder geweld (Kuijvenhoven, 2005). Een causaal verband tussen opsporingsberichtgeving en opgeloste zaken mag dus niet zonder meer worden verondersteld.

Naast het oplossingspercentage is het aantal tips dat binnenkomt na uitzending een andere mogelijke succesindicator. Maar ook het aantal tips is als succesmaatstaf niet in alle opzichten geschikt. Soms zijn slechts een of twee tips nodig om een groot aantal misdrijven op te lossen. Dat geldt bijvoorbeeld voor de kinderpornozaak rondom de crèche medewerker Robert M., waarbij twee tips voldoende waren voor aanhouding. Andersom kunnen op opsporingsberichten zeer veel tips binnenkomen, maar niet alle tips zijn even relevant. Vaak wordt daarom onderscheid gemaakt tussen tips en 'serieuze' tips. Kuijvenhoven (2005) geeft als indicatie dat ongeveer een kwart van de tips door de politie als (zeer) relevant wordt beschouwd. Zeer veel irrelevante tips kunnen het opsporingsonderzoek eerder vertragen dan vooruithelpen (Miles, 2005). Een tip hoeft in de derde plaats niet direct een gouden tip te zijn die de zaak onmiddellijk oplost, maar kan ook een puzzelstukje leveren waarop verder kan worden gerechercheerd.

1 Burgernet is een telefonisch netwerk van burgers die, wanneer ze zich hebben aangemeld, een telefonische oproep krijgen als zich een vermissing of strafbaar feit voordoet in hun directe omgeving. Zij kunnen dan getuigeninformatie direct melden.

Kuijvenhoven wijst er ook op dat opsporingsberichtgeving niet altijd uitsluitend gericht is op het publiek. Een tactisch doel kan ook zijn om psychologische druk te zetten op de dader, zodat deze zichzelf meldt. Ook zonder gouden tip van het publiek kan opsporingsberichtgeving dus effectief zijn.

De beste manier om de effectiviteit van opsporingsberichtgeving vast te stellen, richt zich dus niet op het aantal na opsporingsberichtgeving opgeloste zaken alleen, maar vergelijkt zaken waarin opsporingsberichtgeving is ingezet met zaken zonder opsporingsberichtgeving. In een zuiver experimentele opzet worden zaken random toegewezen aan de groep uitgezonden zaken en de controlegroep van niet-uitgezonden zaken. Als de keuze voor uit te zenden zaken aan het toeval zou worden overgelaten, zou dit vanzelfsprekend op bezwaren stuiten. In het enige empirische wetenschappelijke onderzoek naar het oplossingspercentage (Miles, 2005, 2008) werd het oplossingspercentage van delicten die waren uitgezonden in het televisieprogramma *America's most wanted* vergeleken met een controlegroep van vergelijkbare gezochte verdachten wier profiel alleen op politieopsporingswebsites was getoond. Uitzending in *America's most wanted* vergroot de pakkans met een factor 7 en verkort de periode dat een verdachte wordt gezocht met een kwart. Onderzoek naar de opsporing van verdachten op de FBI's *Ten Most Wanted List* (Miles, 2008) liet zien dat een kwart van de verdachten op de lijst met behulp van een tip van het publiek wordt opgespoord. Dit percentage is in de loop van de jaren wel sterk gedaald: was het in de jaren vijftig nog boven de 40%, in de laatste jaren is het onder de 20%.

Het onderzoek van Miles maakt gebruik van een quasi-experimenteel onderzoeksdesign met controlegroep. Effectiviteit wordt daarmee vastgesteld door het oplossingspercentage van uitgezonden zaken te vergelijken met dat van niet-uitgezonden zaken. Ook in dit onderzoek hanteren we een dergelijke vergelijkende opzet, waarbij we tevens rekening houden met de andere, hierboven genoemde inzichten uit eerder onderzoek.

In het huidige onderzoek hebben we 'opgelost' geoperationaliseerd als een serieuze aanhouding. Die zal niet altijd leiden tot een veroordeling, maar definitieve veroordeling zou onderzoekstechnisch een lastiger operationalisatie zijn. Het was in dit onderzoek niet mogelijk om het aantal tips naar aanleiding van een opsporingsbericht mee te nemen. Het aantal tips wordt noch door het KLPD, noch door de redactie van *Opsporing Verzocht* en noch door de korpsen bijgehouden. Soms wordt in de uitzending een aantal tips genoemd, maar dit aantal is niet altijd volledig of wordt na de uitzending niet meer bijgehouden. Het achterhalen van het aantal tips zou vrijwel onmogelijk zijn.

We maken in ons onderzoek wel onderscheid tussen zaken die door *Opsporing Verzocht* zijn opgelost, zaken die gedeeltelijk of mede door *Opsporing Verzocht* zijn opgelost, zaken die zijn opgelost zonder dat *Opsporing Verzocht* hieraan een bijdrage heeft geleverd en zaken die niet zijn opgelost. De categorie ‘opgelost door *Opsporing Verzocht*’ is van toepassing als een zaak wordt opgelost door een tip die tijdens of na het zien van het programma wordt gegeven. In de categorie ‘opgelost, mede door *Opsporing Verzocht*’ vallen zaken waarbij de tip de zaak niet direct oplost, maar wel een aanzet geeft voor verder onderzoek. Deze laatste categorie wordt ook gebruikt bij verdachten die zichzelf melden, bij verdachten waarbij al een telefoontap loopt of als telefoongesprekken van de verdachte naar aanleiding van de uitzending aanleiding vormen tot aanhouding. Als de zaak is opgelost zonder dat *Opsporing Verzocht* hieraan een bijdrage heeft geleverd, zijn er geen bruikbare tips binnengekomen maar is de zaak op een andere manier opgelost. In hoofdstuk 3 gaan we nader in op de opzet van dit onderzoek.

2.4 Mogelijke verklarende factoren voor effectiviteit

Naast het onderzoeken van de effectiviteit van opsporingsberichtgeving via televisie is een tweede doel van dit onderzoek het verklaren van deze effectiviteit door het inventariseren van factoren of kenmerken van zaken die tot een hoger oplossingspercentage leiden. In deze paragraaf benoemen we enkele mogelijke succesfactoren die in het empirisch onderzoek zullen worden meegenomen.

Ten eerste is het bereik van een bericht (de exposure) mogelijk van invloed. *Opsporing Verzocht* haalt hoge kijkcijfers. Op avonden waarop een ander net een voetbalwedstrijd uitzendt, is het bereik minder. Worden berichten die op die avonden worden uitgezonden minder vaak opgelost? En worden zaken die naast uitzending in *Opsporing Verzocht* ook worden getoond in *Spits* vaker opgelost?

In de tweede plaats kan worden gedacht aan de aard en kwaliteit van de beelden die worden getoond. Kuijvenhoven (2005) stelde al vast dat de herkenbaarheid van de beelden geen direct verband houdt met de oplossing van een delict. Want ook bij delicten waarbij beelden werden getoond die niet goed herkenbaar waren, werden verdachten toch herkend. Een andere vraag is of er verschil is tussen delicten waarbij een compositietekening wordt getoond en delicten waarbij herkenbare camerabeelden worden getoond. Ook

zijn in *Opsporing Verzocht* regelmatig auto's, kleding of horloges te zien van verdachten. In hoeverre levert dit resultaat op?

Een derde mogelijke verklarende factor is de tijd tussen het delict en de uitzending. De Aanwijzing Opsporingsberichtgeving is aangepast teneinde opsporingsberichtgeving zo snel mogelijk na het delict in te kunnen zetten. Voorheen mocht opsporingsberichtgeving pas worden ingezet als alle andere opsporingsmiddelen waren uitgeput. Is het inderdaad effectiever een zaak direct te tonen, omdat het delict bij eventuele tipgevers dan nog vers in het geheugen ligt?

Een vierde mogelijke verklaring is het type delict en de situatie waarin het delict is gepleegd. Denkbaar is dat delicten waarbij veel publiek aanwezig was (geweld in de openbare ruimte) vaker tips opleveren dan delicten zonder getuigen (inbraak). Ook de locatie (landelijk of stedelijk gebied, in huis of in openbare ruimte) kan verschil maken.

In de vijfde plaats is denkbaar dat de inhoud, toon en stijl van het bericht de effectiviteit beïnvloeden. Om de kijker te boeien, worden droge feiten rondom een misdrijf op een interessante manier gebracht. Dit zorgt niet alleen voor goede televisie, maar is ook van belang om de kijker met informatie over te halen zijn verhaal te delen met de politie. Middelen om die kijker te boeien, zijn een emotioneel of spannend verhaal, slachtoffers en nadruk op leed en dergelijke, ook wel *storytelling* genoemd. Verhalen waarbij de kijker wordt benaderd met een emotioneel verhaal zouden dan meer succes hebben dan zaken waarbij dit niet gebeurt. Leveren zaken met emotionele waarde, waarbij achtergrondinformatie over het slachtoffer wordt verstrekt of een slachtoffer in beeld komt, meer tips op dan zaken waarbij dat niet gebeurt?

Dataverzameling en operationalisatie

In dit hoofdstuk gaan we in op de operationalisatie van variabelen voor het onderzoek en op onze werkwijze bij de dataverzameling. Dit onderzoek richt zich (onderzoeksvraag 2) op verschillen in oplossingspercentage tussen opsporingsberichten die in *Opsporing Verzocht* zijn getoond en vergelijkbare berichten die niet aan het publiek zijn getoond. Tevens (onderzoeksvraag 3) onderzoeken we of er een samenhang is tussen het oplossingspercentage en het aantal kijkers van opsporingsberichtgeving.

In §3.1 behandelen we de selectie van zaken uit *Opsporing Verzocht* en van vergelijkbare berichten die niet aan het publiek zijn getoond. In §3.2 wordt de meetmethode van het aantal kijkers behandeld. In §3.3 zetten we uiteen hoe het oplossingspercentage van deze cijfers is vastgesteld. In §3.4 beschrijven we onze empirische strategie bij het vaststellen van het effect van uitzending en exposure.

Een tweede doel van het onderzoek is het identificeren van kenmerken van opsporingsberichten die bijdragen aan oplossing van het getoonde delict (onderzoeksvraag 4). Daartoe is een checklist opgesteld waarmee we kenmerken van zaken bepalen. De constructie van deze checklist is beschreven in §3.5. In §3.6 geven we een toelichting op de interviews die we in het kader van dit onderzoek hebben afgenomen.

3.1 Selectie van opsporingsberichten voor het onderzoek

Voor dit onderzoek is een dataset geconstrueerd van opsporingsberichten met als doel uitgezonden en niet-uitgezonden berichten met elkaar te vergelijken. Een deel van de berichten is uitgezonden in *Opsporing Verzocht*. Een ander deel (de controlegroep) betreft opsporingsberichten die intern in de politieorganisatie zijn verspreid en niet op televisie zijn uitgezonden of op een andere wijze aan het publiek zijn getoond. De uitgezonden berichten zijn alle opsporingsberichten die zijn getoond in *Opsporing Verzocht* in de twee jaar tussen 1 januari 2009 en 31 december 2010. In de uitzendingen van 27 juli en

3 augustus 2009 zijn geen opsporingsberichten getoond, want het waren specials over overvallen en opgeloste zaken. Wegens technische mankementen zijn de opsporingsberichten uit twee uitzendingen komen te vervallen, namelijk van 20 januari 2009 en 17 augustus 2010. Van zaken met einddatum december 2010 was de verwachting dat deze in mei 2011, de start van de data-verzameling, uitgerechercheerd zouden zijn. Dat betekent dat we verwachten dat als er naar aanleiding van de uitzending aanhoudingen zijn verricht, deze voor mei 2011 hebben plaatsgevonden.

Niet alle in *Opsporing Verzocht* uitgezonden opsporingsberichten zijn in het onderzoek meegenomen. Bij opsporingsberichten over vermiste personen, onbekende doden, aangetroffen voorwerpen en getuigenoproepen wordt geen informatie over verdachten gevraagd. Deze opsporingsberichten zijn ook succesvol te noemen als ze geen serieuze aanhouding van een verdachte tot gevolg hebben en passen om deze reden niet bij de definitie van ‘opgelost’ die in dit onderzoek wordt aangehouden (zie §2.3). Opsporingsberichten over *cold cases* (oude zaken) en de Nationale Opsporingslijst zijn buiten het onderzoek gelaten omdat het hier vaak zaken of verdachten betreft die al eerder onder de aandacht van het publiek zijn gebracht en destijds geen succes hebben opgeleverd. Deze berichten zouden om die reden de oplossingspercentages negatief kunnen beïnvloeden. In totaal bevat onze dataset 563 opsporingsberichten die in *Opsporing Verzocht* zijn uitgezonden.

Voor de niet-uitgezonden opsporingsberichten zijn berichten geselecteerd uit het *Recherche Informatie Blad*, een tweewekelijks politieblad dat een overzicht geeft van alle lopende zaken waarbij opsporingsinformatie wordt gezocht. Het *Recherche Informatie Blad* bestaat zowel online als in print. De gedrukte uitgave kunnen agenten meenemen om op een rustig moment tijdens hun dienst te bekijken. Voor het krijgen van inzage in het *Recherche Informatie Blad* is toestemming verleend door het College van procureurs-generaal.

De opsporingsberichten in het *Recherche Informatie Blad* zijn goed te vergelijken met die in *Opsporing Verzocht*. In de eerste plaats bevatten beide berichten ongeveer dezelfde informatie, behalve dat in *Recherche Informatie Blad* geen bewegend beeld wordt getoond en geen reconstructies worden gemaakt. Verder bevatten de berichten datum, tijd en plaats van het delict, omschrijving van het delict en de werkwijze, en foto's en het signalement van de verdachte. In bijlage 1 is een geanonimiseerd voorbeeld opgenomen.

In de tweede plaats worden veel van de berichten die in eerste instantie in *Recherche Informatie Blad* worden getoond, later ook uitgezonden in *Opsporing Verzocht*, in regionale opsporingsprogramma's of op internet. De politieprodu-

cers van het KLPD gebruiken het blad ook als bron voor nieuwe zaken als zij nog materiaal voor *Opsporing Verzocht* nodig hebben. In ons databestand zaten 33 opsporingsberichten die zowel in *Recherche Informatie Blad* als in *Opsporing Verzocht* waren getoond. Deze zaken zijn niet meegenomen in de analyse.

In *Recherche Informatie Blad* worden meer opsporingsberichten opgenomen dan in een uitzending van *Opsporing Verzocht*. Alleen al jaargang 2010 leverde 1015 zaken op. Van *Recherche Informatie Blad* zijn de zaken die in 2010 zijn gepubliceerd, meegenomen in het onderzoek. Hierop zijn twee selecties gemaakt. Allereerst is ook hier de opsporingsberichtgeving met betrekking tot vermiste personen, onbekende doden, aangetroffen voorwerpen, getuigenoproepen zonder informatie over de verdachte(n), cold cases en de Nationale Opsporingslijst uit de dataset verwijderd. Ook bevat *Recherche Informatie Blad* berichten die sterk afwijken van opsporingsberichtgeving die in *Opsporing Verzocht* wordt getoond, omdat *Recherche Informatie Blad* alleen voor intern gebruik is bedoeld, zoals berichten waarin de aanhouding wordt verzocht van een persoon of berichten over nieuwe typen wapens of de werkwijze van mensen die reeds zijn aangehouden. Deze berichten zijn ook niet meegenomen in het databestand. In totaal is 10% van de zaken in deze eerste selectie afgefallen.

Ten tweede bleek dat in vergelijking met *Opsporing Verzocht* diefstal en zaken met bankpasfraude sterk zijn oververtegenwoordigd in het *Recherche Informatie Blad* met respectievelijk 397 en 381 zaken (samen 86% van de delicten in *Recherche Informatie Blad*). Vanwege de vergelijkbaarheid met zaken in *Opsporing Verzocht* is besloten om een gerandomiseerde steekproef te nemen van deze twee typen delicten, waarbij 10% is geselecteerd voor het databestand.

Alle overige opsporingsberichten uit *Recherche Informatie Blad* zijn meegenomen in de analyse. In totaal bevat de dataset 211 opsporingsberichten die niet zijn uitgezonden. Om de vergelijkbaarheid van de uitgezonden en niet-uitgezonden opsporingsberichten nog verder te controleren, is een deel (82) van de geselecteerde niet-uitgezonden berichten uit *Recherche Informatie Blad* voorgelegd aan politieproducenten. Zij zijn de functionarissen van het KLPD die zaken selecteren voor *Opsporing Verzocht* en zijn daarmee bij uitstek geschikt om te beoordelen of een bericht in aanmerking komt voor uitzending. Aan hen is gevraagd aan te geven in hoeverre de voorgelegde zaken overeenkomen met zaken die in *Opsporing Verzocht* worden getoond. Op deze manier konden tevens overwegingen die een rol spelen bij het selecteren van zaken voor *Opsporing Verzocht* in kaart worden gebracht. Van de 82 voorgelegde zaken uit *Recherche Informatie Blad* werden er acht niet direct geschikt bevonden voor *Opsporing*

Verzocht. De redenen hiervoor zijn divers: soms is een delict niet ernstig genoeg, zijn de beelden te onduidelijk of zijn er te weinig aanknopingspunten. Specifiek voor zakkenrollen en pinpasfraude geldt dat deze zaken misschien niet worden afgewezen, maar wel een lage prioriteit hebben. Men verwacht op dit soort zaken eigenlijk weinig reactie, de verdachten hebben meestal geen vaste woon- of verblijfplaats, de delicten leveren geen goede televisie op en hoewel omvangrijk zijn het relatief minder ernstige misdrijven.

3.2 Exposure

De exposure die een zaak heeft gekregen (ofwel het bereik van een bericht), is geoperationaliseerd aan de hand van een aantal kenmerken. Ten eerste zijn de kijkcijfers per uitzending verkregen via Stichting Kijkonderzoek van de AVRO. Hierbij zijn absolute aantallen kijkers van zowel de uitzending als de herhaling opgenomen. Tevens heeft Stichting Kijkonderzoek onderzoeksgegevens beschikbaar gesteld over het type kijker van *Opsporing Verzocht*. Hierin zijn niet alleen leeftijd, geslacht en opleidingsniveau opgenomen, maar is ook aandacht voor politieke voorkeur, normen en waarden, hobby's en televisiegedrag.

Bovendien is per zaak weergegeven of deze ook in gratis dagblad *Spits* is geplaatst, al eerder in *Opsporing Verzocht* is geweest of is uitgezonden op SBS6. De gegevens over of een zaak uit *Opsporing Verzocht* ook te zien is geweest op SBS6, zijn verkregen van het KLPD.

3.3 Oplossingspercentage

Zoals eerder aangegeven is 'opgelost' in dit onderzoek geoperationaliseerd als een serieuze aanhouding. De gegevens over aanhoudingen in de in *Opsporing Verzocht* uitgezonden opsporingsberichten zijn verkregen via het KLPD. Het KLPD doet hiervoor jaarlijks voor alle in *Opsporing Verzocht* uitgezonden opsporingsberichten navraag bij de betrokken rechercheurs van de regionale korpsen. Omdat het KLPD deze informatie voor 2009 al had verzameld en voor 2010 het verzoek al had uitgezet, is besloten deze informatie niet zelf te verzamelen bij de regionale korpsen. Wij hebben geen aanwijzingen dat het verzamelen van gegevens door het KLPD de betrouwbaarheid in gevaar zal brengen.

Twee opsporingsberichten hadden alleen betrekking op een getuige die werd gezocht. Als deze getuige zich meldt, registreert het KLPD deze zaak toch als opgelost, terwijl er geen verdachte hoeft te zijn aangehouden. Deze opsporingsberichten zijn niet meegenomen in de analyse.

Het KLPD kent meerdere antwoordcategorieën om te noteren of een zaak is opgelost. Deze zijn: ‘opgelost dankzij Opsporing Verzocht’, ‘opgelost mede dankzij Opsporing Verzocht’, ‘opgelost, niet dankzij Opsporing Verzocht’ en ‘niet opgelost’. Als een zaak is opgelost dankzij Opsporing Verzocht, dan is de tip tijdens of vlak na het televisieprogramma via de opsporingstiplijn binnengekomen of heeft de tipgever gezegd dat hij reageert naar aanleiding van een uitzending van Opsporing Verzocht. Het is echter erg moeilijk vast te stellen of een zaak echt is toe te schrijven aan Opsporing Verzocht. Veel misdrijven krijgen op regionaal niveau ook aandacht, bijvoorbeeld via een regionaal programma. Bovendien wordt er ondertussen door de researchteams doorgewerkt aan een zaak. Ook kan een verdachte zichzelf melden of in een afgetapt telefoongesprek verraden. Bij een combinatie van een tip en researchwerk wordt het oplossen van de zaak vaak onder het kopje ‘mede door Opsporing Verzocht’ genoteerd. Onder de categorie ‘opgelost, niet dankzij Opsporing Verzocht’ vallen zaken die bijvoorbeeld door DNA-onderzoek worden opgelost of waarbij een verdachte tijdens een verkeerscontrole wordt aangehouden. Hierbij hebben tips van het publiek in ieder geval geen rol gespeeld.

Voor de zaken die zijn uitgezonden in 2009 heeft het KLPD het oplossingspercentage nagebeld in februari en maart 2010. De zaken die zijn uitgezonden in 2010 zijn in april en mei 2011 nagebeld. Mogelijk heeft dit het oplossingspercentage in 2011 positief vertekend. De gegevens van het KLPD bevatten geen informatie over het aantal verdachten dat is aangehouden. Het aanhouden van een tweede of derde verdachte in een zaak staat echter ook niet los van de aanhouding van de eerste. Wanneer men eenmaal een verdachte heeft aangehouden, zijn medeverdachten sneller gevonden dan wanneer men nog geen idee van de verdachten heeft. Bovendien worden veel delicten door een of twee personen gepleegd.

Voor de opsporingsberichten in *Recherche Informatie Blad* is het de bedoeling dat het researchteam, indien een zaak is opgelost, de redactie van het blad informeert, maar om uiteenlopende redenen wordt dat niet altijd gedaan. Daarom hebben we voor alle 211 opsporingsberichten uit het *Recherche Informatie Blad* contact opgenomen met de betrokken researchteams. Bij iedere zaak staan de e-mailgegevens en meestal ook het telefoonnummer van een contactpersoon aan wie tips kunnen worden doorgegeven. Sommige politiemede-

werkers plaatsen meerdere zaken in het blad. In totaal zijn voor 211 zaken 176 verschillende contactpersonen via e-mail benaderd.

Ons verzoek is voorafgegaan door een e-mail van het KLPD met het verzoek uitleg te geven over het onderzoek. Ook werd het belang ervan benadrukt. Na onze eerste e-mail en een herinneringsbericht hadden we bij 58% van de zaken een reactie. Bij de overige 42% is nagebeld via de telefoonnummers die in *Recherche Informatie Blad* bij de zaken stonden genoteerd. Na deze belronde is bij 77% van de zaken bekend geworden of ze zijn opgelost of niet. De eindversie van het tweede bestand met zaken uit *Recherche Informatie Blad* bestaat uit 162 zaken. Alleen de zaken waarbij bekend is of er een aanhouding is verricht, worden meegenomen. Bij 5% van de zaken hebben de betrokkenen medewerking geweigerd, meestal vanwege drukte, in een enkel geval omdat men dacht deze informatie niet te mogen delen. In 17%² van de gevallen is geen antwoord verkregen of zijn de betrokkenen niet bereikt. Dit is onder andere te verklaren doordat telefoonnummers en e-mailadressen soms verouderd bleken. In enkele gevallen zijn zaken overgedragen aan een ander korps, weet men niet hoe de zaak is afgerond en kan men ook niet bij de resultaten. Sommige betrokkenen waren (tijdelijk) uit dienst of binnen de politie van werkplek veranderd. We hebben geen reden om aan te nemen dat de uitval selectief is. Degenen die niet zijn bereikt of hebben geweigerd, lijken redelijk verdeeld over de verschillende uitgaven van bladen, regiokorpsen en type zaken.

3.4 Empirische strategie

De bijdrage van *Opsporing Verzocht* aan het oplossen van een zaak zal op twee manieren worden onderzocht. In de eerste aanpak wordt een vergelijking gemaakt tussen zaken die wel en niet zijn uitzonden. In de tweede aanpak wordt geanalyseerd of het aantal kijkers van *Opsporing Verzocht* van invloed is op de kans op het oplossen van de zaak. In de eerste aanpak gaat het derhalve om de invloed van wel of geen publieke exposure. In de tweede aanpak gaat het om de intensiteit van de publieke exposure.

² In verband met afronding tellen deze percentages niet op tot 100%.

Een vergelijking van uitgezonden en niet-uitgezonden zaken

In de eerste aanpak wordt de kans op het oplossen van een zaak vergeleken voor zaken die zijn uitgezonden in *Opsporing Verzocht* en zaken die zijn gepubliceerd in *Recherche Informatie Blad*. Alle zaken die zijn uitgezonden in *Opsporing Verzocht* in 2009 en 2010 zijn meegenomen. Van de zaken uit *Recherche Informatie Blad* is een selectie genomen. Deze selectie is zodanig opgezet dat de zaken uit *Recherche Informatie Blad* zo goed mogelijk vergelijkbaar zijn met de zaken die zijn uitgezonden in *Opsporing Verzocht* (zie §3.1). Aan de hand van een checklist is een groot aantal kenmerken van alle zaken gecodeerd. Het effect van het uitzenden van een zaak in *Opsporing Verzocht* wordt vervolgens bepaald door het schatten van onderstaande vergelijking.

Vergelijking 1

$$Y_i = \alpha_0 + \alpha_1 OV + \alpha_2 X_i + \varepsilon_i$$

Hierbij is Y een dummy voor het oplossen van de zaak, de variabele *Opsporing Verzocht* (OV) geeft aan of een zaak is uitgezonden in *Opsporing Verzocht* en X zijn de controlevariabelen, de kenmerken die in kaart zijn gebracht met de checklist. De belangrijkste parameter in deze vergelijking is α , die het effect aangeeft van het uitzenden van een zaak in *Opsporing Verzocht* op de kans dat een zaak wordt opgelost. Deze parameter kan worden geïnterpreteerd als het causale effect van *Opsporing Verzocht* als, na het opnemen van de controlevariabelen, zaken die wel en niet zijn uitgezonden goed vergelijkbaar zijn. Anders gezegd: er zijn dan geen verschillen meer tussen deze twee soorten zaken die samenhangen met de kans op het oplossen van een zaak. Als die verschillen er dan nog wel zijn, is het niet zeker of het geschatte effect α veroorzaakt wordt door *Opsporing Verzocht* dan wel door andere niet waargenomen verschillen tussen de zaken uit *Opsporing Verzocht* en *Recherche Informatie Blad*. Vergelijking 1 zal een aantal keren worden geschat waarbij steeds meer controlevariabelen worden toegevoegd.

Een vergelijking van goed bekeken en minder goed bekeken zaken

In de tweede aanpak wordt gekeken naar de invloed van het aantal kijkers van een uitzending van *Opsporing Verzocht* op de kans dat een zaak wordt opgelost. Van elke minuut van het programma zijn de kijkcijfers verkregen. Vervolgens is voor elke individuele zaak uit een uitzending het aantal kijkers be-

paald. Om de invloed van het aantal kijkers op het oplossen van een zaak te bepalen, kan een soortgelijke vergelijking worden geschat als hiervoor is gegeven.

Vergelijking 2

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 K_i + \beta_2 X_i + \varepsilon_i$$

Hierbij is K het aantal kijkers per zaak. Het schatten van deze vergelijking geeft het causale effect van het aantal kijkers als het aantal kijkers van een bepaalde zaak random is. Deze veronderstelling lijkt echter weinig plausibel omdat er tal van redenen kunnen zijn om wel of niet te kijken naar *Opsporing Verzocht*, bijvoorbeeld omdat er geruchtmakende zaken worden vertoond of omdat de andere kanalen weinig of veel te bieden hebben. Vanwege de veelheid aan factoren die een rol kunnen spelen bij het bekijken van *Opsporing Verzocht*, is het onduidelijk in hoeverre de geschatte parameter β kan worden geïnterpreteerd als het causale effect van het aantal kijkers. We weten niet zeker of goed bekeken zaken wel vergelijkbaar zijn met slecht bekeken zaken.

Om een beter beeld te krijgen van de invloed van het aantal kijkers op de kans op het oplossen van een zaak is variatie in het aantal kijkers per zaak nodig die door toeval is ontstaan. In het ideale geval zouden we een experiment willen doen waarbij het aantal kijkers per zaak door loting zou worden bepaald. Bijvoorbeeld, de helft van de zaken krijgt 750.000 kijkers en de andere helft krijgt een miljoen kijkers. Vervolgens wordt gekeken hoe vaak de zaken uit beide groepen zijn opgelost. Helaas zijn we niet in staat om dit experiment uit te voeren. Echter, dit soort variatie kan ook ontstaan door natuurlijke experimenten, toevallige situaties in de werkelijkheid die op dezelfde wijze als bij een gecontroleerd experiment variatie creëren. In deze tweede benadering willen we gebruik maken van de variatie in kijkcijfers die wordt veroorzaakt door het uitzenden van een voetbalwedstrijd uit de Champions League. Het uitzenden van een voetbalwedstrijd ten tijde van de uitzending van *Opsporing Verzocht* leidt tot een daling van het aantal kijkers met ongeveer 25%. Deze schok in het aantal kijkers kunnen we benutten met een instrumentele variabele aanpak. Daarbij maken we een vergelijking van zaken die zijn uitgezonden op voetbalavonden en op niet-voetbalavonden. Zoals gezegd, op voetbalavonden heeft *Opsporing Verzocht* minder kijkers dan op andere avonden. Vervolgens analyseren we of dit verschil in kijkers van invloed is op de kans dat een zaak wordt opgelost. Voor deze instrumentele variabele aanpak schat-

ten we twee vergelijkingen. De eerste vergelijking schat de invloed van een voetbalavond (V) op het aantal kijkers naar een zaak uit Opsporing Verzocht. De tweede vergelijking schat de invloed van het verschil in aantal kijkers door een voetbalavond op de kans op oplossen van een zaak.

Vergelijking 3

$$K_i = \gamma_0 + \gamma_1 V + \gamma_2 X_i + \varepsilon_i$$

Vergelijking 4

$$Y_i = \delta_0 + \delta_1 K_i + \delta_2 X_i + \eta_i$$

De parameter δ geeft dan het effect van de schok in het aantal kijkers op de kans op het oplossen van de zaak. Deze parameter kan als het causale effect worden geïnterpreteerd als voetbalavonden niet samenhangen met niet geobserveerde verschillen tussen zaken die van invloed zijn op het oplossen.

3.5 Constructie checklist

Voor de verklarende analyse (onderzoeksvraag 4) is een checklist opgesteld van kenmerken die mogelijk een verklaring kunnen bieden voor het oplossen van een zaak. Deze kenmerken zijn grofweg onder te verdelen in een vijftal secties, namelijk: *algemene zaakskenmerken*, *verdachtengroepen*, *herkenbaarheid van de beelden*, *storytelling* en *exposure*. Van de eerst vier secties zullen de kenmerken worden besproken; exposure is reeds aan bod gekomen (zie §3.2). Aan de hand van het nummer dat tussen haakjes staat genoteerd, zijn de kenmerken terug te vinden op de checklist. De checklist is te vinden in bijlage 2.

Algemeen

Per zaak is een aantal algemene gegevens genoteerd. De kenmerken die onder dit kopje worden geschaard zijn: (1) de uitzenddatum van de aflevering *Opsporing Verzocht* waarin het delict te zien was, (2) het itemnummer in de uitzending, (3) de datum waarop het (eerste) delict werd gepleegd, (4) de ge-

meente waarin het misdrijf werd gepleegd, (5) het regiokorps dat deze zaak heeft behandeld, (8) het tijdstip waarop het misdrijf is gepleegd, (9) het type delict, (11) het aantal door de verdachte(n) gepleegde delicten, (12) de locatie waar het misdrijf is gepleegd, (13) de aanwezigheid van een beschrijving van de vluchtroute, (14) een uitgelopen beloning, (15) het aantal seconden dat in *Opsporing Verzocht* aan de zaak wordt besteed, (16) het aantal getuigen van het misdrijf en (17) de vragen die aan de kijker worden gesteld.

Verdachtengroepen

Misdrijven worden geregeld gepleegd door meer dan een persoon. Per delict wordt aan de hand van een aantal kenmerken een beeld geschetst van de dadergroep. Ten eerste is het aantal verdachten per zaak weergegeven (10). Per persoon is (18) het geslacht, (19) de leeftijd, (20) de etnische achtergrond en (21) de huidskleur genoteerd. De (20) etnische achtergrond van verdachten is een open vraag in de checklist. Hoewel de etnische achtergrond pas met zekerheid kan worden vastgesteld als de verdachte is aangehouden, volgt er met enige regelmaat een beschrijving van zijn vermoedelijke etnische achtergrond. De (21) huidskleur van de verdachte is minder subjectief en wordt dan ook regelmatig genoemd. Wanneer de huidskleur niet wordt vermeld maar zeer duidelijk zichtbaar is op beeldmateriaal, is deze ook genoteerd. In enkele gevallen sprak men in de uitzending over 'getinte' verdachten. Deze zijn ingedeeld bij antwoordcategorie 2, 'lichtgetint'. Negroïde verdachten zijn ondergebracht bij de derde antwoordcategorie, 'donkergetint'.

Herkenbaarheid

Een mogelijke succesfactor is de herkenbaarheid van verdachten op het (beeld)materiaal. Als men beelden heeft van een verdachte, in hoeverre draagt (22) het type beeldmateriaal (compositietekening, bewegende beelden of foto) of (23) de kwaliteit van de beelden bij aan de opsporing? Ook kan het uitmaken of (24) het gezicht van ten minste een van de verdachten in beeld is, of er (25) opnames zijn van het stemgeluid van een verdachte, of er (27) opvallende kenmerken van een van de verdachten worden vermeld en of er aanvullende informatie wordt gegeven bij een zaak. Aanvullende informatie bevat meestal een omschrijving van het voertuig waarmee de verdachten zich verplaatsten. Een enkele keer wordt er een vermoedelijke naam gegeven.

Storytelling

Storytelling is geoperationaliseerd aan de hand van een aantal kenmerken. Ten eerste (26) of er een reconstructie wordt getoond of niet, (29) het aantal slachtoffers dat wordt genoemd en (30) het geslacht en de leeftijd van de slachtoffers. Ook wordt (31) de inbedding in de omgeving van het slachtoffer soms benadrukt, (32) zijn nabestaanden, familie of vrienden even in beeld of wordt (33) achtergrondinformatie gegeven die niet met het misdrijf van doen heeft, zoals de mededeling dat het slachtoffer kinderen had of een bepaalde hobby beoefende. Zulke details zijn niet van belang voor de zaak, maar spreken de kijker aan. Daarnaast wordt soms de nadruk gelegd op (34) het lichamelijk of geestelijk leed van het slachtoffer en op (35) zijn onschuld.

Om het geestelijk of lichamelijk leed van het slachtoffer te benadrukken, vertelt een politiewoordvoerder meestal over het aantal dagen dat een slachtoffer in het ziekenhuis lag of over de slapeloze nachten en de angst van het slachtoffer. De onschuld van het slachtoffer wordt in *Opsporing Verzocht* benadrukt door aan te geven dat het slachtoffer geen aanleiding gaf of door nadruk te leggen op de onverwachtheid van het delict.

Niet in alle gevallen wordt expliciet over een slachtoffer gesproken, terwijl deze wel is te zien in de reconstructie of beelden van het misdrijf. In deze gevallen worden het aantal slachtoffers en hun geslacht en leeftijd wel genoemd op de checklist.

3.6 Interviews

Aanvullend op de dataverzameling met betrekking tot de opsporingsberichten zelf, zijn interviews gehouden met als doel informatie te verzamelen over de werkwijze van *Opsporing Verzocht*, over overwegingen om opsporingsberichtgeving al dan niet in te zetten en over de selectie van zaken voor opsporingsberichtgeving. Ook zijn een landelijke informatiedag over opsporingsberichtgeving en een uitzending van *Opsporing Verzocht* bijgewoond. Tijdens de landelijke informatiedag zijn presentaties gehouden door onder anderen de samensteller van het programma *Opsporing Verzocht*, een teamleider van een zaak met grote maatschappelijke impact, een politieproducer van het KLPD en een webadviseur van een regiokorps. Zij vertelden over de overwegingen die een rol spelen bij de inzet van opsporingsberichtgeving.

Interviews hebben plaatsgevonden met teamleider opsporingsberichtgeving Irma Schijf. Met een communicatieadviseur van een regiokorps en de

politieproducers van het KLPD is gesproken over de overwegingen die een rol spelen bij de selectie van zaken voor *Opsporing Verzocht*. Een van de coördinatoren van het KLPD en teamleider Irma Schijf zijn geïnterviewd over de definitie die het KLPD hanteert als ‘opgelost’ bij het nabellen over de resultaten van *Opsporing Verzocht*.

Gedurende het nabellen van de resultaten voor het tweede onderzoeksbestand (*Recherche Informatie Blad*) is aan zes rechercheurs gevraagd welke overwegingen een rol speelden bij het inzetten van opsporingsberichtgeving, specifiek voor de voorgelegde zaak. Bij nog eens drie rechercheurs is schriftelijke toelichting gevraagd over overwegingen die een rol speelden bij de inzet van opsporingsberichtgeving. Aan de samensteller van het programma is een schriftelijke toelichting gevraagd over de samenstelling en volgorde van zaken in *Opsporing Verzocht*.

4

Kenmerken uitgezonden opsporingsberichten en oplossingspercentage

In dit hoofdstuk worden algemene kenmerken van de in *Opsporing Verzocht* uitgezonden opsporingsberichten besproken, zoals de verdeling van de getoonde zaken over de regiokorpsen, hoe lang het duurt voordat een gepleegd delict in *Opsporing Verzocht* wordt getoond, het type delicten dat wordt getoond, de locaties van de misdrijven, of er een beloning wordt uitgelooft en welke vraag er aan de kijker wordt gesteld. Ook geven we in §5.1 het oplossingspercentage weer van in *Opsporing Verzocht* uitgezonden zaken. Aan de hand van deze kenmerken kunnen we in hoofdstuk 5 en 6 vaststellen of verschillen in oplossingspercentage tussen uitgezonden en niet-uitgezonden zaken, of tussen opsporingsberichten met veel en weinig publiek, te maken hebben met de kenmerken van de zaken. Tevens zullen we in hoofdstuk 6 bespreken of de hier genoemde kenmerken als zodanig invloed hebben op het oplossingspercentage.

4.1 Regio getoonde delicten

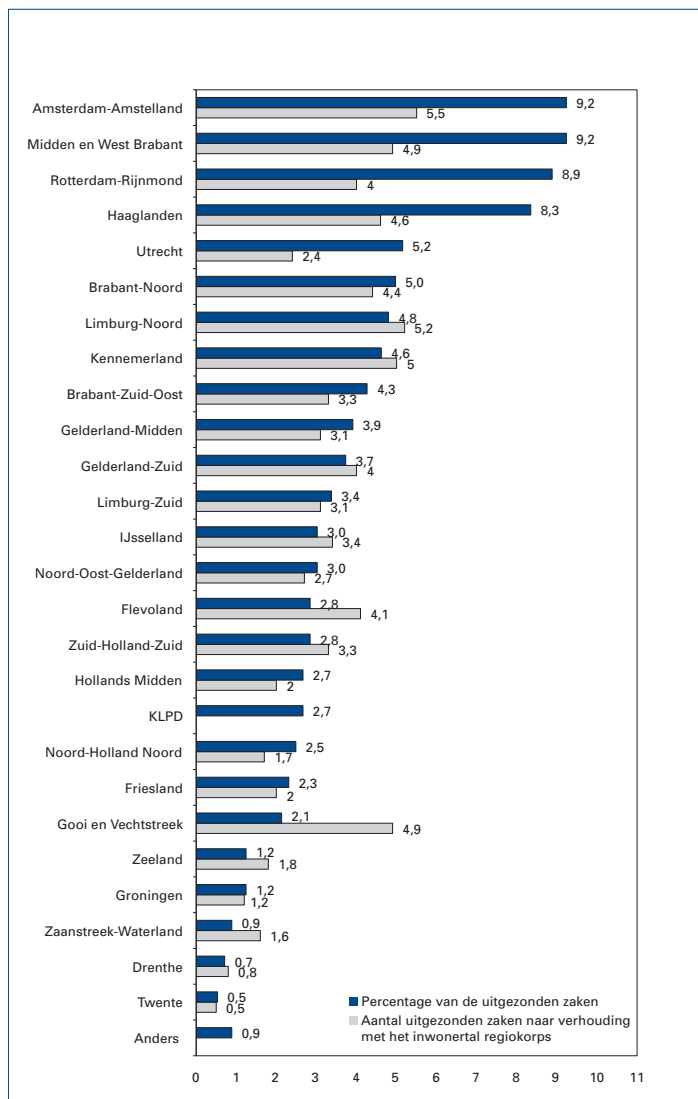
In figuur 4.1 wordt eerst getoond uit welke regiokorpsen de getoonde zaken in *Opsporing Verzocht* komen. *Opsporing Verzocht* beoogt een landelijk programma te zijn met zo veel mogelijk spreiding van getoonde zaken. Wanneer naar de lichtblauwe balken in de figuur wordt gekeken, zijn echter vier uitschieters te zien. De meeste zaken in *Opsporing Verzocht* zijn afkomstig uit de politieregio's Amsterdam-Amstelland, Midden en West Brabant, Rotterdam-Rijnmond en Haaglanden. De politieregio's die de minste zaken leveren, zijn op volgorde van meer naar weinig zaken gezet: Zeeland, Groningen, Zaanstreek-Waterland, Drenthe en Twente.

De regio's die veel zaken insturen, hebben een hoog inwoneraantal. Wanneer rekening wordt gehouden met het aantal inwoners van de politieregio's, de lichtblauwe balken, verandert het beeld. De top vijf van korpsen waarvan verhoudingsgewijs de meeste zaken worden getoond in *Opsporing Verzocht* bestaat dan uit: Amsterdam-Amstelland, Limburg-Noord, Kennemerland, Midden en West Brabant en Gooi en Vechtstreek. In de onderste regionen verandert er

minder: Twente levert de minste zaken aan *Opsporing Verzocht*, gevolgd door de politiekorpsen Drenthe, Groningen, Zaanstreek-Waterland en Noord-Holland Noord.

Figuur 4.1: Uitgezonden zaken in *Opsporing Verzocht*, gerangschikt naar regiokorps

De grootte van de regio is echter niet de enige factor die verklaart waarom sommige politiekorpsen meer en andere minder vaak samenwerken met *Opsporing Verzocht*. Uit de interviews blijkt dat er ook regionale verschillen zijn in de mate waarin de politie bij de opsporing een beroep wenst te doen op burgers. Sommige korpsen of individuele teamleiders zijn mediagezinder dan andere. Een geïnterviewde rechercheur stelt over een grote zaak bijvoorbeeld: ‘Waarom zou je dat met vijftien rechercheurs doen als je er zestien miljoen op los kunt laten?’

Uit interviews wordt duidelijk dat andere korpsen terughoudender zijn met het aanleveren van zaken voor *Opsporing Verzocht*. De voornaamste reden die wordt genoemd om geen opsporingsbericht te plaatsen, is de arbeidsintensiviteit die een piek aan tips oplevert door uitzenden van een zaak. Niet altijd is men bereid of in staat hiervoor capaciteit vrij te maken. In de tweede plaats bestaat bij sommige researcheteams de behoefte om de zaak in eigen hand te houden. Als men de zaak met een breed publiek deelt, kan deze een eigen dynamiek krijgen doordat lokale media meer aandacht aan de zaak besteden. Zo kan er meer druk op een zaak komen te staan en verliest het researcheteam controle. Sommige korpsen leveren om die reden vooral simpele zaken aan voor *Opsporing Verzocht*.

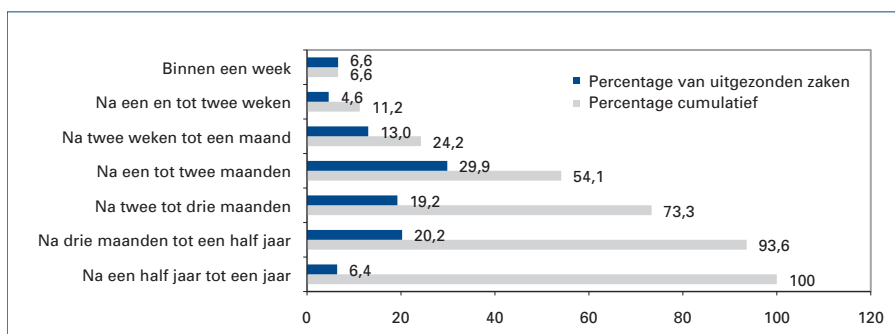
Het KLPD geeft aan dat ongeveer 70% van de getoonde zaken door de korpsen ‘spontaan’ wordt aangeleverd. Voor het overige doet het KLPD aan acquisitie. Hiervoor kijkt men in het *Recherche Informatie Blad* en gaat men te rade bij de vaste contactpersonen in de korpsen waarmee vaak wordt samengewerkt. Dat verklaart waarom relatief veel zaken uit Brabant worden getoond: van het regionale opsporingsprogramma *Bureau Brabant* kunnen, indien de uitzending op het laatste moment moet worden aangevuld, kant-en-klare items van goede kwaliteit worden overgenomen.

4.2 Tijd tussen het plegen en uitzenden van een delict

Nadat een delict is gepleegd, kan het even duren voordat het in *Opsporing Verzocht* wordt getoond. Uit figuur 4.2 blijkt dat 11,2% van de zaken binnen twee weken na het plegen te zien is bij *Opsporing Verzocht*. Na nog eens twee weken is daar 13% van de zaken bijgekomen. 29,9% van de zaken wordt getoond tussen een à twee maanden nadat het delict is gepleegd. Van de zaken in *Opsporing Verzocht* is 54,1% uitgezonden binnen twee maanden nadat het misdrijf werd gepleegd. Na nog een maand komt daar 19,2% van de zaken bij.

Dat betekent dat 73,3% van de zaken binnen drie maanden na het plegen van het delict is uitgezonden in *Opsporing Verzocht*. Van het resterende deel van de uitgezonden zaken volgt 20,2% tussen drie en zes maanden nadat het delict werd gepleegd en 6,4% wordt getoond als er meer dan een half jaar is verstreken. Aan dergelijke cold cases wordt vaak wat meer aandacht besteed, bijvoorbeeld met een special.

Figuur 4.2: Tijdspanne tussen gepleegde delict en uitzending in *Opsporing Verzocht*

Verschillen in de tijd tussen het plegen en het uitzenden van een delict hebben onder andere te maken met de werkwijze van regionale korpsen of researchteams. Sommige teams leggen een zaak direct voor aan het publiek. Andere teams willen de zaak eerst zelf proberen op te lossen en beschouwen opsporingsberichtgeving meer als laatste redmiddel als het researchteam is vastgelopen. Soms is er in de regionale pers ook al aandacht besteed aan een zaak. De politiewoordvoerders kunnen in die contacten met de media ook al een oproep doen aan het publiek, waardoor er niet direct aanleiding is om ook *Opsporing Verzocht* in te schakelen. Men wacht dan vaak op een concrete aanleiding of een ontwikkeling waarover een nieuwe vraag aan het publiek kan worden gesteld.

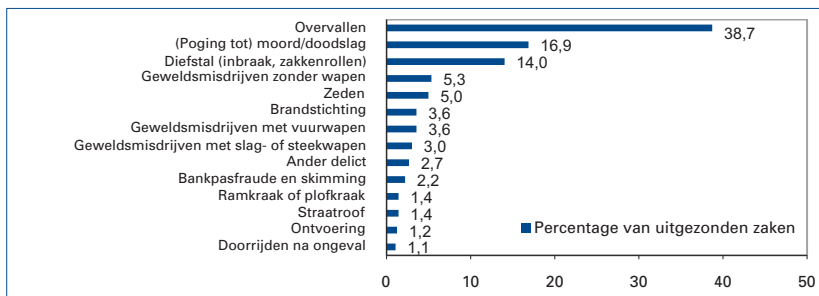
4.3 Type delict

De delicten die in *Opsporing Verzocht* te zien zijn, variëren van geweldpleging tot brandstichting en van diefstal tot moord. De meest voorkomende delicten (zie figuur 4.3) zijn overvallen. Van de getoonde zaken in *Opsporing Verzocht* zijn 38,7% overvallen op winkels of woningen. Op de tweede en derde plaats staan (poging tot) moord of doodslag en diefstal (inclusief zakkenrollen en

inbraak) met respectievelijk 16,9% en 14%. Bij diefstal en zakkenrollerij moet wel altijd de afweging worden gemaakt of het delict ernstig genoeg is. Weliswaar geldt hiervoor meestal de vierjaarsgrens uit de Aanwijzing Opsporingsberichtgeving, maar de politieproducenten en regionale korpsen maken hierbinnen ook hun eigen afweging. Als zij het delict niet zwaar genoeg vinden voor *Opsporing Verzocht*, dan wordt het niet geselecteerd voor de uitzending. Hierbij weegt zwaar mee of uit de beelden of werkwijze van de dader de indruk ontstaat dat deze professioneel te werk gaat en/of in georganiseerd verband optreedt. In dat geval ligt uitzending meer voor de hand dan wanneer het om een eenmalige winkeldiefstal lijkt te gaan. Bij een item in het *Recherche Informatie Blad* van winkeldiefstal van kleding ter waarde van ongeveer 200 euro stelt een KLPD-politieproducer bijvoorbeeld dat hij dit niet zou brengen in *Opsporing Verzocht*: 'Dat kun je niet maken, dat is niet proportioneel.'

(Poging tot) moord of doodslag komt onder meer vaak voor doordat zware geweldsdelicten regelmatig worden gepresenteerd als poging tot doodslag. Een delict als straatroof kan op deze manier in de categorie overval of diefstal komen te vallen. Overige delicten komen aanzienlijk minder vaak voor. Ongeveer 5% van de zaken zijn geweldsdelicten zonder wapen en 5% bestaat uit zedendelicten.

Figuur 4.3: Percentage per delicttype in *Opsporing Verzocht*

De misdrijven brandstichting, geweldsdelicten met een steek- of een vuurwapen, bankpasfraude, ramkraak, straatroof en ontvoering zijn slechts af en toe in *Opsporing Verzocht* te zien. Al deze categorieën samen vullen 17,5% van de uitzendingen. De makers van *Opsporing Verzocht* doen veel moeite om variatie aan te brengen in het type delict, zo blijkt uit de interviews met de politieproducenten. Van skimming of andere vormen van pinpasfraude zijn vaak beelden van goede kwaliteit beschikbaar, maar te veel van dit soort zaken maakt de uitzending minder interessant. Bovendien is de ervaring dat het publiek weinig tips

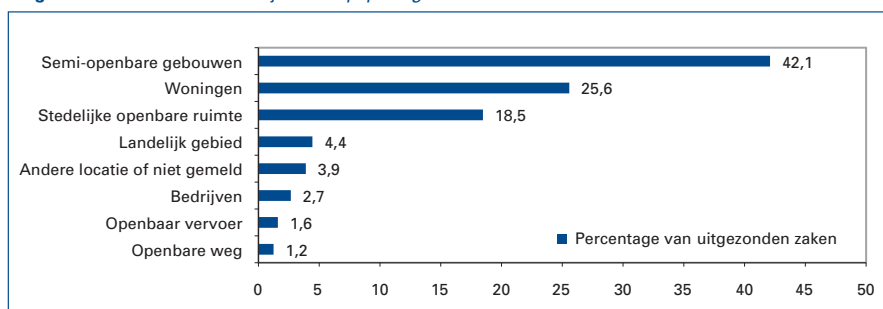
geeft en dat de daders moeilijk zijn op te sporen omdat ze vaak in groepen rondtrekken en geen vaste verblijfplaats hebben. Daarom krijgt dit type delicten meestal minder prioriteit.

4.4 Locatie delict

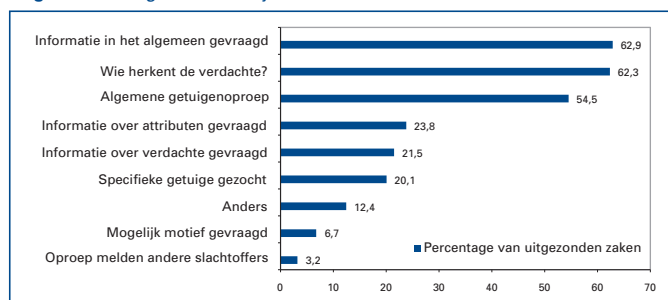
Opsporing Verzocht toont voor het merendeel delicten (zo'n 42% van het totaal) die zijn gepleegd in (semi-)openbare gebouwen (zie figuur 4.4). Dit hoge percentage is onder andere te verklaren doordat in *Opsporing Verzocht* veel overvallen worden getoond die vooral plaatsvinden in winkels, benzinestations enzovoort. 25,6% van de delicten wordt gepleegd in woningen en 18,5% vindt plaats in de stedelijke openbare ruimte. Hieronder worden onder meer straten, winkelcentra en parken verstaan.

Bedrijven, landelijke gebieden, het openbaar vervoer en de openbare weg zijn als locatie minder vaak in beeld: samen vinden op deze locaties 9,9% van de delicten plaats die worden getoond in *Opsporing Verzocht*. Dat misdrijven in een landelijk gebied minder vaak lijken voor te komen, komt ook door onze registratiemethode waarin het onderscheid tussen gebouwen in stedelijk of landelijk gebied niet is gemaakt.

Figuur 4.4: Locatie van misdrijven in *Opsporing Verzocht*

Figuur 4.5: Vragen aan de kijkers

De politie kan bij het tonen van een zaak verschillende vragen stellen aan het publiek. Deze vragen variëren van heel algemeen: ‘Heeft er iemand informatie over de daad?’, tot heel specifiek: ‘Wie herkent deze persoon?’ Bij 62,3% van de zaken in *Opsporing Verzocht* wordt de vraag: ‘Wie herkent deze dader?’ gesteld, maar niet bij alle getoonde zaken wordt direct naar de verdachte gevraagd. In figuur 4.5 is te zien dat de politie zeer vaak naar informatie in het algemeen vraagt (62,9%). Een algemene of specifieke getuigenoproep komt ook vaak voor, namelijk in respectievelijk 54,5% en 20,1% van de uitgezonden zaken. Vragen naar informatie over de verdachten of door verdachten gebruikte attributen komen in respectievelijk 21,5% en 23,8% van de zaken voor. Soms is een misdrijf voor de politie een groot raadsel. Zij gaat dan op zoek naar het motief van de daad. Bij ongeveer 6,7% van de zaken wordt aan kijkers een mogelijk motief voor het misdrijf gevraagd. Bij andere misdrijven verwacht men dat een verdachte wellicht meer slachtoffers heeft gemaakt, die nog geen aangifte hebben gedaan. Dit kan het geval zijn bij zedenzaken, maar ook bij vandalisme. In ruim 3% van de zaken wordt een oproep gedaan aan de slachtoffers om zich te melden bij de politie en aangifte te doen indien zij dit nog niet hebben gedaan. In 12,4% van de zaken stelt de politie nog andere vragen aan het publiek over een zaak.

Voor sommige misdrijven kan een beloning worden uitgelooft. De voorwaarde daarvan is dat de tip tot een aanhouding of veroordeling van een verdachte leidt. Beloningen worden uitgelooft bij zaken die meestal buitengewoon ernstig zijn, waarbij geen beeldmateriaal van de verdachte beschikbaar is en waarbij de politie weinig aanknopingspunten lijkt te hebben. Het kan ook zijn dat men verwacht dat getuigen de politie niet willen of durven helpen en zo over de streep kunnen worden getrokken. De beloningen die worden toegekend bij zaken in *Opsporing Verzocht* variëren meestal tussen 4500 en 30.000 euro, conform de Regeling Bijzondere Opsporingsgelden (2006³). Bij minder dan een op de tien zaken (9%) in *Opsporing Verzocht* is een beloning uitgelooft (zie tabel 5.1).

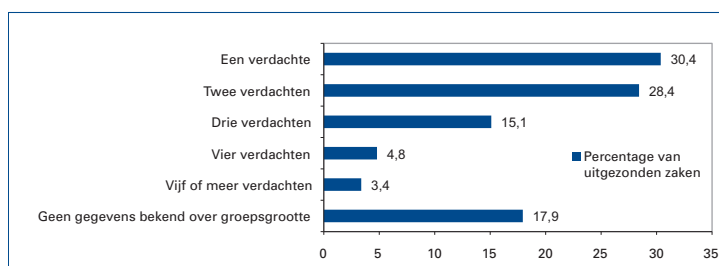
3 Zie artikel 5 en artikel 17 in het wetboek van Strafvordering.

4.5 Kenmerken van verdachten

In *Opsporing Verzocht* wordt informatie over verdachten gegeven in de hoop nuttige tips te krijgen die het onderzoek verder brengen. Hiervoor worden het aantal verdachten per misdrijf (zie figuur 4.6) en kenmerken van de mannelijke of vrouwelijke verdachten (zie figuur 4.7) beschreven, zoals de leeftijd (zie figuur 4.8), etniciteit (zie figuur 4.9) en huidskleur (zie figuur 4.10).

Figuur 4.6: Aantal verdachte(n) per misdrijf in *Opsporing Verzocht*

Misdrijven worden regelmatig in gezelschap gepleegd (zie figuur 4.6). Bij 17,9% van de zaken die zijn getoond in *Opsporing Verzocht* is echter onbekend hoeveel verdachten er zijn geweest. Hoe groter de verdachtengroep is, des te minder vaak komt deze voor in *Opsporing Verzocht*. Bij de meeste delicten is sprake van een of twee verdachten (respectievelijk 30,4% en 28,4%). Delicten waarbij men uitgaat van drie verdachten (15,1%) zijn al zeldzamer. Delicten waarbij men op zoek is naar vier (4,8%) en vijf of meer verdachten (3,4%) komen bijna niet voor in *Opsporing Verzocht*.

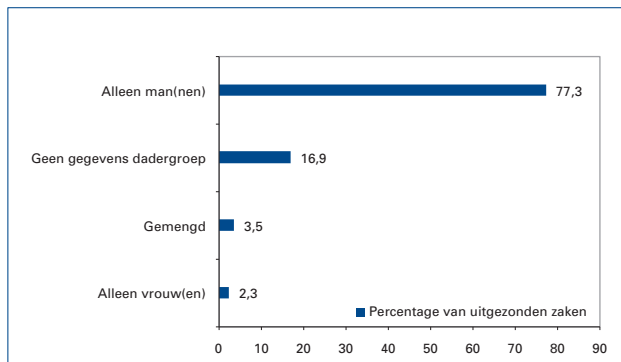
Zoals te zien is in figuur 4.7, geeft de politie in ruim vier van de vijf getoonde zaken informatie over een of meerdere verdachten; slechts bij 16,9% van de zaken in *Opsporing Verzocht* gebeurt dit niet. Hoofdzakelijk zijn de verdachten mannen: 77,3% van de zaken wordt gepleegd door een verdachtengroep die volledig uit mannen bestaat. Van alle verdachten samen is iets minder dan 5% vrouw. Bij 5,8% van het totaal aantal zaken zijn een of meer vrouwen betrokken, waarvan meer dan de helft van de getoonde delicten (3,5%) met een of meer mannelijke verdachten is gepleegd. Slechts 2,3% van de verdachtengroepen bestaat volledig uit vrouwen.

Het is natuurlijk niet altijd bekend of de verdachte man of vrouw is. Een politieproducer vertelt: 'We hebben een keer een zaak gehad waarbij twee daders in regenpak op beeld stonden. Er belt een kijker en die zegt: "Hebben jullie er rekening mee gehouden dat die tweede dader een vrouw is? Want die

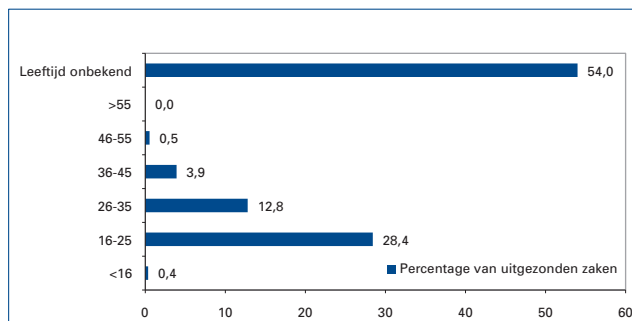
regenjas heeft een vrouwensluiting.” Nou, we hebben alles nog eens nagekeken en niemand had het gezien, maar het klopte wel. Ja, wat kijkers af en toe zien, dat is ongeloofelijk.’

Figuur 4.7: Verdeling van mannen en vrouwen bij groepen verdachten in *Opsporing Verzocht*

De leeftijd van de verdachten in *Opsporing Verzocht* is in de helft van de gevallen niet gemeld. In figuur 4.8 is te zien dat er vrijwel geen jeugdigen worden gesignaleerd in *Opsporing Verzocht*. Bij slechts 0,4% van de zaken zoekt men naar verdachten die jonger zijn dan 16 jaar. Adolescenten zijn echter bovengemiddeld vertegenwoordigd in het programma. Een verdachtengroep met de gemiddelde leeftijd tussen 16 en 25 jaar komt het meest voor (maar liefst 28,4%). Deze groep maakt meer dan de helft uit van alle verdachtengroepen waarbij de leeftijd wordt vermeld. Hoe hoger de gemiddelde leeftijd van een verdachtengroep, des te minder vaak komen ze voor. Verdachten tussen de 26 en 35 jaar worden in 12,8% van de getoonde zaken gezocht en de groep tot 45 jaar nog maar in 3,9% van de getoonde zaken. Er zijn zelfs helemaal geen

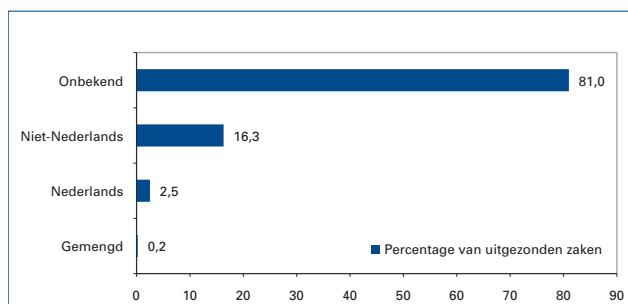
Figuur 4.8: Leeftijd van ten minste een verdachte genoemd in *Opsporing Verzocht*

zaken in *Opsporing Verzocht* getoond waarbij de verdachte ouder dan 55 jaar werd geschat.

Figuur 4.9: Etnische achtergrond genoemd in *Opsporing Verzocht* van ten minste een verdachte per verdachtengroep

Over de etniciteit van de verdachten wordt meestal niet gesproken in *Opsporing Verzocht*: in 81% van de zaken wordt deze informatie niet gegeven. Dit kan te maken hebben met de onzekerheid van de informatie. Men weet pas zeker wat de achtergrond van een verdachte is als diens identiteit bekend is. In 16,3% van de getoonde zaken in *Opsporing Verzocht* wordt expliciet verwezen naar een verdachte met een niet-Nederlandse etnische achtergrond. In 2,5% van de getoonde zaken zoekt men naar een verdachtengroep met een Nederlandse achtergrond. Er worden vrijwel nooit gemengde groepen signaleerd (0,2%).

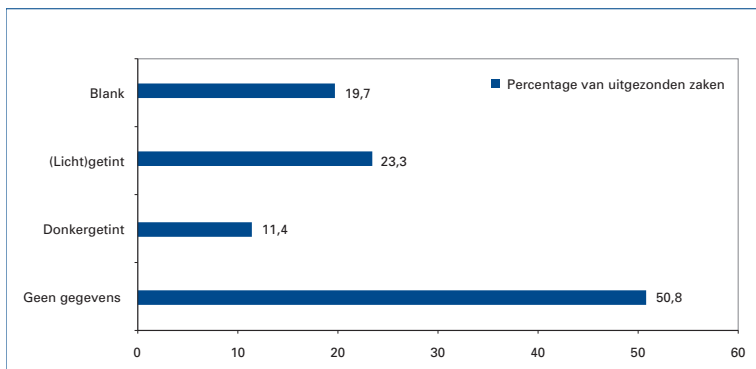
In tegenstelling tot etnische achtergrond is huidskleur een kenmerk van verdachten dat weinig onzekerheid met zich meebrengt. Toch wordt in 51% van de getoonde zaken niet gesproken over de huidskleur van de verdachte(n). In totaal zoekt men in 23,3% van de getoonde zaken naar een of meerdere (licht)getinte verdachten, in 19,7% naar blanke verdachten en in 11,4% naar een of enkele donkergetinte verdachten.

4.6 Herkenbaarheid beelden

De aanwezigheid van geschikt beeldmateriaal is een van de belangrijkste selectiecriteria voor *Opsporing Verzocht*. Toch is bij lang niet alle misdrijven beeldmateriaal van de verdachten beschikbaar. Het maatschappelijk belang van een zaak, de impact op de omgeving en eventuele onrust onder het publiek kunnen aanleiding zijn toch een opsporingsbericht uit te zenden, ook al is er geen beeldmateriaal beschikbaar.

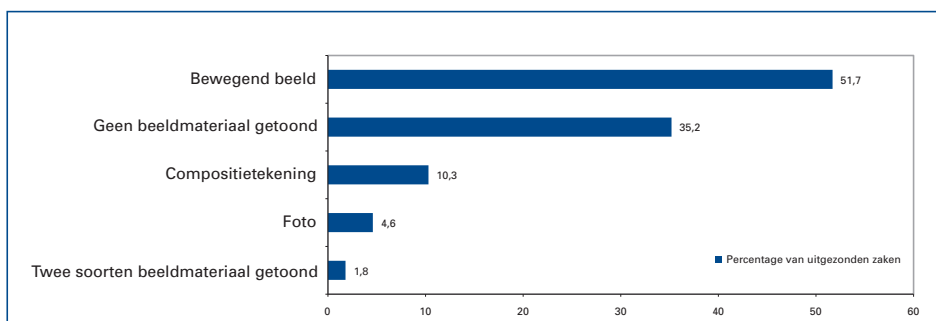

Figuur 4.10: Huidskleur genoemd in *Opsporing Verzocht* van ten minste een verdachte per verdachtengroep

Als de verdachte is gezien, kan er gebruik worden gemaakt van een compositietekening of van verdachtenbeschrijvingen. Ook gebruikt *Opsporing Verzocht* reconstructies om het geheugen van kijkers op te frissen. In ongeveer twee van de drie zaken (65%) wordt beeldmateriaal van de verdachten getoond, bij 35% van de zaken worden geen foto, compositietekening of videomateriaal getoond. In figuur 4.11 is te zien dat het merendeel hiervan (52%) bewegend beeld is, meestal afkomstig van bewakingscamera's. Compositietekeningen worden in slechts 10% van de zaken gebruikt en foto's zijn met 5% nog zeldzamer.

Figuur 4.11: Beeldmateriaal van ten minste een verdachte getoond in *Opsporing Verzocht*

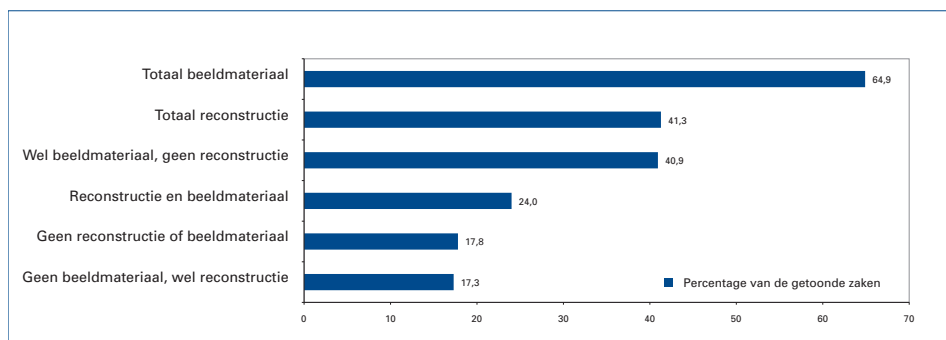

4.7 Storytelling

Slachtoffers en hun verhalen spelen een belangrijke rol in *Opsporing Verzocht*. Deze verhalen hebben als doel het oproepen van emotie bij kijkers en moeten de, anders vrij droge, conversatie tussen agent en presentator een menselijk tintje geven. Een veelgebruikte manier om de verhalen aan de kijker te presenteren is via een reconstructie van het misdrijf. Reconstructies worden regelmatig ingezet (bij 41% van de onderzochte zaken) om het geheugen van de kijker op te frissen, maar zijn meer dan een vervanging van het beeldmateriaal van verdachten. Bij een op de vier zaken wordt een reconstructie samen met beeldmateriaal van de verdachten getoond (zie figuur 4.12). In een aanzienlijk deel van de zaken komt geen reconstructie of beeldmateriaal aan bod (18%). In 40,9% van de zaken in *Opsporing Verzocht* is er wel beeldmateriaal van de verdachte(n) getoond maar geen reconstructie van het delict gemaakt, bij 17,3% van de zaken in *Opsporing Verzocht* is er wel een reconstructie maar geen beeldmateriaal getoond.

Figuur 4.12: Reconstructie en beeldmateriaal van verdachten getoond in *Opsporing Verzocht*

Of een reconstructie wordt gemaakt in een bepaalde zaak, is afhankelijk van vele factoren. Een eerste criterium is of de zaak van voldoende belang is. Sommige relatief eenvoudige zaken, zoals pinpasfraude, lenen zich niet direct voor een uitgebreide reconstructie. Deze zaken zijn vaak onderwerp van een kort item. Een onderwerp kan echter ook te dramatisch zijn om voor een reconstructie in aanmerking te komen of om achtergrondinformatie over te geven. Zo wordt van zedenzaken vaak geen reconstructie gemaakt, omdat de makers van *Opsporing Verzocht* van mening zijn dat dit onderwerp te confronterend is waardoor de kijker zal afhaken. Soms wil de politie een zaak ook low profile houden om maatschappelijke onrust te voorkomen of om de privacy

van de slachtoffers of andere betrokkenen te beschermen. Zedenzaken zijn een voor de hand liggend voorbeeld van dat laatste. In de Amsterdamse kinderpornozaak rond crèche-medewerker Robert M. is na zorgvuldig beraad besloten de foto van een slachtoffertje te tonen, zonder hierbij aan te geven dat dit beeld afkomstig was van kinderporno. Bezorgdheid over het mogelijk voortduren van het delict gaf hier de doorslag boven het schenden van de privacy van het slachtoffer. In deze zaak zijn bovendien voorafgaand aan de uitzending afspraken gemaakt met internetproviders om de beeltenis van de baby van internet te verwijderen zodra de identiteit bekend was. Dat was in dit geval al voor het einde van de uitzending. Een ander voorbeeld van een kinderpornozaak waarin niet is gemeld om welk misdrijf het ging, is een zaak waarbij beelden van de opnamestudio zijn getoond met de vraag aan het publiek of men wist welke studio dit was. Het rechercheteam wilde voorkomen dat de verhuurder van de studio, die mogelijk niets te maken had met het kindermisbruik, negatieve reacties zou krijgen.

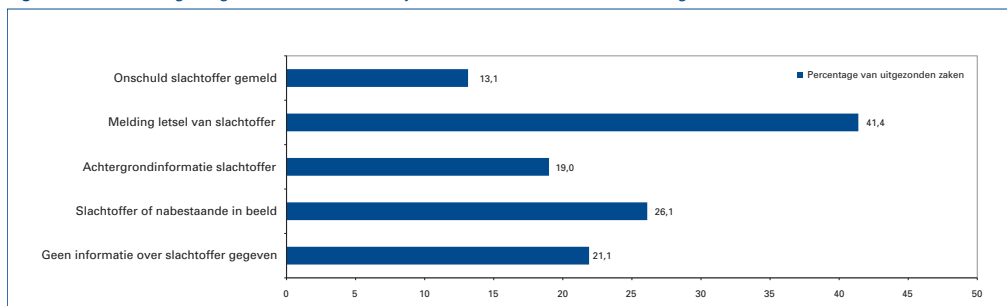
Een tweede reden om te kiezen voor een reconstructie is dat voor een bepaalde zaak extra betrokkenheid van de kijker moet worden gegenereerd. Dat kan zijn omdat een zaak al wat ouder is, waardoor het geheugen van getuigen moet worden opgefrist. Ook als er geen bewakingsbeelden beschikbaar zijn en de kijker de verdachte dus niet direct kan herkennen, moet de kijker op een andere manier worden geprikkeld om informatie over de zaak te geven. In sommige gevallen is een reconstructie gericht op een specifieke groep informanten. Dat kan een bepaalde categorie getuigen zijn, zoals ouders van verdachten die men met een reconstructie over de streep moet trekken om hun kind bij de politie aan te geven. Om die reden brengen de reconstructies vaak de impact van het delict op het slachtoffer in beeld. Soms is de reconstructie ook bedoeld om druk op verdachten uit te oefenen of, in enkele gevallen, om hen te verleiden tot uitspraken in afgetapte telefoongesprekken. Om die reden wordt in een reconstructie soms niet het hele verhaal verteld of wordt opzettelijk een gekleurd beeld geschetst (zoals een extra aantrekkelijk slachtoffer of juist een opvallend oude auto), in de hoop dat dit de verdachte verleidt hierover met andere betrokkenen te gaan praten.

In 21,1% van de getoonde zaken is geen informatie gegeven over een of meer slachtoffers. In deze zaken is er wel een slachtoffer, maar deze wordt in *Opsporing Verzocht* niet genoemd. Bij 33% van de zaken in *Opsporing Verzocht* zijn mannen het slachtoffer, bij 26,5% van de zaken zijn vrouwen het slachtoffer. Bij 13,7% van de getoonde misdrijven is een van de slachtoffers een oudere.

Dat is net iets vaker dan kinderen, die bij 12,4% van de zaken in *Opsporing Verzocht* als slachtoffer zijn betrokken. In 5,5% van de getoonde zaken blijft de leeftijd en het geslacht van het slachtoffer onduidelijk. Zij zijn meestal in algemenere termen aangeduid, bijvoorbeeld met het beroep dat ze uitoefenen: zoals politiefunctionarissen, conducteurs of winkelpersoneel.

Opsporing Verzocht besteedt niet alleen aandacht aan de feiten van een misdrijf, maar ook aan het verhaal eromheen. Dit verhaal wordt gecreëerd aan de hand van een of meerdere van de volgende programmamakenmerken (zie figuur 4.13), zoals het geven van achtergrondinformatie over het slachtoffer (bij 19% van de getoonde zaken) of door het slachtoffer zelf of diens bekenden aan het woord te laten (26,1%). Hierbij vertellen ze vaak over verwondingen of geestelijk leed dat het slachtoffer heeft moeten doorstaan en waar het nog steeds last van heeft. Ook komt het voor dat een van de politiewoordvoerders vertelt over het leed van de slachtoffers. In 41,4% van de getoonde zaken wordt ingegaan op een geestelijk of lichamelijk trauma van het slachtoffer. Tot slot kan in het item worden benadrukt dat het slachtoffer geen schuld had en/of zonder enige aanleiding het doelwit werd. Het benadrukken van onschuld vindt in 13,1% van de zaken in *Opsporing Verzocht* plaats.

Figuur 4.13: Percentage uitgezonden zaken waarbij informatie over het slachtoffer is gemeld

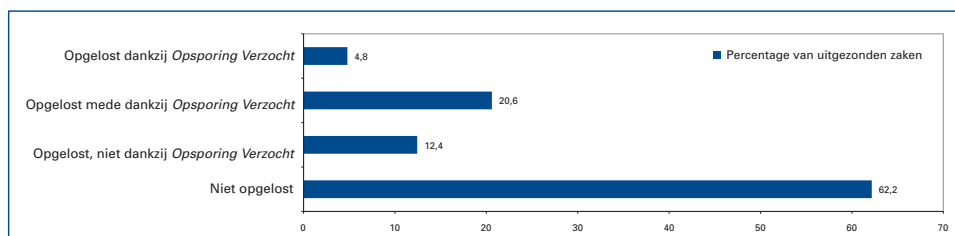
4.8 Oplossingspercentage Opsporing Verzocht

De opgeloste versus niet-opgeloste zaken zijn weergegeven in figuur 4.14. Daarin is te zien dat van alle zaken die in *Opsporing Verzocht* zijn uitgezonden 37,8% is opgelost. 62,2% van de zaken is nog niet opgelost op het moment van peilen (in het voorjaar van het jaar volgend op uitzending).

Het oplossingspercentage van 37,8% is niet volledig te danken aan de uitzendingen van *Opsporing Verzocht*. 12,4% van de uitgezonden zaken wordt wel opgelost, maar niet door *Opsporing Verzocht*. 4,8% van de uitgezonden zaken

worden geheel dankzij de uitzending opgelost. 20,8% wordt mede dankzij de uitzending opgelost.

Figuur 4.14: Percentage opgeloste zaken in *Opsporing Verzocht*

Bij de zaken die zijn opgelost dankzij *Opsporing Verzocht* (4,8%) heeft een tip van een kijker naar aanleiding van de uitzending direct bijgedragen aan de oplossing van de zaak. Bij de zaken die zijn opgelost, maar niet dankzij *Opsporing Verzocht* (12,4%), is het eigen recherchewerk van de politie, eventueel gecombineerd met tips van getuigen die niet naar aanleiding van de uitzending zijn gegeven, de aanleiding geweest tot oplossing van de zaak. Het is overigens wel denkbaar dat het tonen van een opsporingsbericht in *Opsporing Verzocht* indirect bijdraagt aan de oplossing, omdat voor het tonen in *Opsporing Verzocht* het rechercheteam op sterkte moet zijn, waardoor voldoende capaciteit beschikbaar is. Bovendien draagt de uitzending bij aan een gevoel van urgentie om de zaak op te lossen – het publiek kijkt immers direct over de schouder mee.

Een relatief groot deel van de zaken is opgelost mede dankzij *Opsporing Verzocht*. Dat zijn vaak zaken die al dicht tegen een ontknoping aanzitten. De politie heeft in deze zaken meestal al een of meer verdachten op het oog en vaak lopen al telefoontaps bij deze verdachten of zijn andere bijzondere opsporingsmiddelen ingezet. De bijdrage van *Opsporing Verzocht* in deze zaken is niet zozeer een tip van een kijker, maar het feit dat verdachten in afgetapte telefoongesprekken spreken over de uitzending. Zoals eerder aangegeven worden reconstructies in dit type zaken soms bewust ingezet om druk op een verdachte te zetten. Opsporingsberichtgeving fungeert dus niet alleen als middel om informatie van kijkers te vergaren, maar ook als tactisch drukmiddel op verdachten. Een opmerking in een telefoongesprek over de uitzending is niet voldoende voor een opgeloste zaak, maar kan wel aanknopingspunten bieden om deze verdachten nog eens te verhoren en op die manier tot een bekentenis te laten komen. Keerzijde (van het programma) is dat als een verdachte al naar aanleiding van een aankondiging van de uitzending uitspraken doet die

voldoende zijn om tot aanhouding over te gaan, het item op het laatste moment moet worden ingetrokken, omdat opsporing niet langer opportuun is. Bovendien is het tactisch inzetten van een opsporingsbericht niet altijd succesvol. Een geïnterviewde rechercheur: 'Een bericht veroorzaakt altijd wel wat reuring, maar je moet het ook kunnen horen. Je moet dus wel de juiste personen onder de tap hebben. En regelmatig leverde het niets op, omdat de verdachten niet keken naar het programma.'

Behalve dat het bijdraagt aan de oplossing van zaken, is het in theorie ook denkbaar dat *Opsporing Verzocht* leidt tot méér delicten, doordat potentiële daders op een idee worden gebracht door een aantrekkelijk doelwit of een modus operandi. In de interviews is de vraag gesteld of na een uitzending van *Opsporing Verzocht* copycatgedrag is waargenomen. Geen van de geïnterviewden heeft dat ooit opgemerkt. De samenstellers van het programma geven aan hier wel rekening mee te houden door selectief te zijn in de beelden die in de uitzending worden getoond. Een politieproducer licht toe: 'We willen niet dat mensen er wijzer van worden natuurlijk. We laten bij het opengaan van de kassa niet zien op welke knop er precies gedrukt wordt om de lade open te laten gaan, hoe je de kluis opent of hoe je precies door de winkel moet lopen om bij de kluis te komen. Dat is ook een stukje daderinformatie.' Ook wordt na een overval wel eens aangegeven dat de veiligheidsmaatregelen bij de betreffende winkel inmiddels zijn aangescherpt.

De kans op oplossen van uitgezonden versus niet-uitgezonden zaken

5.1 Beschrijving van verschillen tussen uitgezonden en niet-uitgezonden zaken

In dit hoofdstuk analyseren we het verschil in de kans op het oplossen van een zaak uit *Opsporing Verzocht* en uit *Recherche Informatie Blad*. In §3.1 is de selectie van zaken toegelicht. Allereerst vergelijken we beide soorten zaken aan de hand van de belangrijkste kenmerken uit de checklist. Deze vergelijking beoogt zicht te geven op de mate waarin de beide steekproeven, uitgezonden versus niet-uitgezonden zaken, op elkaar lijken. Vervolgens schatten we het effect van het uitzenden van een zaak.

In totaal zijn gegevens verzameld van 563 zaken uit *Opsporing Verzocht* en 211 zaken uit *Recherche Informatie Blad*. Tabel 5.1 vergelijkt deze op een aantal kenmerken. De eerste rij laat zien dat 38% van de zaken uit *Opsporing Verzocht* is opgelost tegen 24,5% van de zaken uit *Recherche Informatie Blad*. Het verschil in oplossingspercentage is significant op 1%-niveau.

Tabel 5.1: Verschillen tussen zaken *Opsporing Verzocht* en *Recherche Informatie Blad*⁴

	<i>Opsporing Verzocht</i>	<i>Recherche Informatie Blad</i>	Sig. ⁵
Opgelost	38%	24,5%	***
Maand	6.31 (3.52)	6.48 (3.65)	n.s
Dagen na misdrijf	83.4 (87.4)	83.9 (105.9)	n.s
Aantal daders	2.1 (1.3)	2.0 (1.3)	n.s
Beloning uitgelooft	9,24%	0,48%	***
<i>Beeldmateriaal dader:</i>			
• Geen	35,05%	10,14%	
• Foto	4,63%	81,6%	
• Compositietekening	10,14%	8,70%	
• Bewegende beelden	50,18%	0,00%	***
Gezicht dader in beeld	44,40%	80,57%	***

⁴ Bron: Inventarisatie KLPD, Dienst IPOL: opsporingsberichtgeving en vermiste personen.

⁵ *** is significant op 1%-niveau, ** op 5%-niveau, * op 10%-niveau en n.s. is niet significant.

De zaken die zijn uitgezonden in *Opsporing Verzocht* komen uit 2009 en 2010, de zaken uit *Recherche Informatie Blad* hebben alleen betrekking op 2010. Er is geen verschil wat betreft de maand van uitzending/publicatie, noch ten aanzien van de tijd die is verstreken sinds het plegen van het delict. Het aantal daders dat betrokken is bij beide typen zaken verschilt niet significant. Wel zijn er significante verschillen wat betreft het uitloven van een beloning, het beeldmateriaal van de dader en het gezicht van de dader in beeld. Deze verschillen zijn echter vooral het gevolg van het type medium (tv of papieren uitgave) en niet van het soort zaak. Het uitloven van een beloning is nauw gerelateerd aan het publiek maken van een zaak en zal daarom eerder gebeuren bij zaken die worden uitgezonden op tv. Het verschil in beeldmateriaal en gezicht van de dader komt voort uit de criteria voor opname in *Recherche Informatie Blad*. Een foto of beeld van het gezicht is noodzakelijk voor opname in *Recherche Informatie Blad*, terwijl men bij *Opsporing Verzocht* ook een reconstructie kan maken zonder beeldmateriaal van de verdachte. Bewegende beelden komen vanzelfsprekend niet voor in een papieren medium als *Recherche Informatie Blad*.

Welk type delicten is uitgezonden in *Opsporing Verzocht* en welk type delicten voorkomt in de selectie van zaken uit *Recherche Informatie Blad* is te zien in tabel 5.2. De meeste zaken betreffen overvallen en diefstal. Het opvallendste verschil is dat moord/doodslag vaker voorkomt bij de zaken uit *Opsporing Verzocht* en dat diefstal vaker voorkomt bij de zaken uit *Recherche Informatie Blad*. Verder zijn er geen verschillen in complexiteit van zaken.

Tabel 5.2: Verschillen tussen zaken uit *Opsporing Verzocht* en *Recherche Informatie Blad*: type delict (kolompercentage)

Type delict	<i>Opsporing Verzocht</i>	<i>Recherche Informatie Blad</i>
Geweld zonder wapen	5,3	6,3
Geweld met slag of steekwapen	3,0	1,0
Geweld met vuurwapen	3,6	1,9
Moord/doodslag	16,9	2,9
Overvallen	38,7	26,0
Diefstal	14,0	45,7
Bankpasfraude	2,0	3,4
Fraude en falsificaten	0,2	1,0
Zeden	5,0	4,8
Ontvoering	1,2	1,4
Straatroof	1,4	0,5
Brandstichting	3,6	1,9
Doorrijden na ongeval	1,1	0
Plof- ramkraak	1,4	0,5
Anders	2,7	2,9
Aantal	563	211 ***

Tabel 5.3 vergelijkt de locatie van de misdrijven. De zaken uit *Opsporing Verzocht* verschillen qua locatie van het misdrijf niet van de zaken uit *Recherche Informatie Blad*.

Tabel 5.3: Verschillen in % tussen zaken uit *Opsporing Verzocht* en *Recherche Informatie Blad*: locatie misdrijf

Locatie misdrijf	<i>Opsporing Verzocht</i>	<i>Recherche Informatie Blad</i>
Woning	25,6	18,8
Bedrijf	2,7	2,8
Semi-openbare gebouwen	42,1	47,1
Openbare ruimte	18,5	18,8
Landelijk gebied	4,4	1,0
Openbare weg	1,2	0,5
Openbare vervoer	1,6	1,4 n.s.

Samenvattend is het type delict het belangrijkste verschil tussen opsporingsberichten die zijn getoond in *Opsporing Verzocht* en in *Recherche Informatie Blad*. Opsporingsberichten in *Opsporing Verzocht* zijn vaker zaken met moord/doodslag.

5.2 Schattingsresultaten

Vervolgens is het effect van het uitzenden van een zaak in *Opsporing Verzocht* op de kans op het oplossen van de zaak bepaald door het schatten van vergelijking 1 uit §3.4:

Vergelijking 1

$$Y_i = \alpha_0 + \alpha_1 OV + \alpha_2 X_i + \varepsilon_i$$

waarbij Y een dummy is voor het oplossen van de zaak, de variabele *Opsporing Verzocht* (OV) aangeeft of een zaak is uitgezonden in *Opsporing Verzocht* en X de controlevariabelen zijn, de kenmerken die in kaart zijn gebracht met de checklist. De belangrijkste parameter in deze vergelijking is α , die het effect geeft van het uitzenden van een zaak in *Opsporing Verzocht* op de kans dat een zaak wordt opgelost.

Tabel 5.4: Het effect van *Opsporing Verzocht* op de kans op het oplossen van de zaak

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Uitzgezonden in <i>Opsporing Verzocht</i>	0.163* (0.046)	0.181*** (0.051)	0.125** (0.063)	0.131** (0.064)	0.147** (0.067)
<i>Controles</i>					
Periode	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja
Zaak kenmerken ^a	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja
Beschikbare informatie ^b	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja
Aantal zaken	690	690	690	690	593

A. Type delict, politiekorps, aantal daders, aantal slachtoffers, locatie misdrijf, aantal getuigen, beloning uitgelopen.

B. Beeldmateriaal dader, gezicht dader in beeld. In kolom (5) zijn moordzaken niet meegenomen.

* is significant op 10%-niveau, ** op 5%-niveau, *** op 1%-niveau.

Tabel 5.4 geeft de resultaten van het schatten van vijf specificaties. Elke kolom geeft het resultaat van een aparte regressie. In kolom 1 is het effect geschat met een specificatie die geen controlevariabelen bevat. In kolom 2 is gecontroleerd voor de periode van het jaar (jaar en maand). Kolom 3 en 4 corrigeren respectievelijk voor zaak kenmerken en voor de beschikbare informatie (zie toelichting hierna). Tot slot wordt in kolom 5 hetzelfde model geschat als in kolom 4, maar worden moordzaken buiten beschouwing gelaten. Dit is gedaan omdat *Opsporing Verzocht*- en *Recherche Informatie Blad*-zaken afwijken ten aanzien van het aantal moordzaken (zie tabel 5.2). In de schatting zijn de zaken over de rellen in Hoek van Holland en Den Haag buiten beschouwing gelaten omdat ze nogal afwijken van de zaken uit *Recherche Informatie Blad*.

De schattingsresultaten in tabel 5.4 laten zien dat het uitzenden van een zaak in *Opsporing Verzocht* de kans op het oplossen van de zaak verhoogt met ongeveer 15 procentpunt. Dat wil zeggen: *Opsporing Verzocht* verhoogt de kans op het oplossen van een zaak van ongeveer 25% naar 40%. Het opnemen van controlevariabelen geeft enige variatie in de omvang van de geschatte coëfficiënt, maar het effect verandert daardoor niet sterk. Anders gezegd: geobserveerde verschillen tussen zaken hebben weinig invloed op de schattingsresultaten. Ook als moordzaken buiten beschouwing worden gelaten, wordt een effect gevonden van 15 procentpunt. Opgemerkt moet worden dat bij deze schattingen van het effect van het uitzenden van een zaak wordt aangenomen dat niet-geobserveerde verschillen tussen wel en niet-uitgezonden zaken niet belangrijk zijn voor het oplossen van een zaak. Dus als rekening wordt gehouden met de geobserveerde verschillen, dan zijn zaken die wel en niet worden uitgezonden vergelijkbaar.

De invloed van het aantal kijkers op het oplossen van een zaak

6.1 Exposure

Opsporing Verzocht bereikt een groot publiek. Van de gemiddeld zeven miljoen televisiekijkers per avond trekt *Opsporing Verzocht* er wekelijks ruim 1,1 miljoen. De kijkdichtheid – het percentage personen dat gemiddeld naar het programma kijkt ten opzichte van het totaal aantal potentiële kijkers – is 7,3%. Het merendeel van deze kijkers wordt gevormd door vijftigplussers, van wie 13,4% naar *Opsporing Verzocht* kijkt, terwijl dat voor kijkers tussen 20 en 49 jaar 4,7% is.⁶ Het programma trekt iets meer vrouwelijke dan mannelijke kijkers: onder mannen is de kijkdichtheid 6,5%, onder vrouwen 8,1%.

Kwalitatief is de doelgroep te typeren aan de hand van de kijkerprofielen die door Stichting Kijk- en Luisteronderzoek worden gehanteerd. De meeste kijkers van *Opsporing Verzocht* passen in de profielen ‘standvastige gelovigen’, ‘gemakzoekende burgers’ en ‘bezorgde burgers’. Deze kijkers zijn over het algemeen wat ouder, behoudend en gezagsgetrouw en hebben minder vertrouwen in medeburgers dan andere groepen. Onder kijkers met de profielen ‘ambitieuze pleziermakers’, ‘tolerante wereldburgers’, ‘participerende burgers’ en ‘zorgeloze spanningszoekers’ vinden we veel minder kijkers van *Opsporing Verzocht*.⁷

Er zijn grote verschillen in de kijkcijfers van verschillende afleveringen, die variëren van 0,7 tot 1,7 miljoen kijkers (zie figuur 6.1).⁸ Een delict dat in de ene aflevering wordt getoond, kan dus minder kijkers hebben dan een delict in een andere aflevering. Daarnaast is in figuur 6.2 te zien dat sommige zaken worden herhaald in *Opsporing Verzocht* (10,1%). Bovendien wordt er iedere week een delict in *Spits* geplaatst (12,8%) en besteedt het SBS6-programma *Hart van*

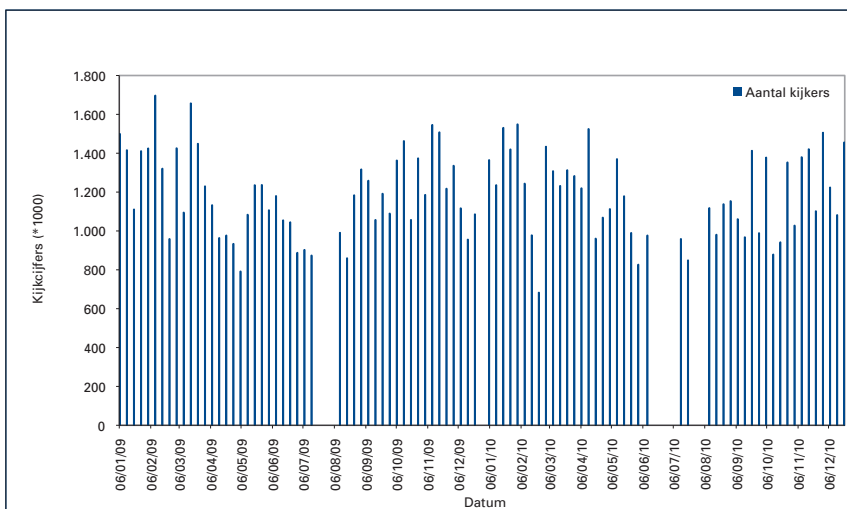
6 Bron: kijkersprofiel 2010, Stichting Kijk- en Luisteronderzoek.

7 Bron: kijkersprofiel 2010, Stichting Kijk- en Luisteronderzoek.

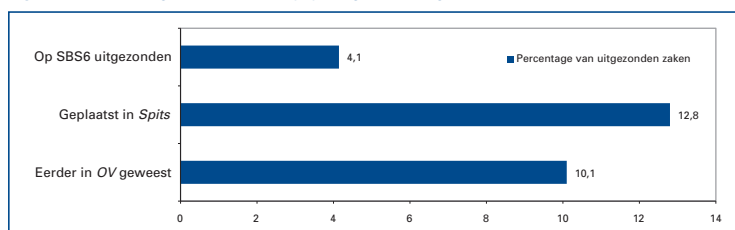
8 Hiervoor zijn de kijkcijfers van de uitzending en van de herhaling bij elkaar opgeteld. Bron: Stichting Kijkonderzoek van de AVRO.

Nederland nog wel eens aandacht aan een zaak (4,1%). Deze verschillen in exposure kunnen van invloed zijn op het oplossen van een misdrijf.

Figuur 6.1: Kijkcijfers *Opsporing Verzocht* (de uitzending en de herhaling opgeteld)

Figuur 6.2: Percentage zaken buiten *Opsporing Verzocht* getoond

Ook op de eigen website en Youtube worden filmpjes uit *Opsporing Verzocht* getoond en wordt informatie gegeven. Deze vorm van exposure is in dit onderzoek niet meegenomen. Steeds vaker doen korpsen bovendien actief pogingen om lokaal publiek voor *Opsporing Verzocht* te werven als ze tips uit de lokale bevolking willen krijgen. Een Twitter-account van een wijkagent wordt dan bijvoorbeeld gebruikt voor een kijkersoproep, of het item wordt aangekondigd in lokale media, zoals het regionale nieuws, of via Burgernet. Ook wordt wel geflyerd op de plek van het misdrijf om de uitzending aan te kondigen. Op deze manier tracht men niet alleen een zo groot mogelijke doelgroep te trekken, maar ook een doelgroep waarin zich zo veel mogelijk potentiële tipge-

vers bevinden. In heel grote zaken wordt een enkele keer ook op televisie een vooraankondiging gedaan. Zo werd een item over de overval op een geldtransport in 2011 in het zesuurjournaal aangekondigd.

6.2 Invloed van het aantal kijkers

In deze en de volgende paragrafen onderzoeken we het effect van het aantal kijkers op het oplossen van een zaak. Als eerste stap in de analyse is een lineaire regressie uitgevoerd van de kans op het oplossen van de zaak op het (maximum) aantal kijkers van een zaak (zie vergelijking 2 van de empirische strategie in §3.4).⁹ We kijken daarbij niet alleen naar alle zaken, maar ook specifiek naar zaken waarbij een reconstructie van het misdrijf is gemaakt. Vooral bij deze laatste zaken zou namelijk een verschil in kijkers belangrijk kunnen zijn, omdat deze zaken langer worden uitgezonden (meer exposure) en de kijker aanzienlijk meer informatie krijgt over het gepleegde delict. De schattingsresultaten zijn gegeven in tabel 6.1. Elke kolom geeft het resultaat van een aparte regressie. Links in de tabel staan de schattingsresultaten voor alle zaken, rechts staan de resultaten voor de zaken met een reconstructie. In kolom 1 en 3 wordt gecontroleerd voor de periode en het type delict. In kolom 2 en 4 zijn nog aanvullende controlevariabelen opgenomen. Opgemerkt moet worden dat het niet aannemelijk is dat de schattingsresultaten van deze lineaire regressie het causale effect geven van het aantal kijkers op de kans op het oplossen van een zaak. Er kunnen namelijk tal van niet-geobserveerde factoren van invloed zijn op het aantal kijkers van een zaak. Als deze niet-geobserveerde factoren ook samenhangen met de kans op het oplossen van de zaak, dan kan dat de resultaten sterk vertekenen.

De schattingsresultaten voor alle zaken in kolom 1 en 2 suggereren dat het aantal kijkers niet van invloed is op de kans dat een zaak wordt opgelost. Als we alleen kijken naar de zaken met een reconstructie (kolom 3 en 4), dan wordt wel een positieve puntschatting gevonden, maar de effecten zijn statistisch niet significant. Echter, zoals ook is aangegeven bij de empirische strategie, veel factoren kunnen van invloed zijn op het aantal kijkers van een zaak. Als deze kenmerken niet worden meegenomen in het model, dan kunnen de schattingsresultaten zijn vertekend.

9 Voor elke zaak hebben we de kijkcijfers per minuut kunnen reconstrueren. In de analyse gebruiken we het maximum aantal kijkers in de periode dat de zaak werd uitgezonden.

Tabel 6.1: Het effect van het aantal kijkers op de kans op het oplossen van een zaak

	Alle zaken		Zaken met reconstructie	
	(1)	(2)	(3)	(4)
Aantal kijkers (x miljoen)	-0.0323 (0.109)	-0.0125 (0.108)	0.180 (0.150)	0.223 (0.148)
Controles				
Periode en type delict ^a	Ja	Ja	Ja	Ja
Kenmerken zaak en uitzending ^b	Nee	Ja	Nee	Ja
Observaties	556	556	245	245

A. Week, maand, jaar, dagen tussen plegen en uitzenden, itemnummer, type delict, interviewer. B. Daders, slachtoffers, getuigen, beloning uitgelooft, gezicht in beeld, beeld beschikbaar, vermelding van letsel, uitgezonden door SBS6, geplaatst in *Spits*, locatie misdrijf, zaak al eerder in *Opsporing Verzocht*, reguliere uitzendtijd, etniciteit dader 1 (en 2) bekend, huidskleur dader 1 (en 2).

Toevallige variatie in het aantal kijkers vanwege Champions League-voetbal

Dit probleem kan worden opgelost door gebruik te maken van toevallige variatie in het aantal kijkers naar het programma. Hiervoor maken we gebruik van de variatie in het aantal kijkers die wordt veroorzaakt door het uitzenden van een voetbalwedstrijd uit de Champions League (CL) op de avond tijdens de uitzending van *Opsporing Verzocht*. Tabel 6.2 laat het verschil zien tussen 'gewone' uitzendavonden en CL-avonden. Voor de CL-avonden gebruiken we alleen de avonden uit het reguliere seizoen, dat wil zeggen van februari tot en met mei en van september tot en met december. De voorrondes van de CL die in de zomermaanden worden afgewerkt, worden niet meegenomen omdat ze weinig kijkers trekken. In de bovenste helft van tabel 6.2 is het aantal kijkers en het percentage opgeloste zaken gegeven voor drie steekproeven van zaken: alle zaken, alle zaken gedurende het CL-seizoen en zaken met een reconstructie. In de onderste helft van de tabel gaat het om zaken die minimaal 90, 120 of 180 seconden zijn uitgezonden. De verwachting is dat een verschil in aantal kijkers belangrijker is als een zaak meer uitzendtijd krijgt.

De bovenste helft van tabel 6.2 laat zien dat op CL-avonden ongeveer een miljoen mensen naar *Opsporing Verzocht* kijken, terwijl dat op andere avonden gedurende het hele jaar ruim 1,2 miljoen is. We zien ook dat op CL-avonden 37,2% van alle zaken wordt opgelost; op de andere avonden is dat 37,7%. Als rekening wordt gehouden met het seizoen neemt het verschil in kijkers tussen de beide avonden toe, net als het verschil in oplossingspercentage. Voor de zaken waarbij een reconstructie is gemaakt, is het verschil in oplossingspercentage veel groter: 31,3% op CL-avonden tegen 39,2% op andere avonden. Als we kijken naar zaken die minimaal 90, 120 of 180 seconden zijn uitge-

Tabel 6.2: Aantal kijkers en opgeloste zaken op avonden met en zonder Champions League (CL) op tv

	Alle zaken		Alleen CL-seizoen		Zaken met reconstructie	
	CL	Geen CL	CL	Geen CL	CL	Geen CL
Aantal kijkers (x1000)	996	1207	996	1281	1016	1237
Opgeloste zaken (%)	37,2	37,7	35,1	37,2	31,3	39,2
Aantal zaken	148	408	148	251	67	178
	Zaken > 90 sec		Zaken > 120 sec		Zaken > 180 sec	
	CL	Geen CL	CL	Geen CL	CL	Geen CL
Aantal kijkers (x1000)	1015	1222	1019	1226	1016	1242
Opgeloste zaken (%)	32,1	39,9	32,2	42,7	33,8	41,9
Aantal zaken	106	293	90	253	80	222

zonden, komt hetzelfde beeld naar voren. Zaken die op CL-avonden worden uitgezonden en daardoor minder kijkers trekken, worden minder vaak opgelost. Anders gezegd: de gegevens in tabel 6.2 suggereren dat meer kijkers leidt tot een stijging van het percentage opgeloste zaken.

Zijn zaken op Champions League-avonden vergelijkbaar met die op gewone avonden?

Een belangrijke vraag is echter in hoeverre de zaken die worden uitgezonden op CL-avonden vergelijkbaar zijn met zaken die op andere avonden worden uitgezonden. Als er bijvoorbeeld voor gekozen zou worden om zaken die beter oplosbaar zijn vooral op gewone avonden uit te zenden, dan zou het verschil in oplossingspercentage ten onrechte kunnen worden toegeschreven aan het verschil in het aantal kijkers. Dit hebben we onderzocht door een model te schatten voor de kans dat een zaak wordt opgelost. In het model zijn alle controlevariabelen uit tabel 6.1 opgenomen. Voor elke zaak is vervolgens de kans op oplossen bepaald. Deze kans geeft aan hoe gemakkelijk of lastig het oplossen van de zaak is. Vervolgens hebben we het gemiddelde genomen voor alle zaken die respectievelijk zijn uitgezonden op CL-avonden en op gewone avonden. We vinden dan dat zaken die op CL-avonden worden uitgezonden, op grond van hun kenmerken, gemiddeld 38,7% kans hebben om te worden opgelost. Voor zaken die op normale avonden worden uitgezonden, is dit 37,2%. Als we alleen kijken naar de reconstructies zijn de oplossingspercentages 39,1% voor CL-avonden en 37,1% voor normale avonden. Dit wijst erop dat de zaken van gewone avonden niet beter oplosbaar zijn, maar juist iets moeilijker. Dit betekent dat we het effect van het aantal kijkers waarschijnlijk eerder onderschatten dan overschatten. We hebben de vraag over het aanpassen van de programmering van de zaken ook voorgelegd aan de KLPD. Vol-

gens de KLPD wordt er bij de programmering geen rekening gehouden met CL-avonden. Dit is om praktische redenen niet mogelijk vanwege de continue stroom aan zaken die zich aandienen en moeten worden uitgezonden.

Het oorzakelijk effect van het aantal kijkers op de kans op het oplossen van de zaak

Als volgende stap in de analyse gebruiken we het verschil in kijkers dat wordt veroorzaakt door het uitzenden van een CL-wedstrijd voor het bepalen van het oorzakelijk effect van het aantal kijkers op het oplossen van zaken. Hiervoor gebruiken we een instrumentele variabele (IV), waarbij de CL-avond wordt gebruikt als instrument (zie ook §3.4).

In tabel 6.3 zijn de schattingsresultaten van de IV-regressies gegeven. Boven in de tabel staat het resultaat van de *first stage* van de IV-regressie weergegeven. Onder in de tabel staat het resultaat van de *second stage*-regressie. Elke kolom geeft de resultaten van een aparte regressie. Kolom 1 en 2 betreffen alle zaken, kolom 3 en 4 gaan over zaken met een reconstructie. Er zijn dezelfde controlevariabelen gebruikt als in tabel 6.1. Kolommen 5 tot en met 8 geven de *second stage*-resultaten voor zaken die respectievelijk minstens 90, 120, 150 of 180 seconden zijn uitgezonden. De *first stage* voor deze steekproeven is vergelijkbaar met de *first stage* boven in tabel 6.3 en is daarom niet gegeven.

De schattingsresultaten boven in tabel 6.3 laten zien dat een CL-avond het aantal kijkers bij *Opsporing Verzocht* vermindert met 270.000 tot 300.000. Dit verschil in kijkers is groter dan het verschil uit tabel 6.2 omdat in de modelschatting ook rekening wordt gehouden met seizoenseffecten (in de zomer wordt er minder naar *Opsporing Verzocht* gekeken, maar zijn er ook geen CL-wedstrijden). De *second stage*-vergelijking gebruikt de schok in het aantal kijkers, die is veroorzaakt door het uitzenden van de CL-wedstrijd. Voor de steekproef van alle zaken wordt gevonden dat een toename van het aantal kijkers de kans op het oplossen van de zaak enigszins verhoogt, maar dit effect is statistisch niet significant. Voor de zaken met een reconstructie blijkt het aantal kijkers wel van belang: een toename van het aantal kijkers geeft een stijging van de kans op het oplossen van de zaak. Het effect is statistisch significant. Een wedstrijd van de Champions League vermindert de kans op het oplossen van een zaak met ongeveer 15 procentpunt. Ook bij zaken die 90 seconden of langer zijn uitgezonden (kolom 4 tot en met 8) wordt een statistisch significant effect gevonden van het aantal kijkers op het oplossen van de zaak. De schattingsresultaten in tabel 6.3 laten zien dat een toevallige daling in het aantal kijkers naar *Opsporing Verzocht* leidt tot een daling van de kans dat een zaak wordt opgelost. Dit geldt alleen voor zaken

Tabel 6.3: Het effect van het aantal kijkers op de kans op het oplossen van een zaak (IV-regressie met CL-avond als instrument voor aantal kijkers)

	Alle zaken		Zaken met reconstructie	
First stage: effect voetbal op aantal kijkers	(1)	(2)	(3)	(4)
CL-avond	-0.268*** (0.0482)	-0.267*** (0.0467)	-0.296*** (0.0517)	-0.298*** (0.0517)
Second stage: effect kijkers op oplossen zaak	Alle zaken		Zaken met reconstructie	
Aantal kijkers (miljoen)	0.0650 (0.193)	0.118 (0.185)	0.485** (0.209)	0.524** (0.220)
Aantal zaken	556	556	245	245
Controles				
Periode en type delict ^a	Ja	Ja	Ja	Ja
Kenmerken zaak en uitzending ^b	Nee	Ja	Nee	Ja
	>90 sec (5)	>120 sec (6)	>150 sec (7)	>180 sec (8)
Second stage: effect kijkers op oplossen zaak				
Aantal kijkers (miljoen)	0.451* (0.229)	0.707*** (0.262)	0.678*** (0.248)	0.611** (0.246)
Aantal zaken	399	343	319	302
Alle Controles	Ja	Ja	Ja	Ja

A. Week, maand, jaar, dagen tussen plegen en uitzenden, itemnummer, type delict, interviewer. B. Daders, slachtoffers, getuigen, beloning uitgelooft, gezicht in beeld, beeld beschikbaar, vermelding van letsel, uitgezonden door SBS6, geplaatst in *Spits*, locatie misdrijf, zaak al eerder in *Opsporing Verzocht*, reguliere uitzendtijd, etniciteit dader 1 (en 2) bekend, huidskleur dader 1 (en 2).

* is significant op 10%-niveau, ** op 5%-niveau, *** op 1%-niveau.

die minstens 90 seconden zijn uitgezonden of waarvoor een reconstructie is gemaakt. Anders gezegd: het aantal kijkers heeft voor deze zaken een oorzakelijk effect op de kans op het oplossen van een zaak.

Gevoeligheidsanalyse: andere voetbal- en sportavonden

In de voorgaande analyses is de variatie in het aantal kijkers gebruikt als gevolg van het uitzenden van een CL-wedstrijd. Er blijken echter gedurende het jaar gelijktijdig met *Opsporing Verzocht* ook nog andere voetbal- en sportevenementen te worden uitgezonden.¹⁰ Als gevoeligheidsanalyse hebben we het

10 Dit betreft driemaal een interlandwedstrijd van het Nederlands voetbalelftal, tweemaal het Sportgala van het jaar (half december) en de bekerwedstrijd Feyenoord-AZ.

hiervoor gebruikte instrument aangepast voor deze wedstrijden. Dat wil zeggen dat we niet alleen de CL-avonden gebruiken, maar ook de andere voetbal- en sportavonden. De schattingsresultaten met dit aangepaste instrument zijn gegeven in tabel 6.4.

Tabel 6.4: Het effect van het aantal kijkers op de kans op het oplossen van een zaak (IV-regressie met voetbalavond als instrument voor aantal kijkers)

	Reconstructie	>90 sec	>120 sec	>150 sec	>180 sec
First stage: effect voetbal op aantal kijkers	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Voetbalavond	-0.352*** (0.0495)	-0.343*** (0.0401)	-0.334*** (0.0413)	-0.347*** (0.0382)	-0.349*** (0.0386)
Second stage: effect kijkers op oplossen zaak					
Aantal kijkers (miljoen)	0.427** (0.195)	0.240 (0.185)	0.432** (0.193)	0.522** (0.200)	0.512** (0.201)
Aantal zaken	245	399	343	319	302
Alle Controles	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

* is significant op 10%-niveau, ** op 5%-niveau, *** op 1%-niveau.

De bovenste helft van tabel 6.4 laat zien dat het aanpassen van het instrument leidt tot een groter verschil in het aantal kijkers tussen normale en voetbal-avonden. Het verschil bedraagt dan ongeveer 350.000 kijkers. De geschatte effecten van het aantal kijkers op het oplossen van een zaak zijn, met het aangepaste instrument, iets kleiner. Maar het effect van een voetbalavond op de kans op het oplossen van een zaak met een reconstructie blijft gelijk omdat het verschil in kijkers groter is. Een voetbalavond vermindert de kans op het oplossen van een zaak met 15 procentpunt. Geconcludeerd kan worden dat het effect van het aantal kijkers op het oplossen van een zaak robuust is voor de specifieke invulling van het instrument.

6.3 De wijze waarop een zaak is opgelost

In de voorgaande analyses is steeds het effect bepaald op de kans dat een zaak wordt opgelost. Daarbij is geen rekening gehouden met de wijze waarop de zaak wordt opgelost. Van de KLPD zijn ook gegevens verkregen of een zaak (mede) door *Opsporing Verzocht* is opgelost dan wel is opgelost maar niet door *Opsporing Verzocht*. Als tweede gevoeligheidsanalyse hebben we de belangrijkste schattingen herhaald voor een steekproef waarbij we alle zaken die zijn opgelost, maar niet door *Opsporing Verzocht*, níet meenemen. Dat zijn 71 zaken. De

schattingresultaten voor de nieuwe steekproef zijn gegeven in tabel 6.5. De bovenste helft geeft de resultaten waarbij de CL-avond als instrument wordt gebruikt, de onderste helft geeft de resultaten waarbij het aangepaste instrument uit tabel 6.4 wordt gebruikt.

Tabel 6.5: Het effect van het aantal kijkers op de kans op het oplossen van een zaak (mede) door *Opsporing Verzocht* (IV-regressie met voetbalavond als instrument voor aantal kijkers)

	Alle zaken	>60 sec	>120 sec	>180 sec	Reconstructie
Second stage: effect voetbal op aantal kijkers	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Instrument = CL-avond					
Aantal kijkers	0.273 (0.170)	0.374* (0.195)	0.542** (0.240)	0.537** (0.246)	0.426* (0.224)
	485	410	295	263	211
Second stage: effect kijkers op oplossen zaak					
Instrument = voetbalavond					
Aantal kijkers (miljoen)	0.224* (0.128)	0.287* (0.153)	0.397** (0.186)	0.457** (0.185)	0.409** (0.189)
Aantal zaken	485	410	295	263	211
Alle Controles	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

* is significant op 10%-niveau, ** op 5%-niveau, *** op 1%-niveau.

De effecten in tabel 6.5 zijn sterk vergelijkbaar met de eerdere schattingen, maar iets kleiner en ook preciezer geschat (kleinere standaardfouten) waardoor vrijwel alle effecten statistisch significant zijn. De schattingen in tabel 6.5 bevestigen de robuustheid van de eerdere resultaten.

De resultaten in tabel 6.3, 6.4 en 6.5 laten zien dat het aantal kijkers belangrijk is voor het oplossen van een zaak. De variatie die is benut, komt voort uit het uitzenden van een voetbalwedstrijd. Dat betekent dat het verschil in kijkers bestaat uit voetbalkijkers.

Uit onze analyse blijkt dat een relatief geringe daling van het aantal kijkers op voetbalavonden tot een relatief grote daling in oplossingspercentage leidt. Dat roept de vraag op of de daling van het oplossingspercentage wel volledig is toe te schrijven aan de kwantitatieve daling van het kijkerspubliek. Het is denkbaar dat ook een kwalitatief element meespeelt: juist de voetbalkijkers, die op voetbalavonden niet naar *Opsporing Verzocht* kijken, zouden een relatief grote bijdrage aan de oplossing van zaken kunnen leveren op de avonden dat ze wel kijken. Om deze vraag te kunnen beantwoorden, zouden we allereerst meer moeten weten over het type kijker dat tips geeft en in de tweede plaats over het type kijker dat op voetbalavonden van *Opsporing Verzocht* overstapt naar

voetbal. Is dat bijvoorbeeld een vaste groep mensen? De vraag welke zaken meer tips opleveren en welke kijkers met name tips geven, kunnen op grond van dit onderzoek niet worden beantwoord. Om een beeld te krijgen van de groep kijkers die afhaakt bij *Opsporing Verzocht* vanwege een voetbalwedstrijd hebben we de kijkersprofielen vergeleken bij tweemaal een CL-wedstrijd en een normale avond.¹¹ Hieruit komt echter geen duidelijk beeld naar voren. Vooral kijkers van 65 jaar en ouder switchen naar CL-voetbal, maar er is geen duidelijk verschil tussen mannen en vrouwen. Burgers die worden getypeerd als ‘gemakzoekend’ blijken het meest te switchen naar voetbal. Voor het succes van het programma is vervolgens relevant of het mogelijk is de ‘wegzappende’ kijkers terug te krijgen of later te laten kijken, zodat zij alsnog tips kunnen geven.

11 Het totaal aantal kijkers betreft op 17-2-2009 1.218.000 kijkers, op 24-2-2009 837.000 kijkers, op 10-3-2009 999.000 kijkers en op 17-3-2009 1.574.000 kijkers.

7

Verschillen tussen opgeloste en niet-opgeloste zaken

7.1 Verschillen tussen opgeloste en niet-opgeloste zaken

In deze paragraaf vergelijken we zaken uit *Opsporing Verzocht* die zijn opgelost met zaken die niet zijn opgelost. We onderscheiden daarbij ook zaken die zijn opgelost (mede) door *Opsporing Verzocht* of niet door *Opsporing Verzocht*. De vergelijking geeft een indruk van de kenmerken die mogelijk van invloed zijn op het oplossen van een zaak. Benadrukt moet worden dat er in de vergelijking geen rekening wordt gehouden met andere verschillen tussen zaken. De tabellen hierina geven de samenhang tussen het oplossen van de zaak en verschillende soorten kenmerken: kenmerken van de uitzending (tabel 7.1 en 7.2), type delict (tabel 7.3) en kenmerken van de zaak (tabel 7.4). De eerste kolom van de tabel heeft betrekking op de niet-opgeloste zaken, de tweede kolom op de zaken die door *Opsporing Verzocht* zijn opgelost en de derde kolom de zaken die niet door *Opsporing Verzocht* zijn opgelost. De laatste kolom geeft aan of de verschillen significant zijn of niet (***) significant op 1%-niveau, ** 5%-niveau, * 10%-niveau).

De eerste rij in tabel 7.1 laat zien dat bij de niet opgeloste zaken gemiddeld 93 dagen zijn verstreken tussen het plegen van het delict en de uitzending. Bij de opgeloste zaken is dat aanzienlijk lager, respectievelijk 67 en 68 dagen. De verschillen zijn statistisch significant. Opvallend is ook dat bij de niet-opgeloste zaken een groter deel al eerder in *Opsporing Verzocht* is uitgezonden. Zaken die zijn opgelost door *Opsporing Verzocht* komen gemiddeld wat eerder in het programma aan bod dan de andere zaken. Bij het beeldmateriaal valt op dat een compositietekening minder vaak voorkomt bij de opgeloste zaken.

We verwachtten dat achtergrondinformatie over het slachtoffer in een reconstructie of door het brengen van een verhaal waarin uitgebreid wordt ingegaan op het letsel van het slachtoffer, de betrokkenheid van de kijker bevordert waardoor deze eerder bereid is informatie aan de politie te geven. Een opvallende uitkomst is echter dat er geen significant verband is tussen het tonen van een reconstructie en het oplossen van de zaak. Het is dus niet zo dat

zaken waarbij een reconstructie wordt getoond vaker worden opgelost. Datzelfde geldt voor het vermelden van iets. Vervolgens hebben we onderzocht of er seizoensinvloed is in de zin dat in bepaalde seizoenen zaken vaker of minder vaak worden opgelost. Dat is niet het geval.

Bij de zaken die zijn opgelost, maar niet door *Opsporing Verzocht*, is moord/doodslag sterker vertegenwoordigd. Daarentegen komen geweldszaken zonder wapen en overvallen wat vaker voor bij de door *Opsporing Verzocht* opgeloste zaken. Het aantal daders en getuigen is hoger bij zaken die door *Opsporing Verzocht* zijn opgelost. Bij de niet-opgeloste zaken komen meer slachtoffers voor en is vaker een beloning uitgelooft. Dat laatste komt mogelijk doordat deze zaken toch al moeilijk op te lossen waren. De verschillen zijn echter statistisch niet significant.

Zaken die zijn opgelost zonder dat *Opsporing Verzocht* hieraan een bijdrage heeft geleverd, zijn vaker ook nog op SBS6 uitgezonden.

7.2 Samenhang tussen kenmerken van zaken en oplossing

In de tabellen 7.1 tot en met 7.4 werd alleen gekeken naar de samenhang tussen een bepaalde variabele en het oplossen van een zaak, zonder rekening te houden met andere geobserveerde verschillen. We kunnen deze analyses verbeteren door een multinomiaal logitmodel te schatten voor de kans op het oplossen van een zaak, waarbij alle variabelen tegelijkertijd worden meegenomen. De meeste variabelen blijken dan niet samen te hangen met het oplossen van een zaak. Hieronder worden de variabelen beschreven waarop we wél een samenhang hebben aangetroffen. Opgemerkt moet worden dat het hier steeds om samenhangen gaat en dat het niet zeker is of deze samenhangen ook daadwerkelijk een causaal effect betekenen. Het is bijvoorbeeld niet aannemelijk dat het uitloven van een beloning leidt tot minder kans om de zaak op te lossen. Het is mogelijk dat juist voor moeilijk op te lossen zaken een beloning wordt uitgelooft. We hebben dus geen duidelijke succesfactoren kunnen vinden waarmee de kans op oplossing van een zaak van te voren kan worden ingeschat.

Naarmate een zaak eerder in het programma wordt uitgezonden, is de kans groter dat een zaak door *Opsporing Verzocht* wordt opgelost. Mogelijk heeft dat te maken met het type zaak. De redactie van *Opsporing Verzocht* plaatst aan het begin van het programma graag een kort actueel onderwerp met goed beeld en concrete vragen om de urgentie van het programma te onderstrepen. Ook het eerste langere item is een onderwerp waarbij men veel tips verwacht. Zo

Tabel 7.1: Verschillen in % tussen zaken die zijn opgelost en zaken die niet zijn opgelost: kenmerken van de uitzending (kolompercentages)

Kenmerken uitzending	Opgelost			Sign.
	Nee	Ja, (mede) door <i>Opsporing Verzocht</i>	Ja, niet door <i>Opsporing Verzocht</i>	
Dagen tussen delict en uitzending	93,3 (99,3)	66,8 (55,0)	68,2 (73,5)	**
Al eerder in <i>Opsporing Verzocht</i>	12,6%	4,2%	9,9%	**
Hoeveelste zaak in de uitzending	5,3 (2,8)	4,5 (2,7)	5,8 (2,8)	***
Tijd besteed aan zaak (seconden)	232 (173)	239 (159)	248 (181)	n.s.
<i>Beeldmateriaal</i>				
• Nee	32%	33%	53%	
• Foto	4%	6%	5%	
• Compositietekening	13%	6%	6%	
• Bewegend beeld	50%	56%	37%	**
Kwaliteit beeld (1-5)	3,4 (1,1)	3,4 (1,1)	3,5 (1,0)	n.s.
<i>Gezicht in beeld</i>				
• Nee	56,2%	49,7%	64,3%	
• Ja, deels	17,2%	23,8%	22,9%	
• Ja, helemaal	26,7%	26,6%	12,9%	*

Tabel 7.2: Verschillen in % tussen zaken: reconstructie en letsel

Kenmerken uitzending	Opgelost			Sign.
	Nee	Ja, (mede) door <i>Opsporing Verzocht</i>	Ja, niet door <i>Opsporing Verzocht</i>	
Reconstructie	44,1%	39,9%	48,6%	n.s.
Vermelding letsel				
Nee	30,4%	32,9%	35,7%	
Ja	41,6%	40,6%	44,3%	
n.v.t.	28%	26,6%	20%	n.s.
Periode				
2009	52,4%	46,2%	54,9%	
2010	47,6%	53,8%	45,1%	n.s.
Lente	22%	23,1%	11,3%	
Zomer	26%	23,1%	23,9%	
Herfst	15%	16,8%	19,7%	
Winter	37%	37,1%	45,1%	n.s.
Maand (gemiddeld)	6,3 (3,4)	6,5 (3,6)	5,9 (3,7)	n.s.
Schoolvakantie	21,5%	18,9%	21,3%	n.s.

Tabel 7.3: Verschillen in % tussen zaken die zijn opgelost en zaken die niet zijn opgelost: type delict

Type delict	Opgelost (%)			Sign.
	Nee	Ja, door <i>Opsporing Verzocht</i>	Ja, niet door <i>Opsporing Verzocht</i>	
Geweld zonder wapen	4,0	9,1	4,2	
Geweld met slag- of steekwapen	2,6	4,2	2,8	
Geweld met vuurwapen	4,0	3,5	1,4	
Moord/doodslag	16,9	11,2	28,2	
Overvallen	37,0	42,7	39,4	
Diefstal	17,2	9,1	8,5	
Bankpasfraude	1,7	3,5	0,0	
Zeden	5,4	4,9	2,8	
Ontvoering	1,2	0,7	2,8	
Straatroof	0,9	2,8	1,4	
Brandstichting	3,7	3,5	2,8	
Doorrijden na ongeval	1,2	1,4	0,0	
Plof- of ramkraak	1,7	0,7	1,4	
Anders	2,3	2,8	4,2	***

Tabel 7.4: Verschillen in % tussen zaken die zijn opgelost en zaken die niet zijn opgelost: kenmerken van de zaak

	Opgelost			Sign.
	Nee	Ja, door <i>Opsporing Verzocht</i>	Ja, niet door <i>Opsporing Verzocht</i>	
Aantal daders	2,0 (1,2)	2,3 (1,7)	2,1 (1,0)	*
Beloning uitgelooft	11,2%	6,3%	5,6%	n.s. (0.13)
Getuigen (1-5)	0,6 (1,2)	1,0 (1,5)	0,5 (0,9)	***
Slachtoffers	1,6 (4,9)	1,1 (1,1)	1,2 (0,8)	n.s.
Uitgezonden SBS6	2,0%	4,2%	14,1%	***
Geplaatst in <i>Spits</i>	12,3%	12,6%	15,5%	n.s.

kan men rinkelende telefoons tonen die ‘goed zijn voor het live-gevoel’ en kijkers hoop bieden dat een zaak wordt opgelost, aldus de samensteller van het programma.

De kans om te worden opgelost door *Opsporing Verzocht* neemt af naarmate er meer tijd zit tussen het plegen van het delict en de uitzending. Mogelijk is de herinnering bij getuigen dan nog vers. Dit hoeft overigens niet te betekenen dat de kans op oplossing groter is naarmate een zaak eerder wordt uitgezonden. Het ligt meer voor de hand dat zaken die na een langere periode worden uitgezonden of al eerder zijn uitgezonden, moeilijker op te lossen zijn en dat het researchteam het publiek inschakelt omdat het zelf is vastgelopen. Ook kan niet zonder meer worden geconcludeerd dat zaken zo snel mogelijk na

het plegen van het delict moeten worden uitgezonden. Er moet immers ook afgewogen worden of landelijke opsporingsberichtgeving proportioneel is. Die afweging valt anders uit als eerder opsporingsonderzoek niets heeft opgeleverd of als eerst plaatselijke opsporingsberichtgeving zonder resultaat is ingezet.

De kans dat een zaak wel wordt opgelost, maar niet door *Opsporing Verzocht*, neemt toe met het aantal daders en neemt af naarmate er meer slachtoffers zijn. Voor het eerste is een mogelijke verklaring: hoe meer daders er zijn, des te groter de kans dat een van hen wordt opgespoord. Voor het tweede hebben wij geen verklaring.

Wat het type delict betreft, neemt de kans af als het gaat om diefstallen en zaken waarbij een beloning is uitgelooft. Tot slot bestaat er ook een positieve samenhang tussen het uitzenden van een zaak door SBS6 en het oplossen van een zaak, maar dan is het niet de uitzending die bijdraagt aan de oplossing. Mogelijk heeft dit te maken met de selectie van zaken door SBS6. Als zij vooral zaken uitzenden die spraakmakend zijn, kan de positieve samenhang waarschijnlijk worden verklaard uit de grotere recherche-inzet in deze zaken.

Conclusie en discussie

8.1 Conclusie

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt:

In welke mate draagt uitzending van een opsporingsbericht over een delict in *Opsporing Verzocht* bij aan de oplossing van delicten in vergelijking met delicten waarvan geen opsporingsbericht in *Opsporing Verzocht* is getoond?

Deze paragraaf bespreekt de belangrijkste resultaten van het onderzoek, gericht op deze vraag.

Kenmerken van opsporingsberichten

In dit onderzoek zijn allereerst de kenmerken van opsporingsberichten in *Opsporing Verzocht* in kaart gebracht. Ruim een derde van de in *Opsporing Verzocht* getoonde opsporingsberichten komt uit de politieregio's Amsterdam-Amsteland, Rotterdam-Rijnmond, Haaglanden en Utrecht. Voor het overige komen zaken uit het hele land, hoewel sommige korpsen meer mediagezind zijn dan andere. Regio Midden en West Brabant levert 10% van de opsporingsberichten aan, dankzij goede contacten met het regionale opsporingsprogramma *Bureau Brabant*. 11% van de zaken wordt uitgezonden binnen twee weken nadat het delict is gepleegd; 24% binnen een maand.

Bijna 40% van de in *Opsporing Verzocht* getoonde opsporingsberichten betreft overvallen. Ook poging tot moord of doodslag (17%) en diefstal (14%) komen vaak voor. In de helft van de gevallen kan bewegend beeld van een verdachte worden getoond; in 35% is geen beeldmateriaal beschikbaar. In 40% van de opsporingsberichten wordt gebruik gemaakt van een gedramatiseerde reconstructie.

Oplossingspercentage

‘Opgelost’ is in dit onderzoek gedefinieerd als een serieuze aanhouding. Van de in *Opsporing Verzocht* getoonde opsporingsberichten in 2009 en 2010 is 38% opgelost en 62% niet-opgelost. Ter indicatie: het ophelderingspercentage van alle bij de politie geregistreerde zaken in 2010 is 24% (WODC, 2010). Hierbij moet worden aangetekend dat de in *Opsporing Verzocht* getoonde zaken vanzelfsprekend geen representatieve selectie zijn uit het totaal, waardoor deze twee getallen niet goed kunnen worden vergeleken.

5% van alle getoonde zaken is opgelost door een tip uit het publiek naar aanleiding van de uitzending. In 12% van de zaken staat de oplossing van de zaak geheel los van de uitzending. 20% van de in *Opsporing Verzocht* getoonde zaken is opgelost mede dankzij *Opsporing Verzocht*. Dat betekent dat een combinatie van uitzending en recherchewerk een rol heeft gespeeld. Bij veel van deze zaken is niet een tip van een kijker de aanleiding tot oplossing, maar spelen bijzondere opsporingsmiddelen een rol. Er was bijvoorbeeld een verdachte wiens telefoon werd afgetapt, terwijl hij met anderen sprak over de uitzending. Opsporingsberichtgeving fungeert in deze gevallen dus als tactisch drukmiddel op verdachten.

Er is geen aanleiding te veronderstellen dat opsporingsberichtgeving op televisie leidt tot copycatgedrag.

Het effect van uitzending

Vervolgens is onderzocht of er verschillen zijn in oplossingspercentage tussen opsporingsberichten die in *Opsporing Verzocht* zijn getoond en vergelijkbare berichten die niet aan het publiek zijn getoond. Hiervoor hebben we gebruik gemaakt van het *Recherche Informatie Blad*, een papieren uitgave met opsporingsberichten die intern onder politiemensen wordt verspreid. De zaken die in *Recherche Informatie Blad* en in *Opsporing Verzocht* worden getoond, zijn redelijk goed vergelijkbaar, waardoor een schatting kan worden gemaakt van het effect van de televisie-uitzending voor het grote publiek. Omdat pinpasfraudezaken (skimming en dergelijke) relatief veel vaker in het *Recherche Informatie Blad* voorkwamen dan in *Opsporing Verzocht*, hebben we uit deze zaken een steekproef getrokken.

Het uitzenden van een opsporingsbericht in *Opsporing Verzocht* verhoogt de kans op het oplossen van de zaak met ongeveer 15 procentpunt. Dat wil zeggen: *Opsporing Verzocht* verhoogt de kans op het oplossen van een zaak van ongeveer 25% naar 40%. Ook als we controleren voor overige verschillen tussen

de in *Opsporing Verzocht* en in het *Recherche Informatie Blad* getoonde opsporingsberichten, blijft het effect 15 procentpunt. Een kanttekening bij dit resultaat is dat niet kan worden uitgesloten dat het verschil ook samenhangt met niet-waargenomen verschillen tussen zaken die wel en niet zijn uitgezonden.

Het effect van aantallen kijkers

In de derde plaats is onderzocht of een toename van het aantal kijkers een oorzakelijk effect heeft op de kans dat een zaak wordt opgelost. Daarvoor is gebruik gemaakt van een natuurlijk experiment: het uitzenden van een voetbalwedstrijd op een ander net. Een voetbalwedstrijd op het andere net leidt tot een aanzienlijke daling van het aantal kijkers. Voor zaken die minstens 90 seconden zijn uitgezonden in het programma of waarvan een reconstructie is gemaakt, leidt een daling van het aantal kijkers tot minder kans op het oplossen van de zaak. Een voetbalavond vermindert de kans op het oplossen van een zaak met ongeveer 15 procentpunt. Zaken die op voetbalavonden worden uitgezonden blijken niet anders te zijn dan zaken die op gewone avonden worden uitgezonden.

Geen eenvoudige succesfactoren voor het oplossen van zaken

Tot slot hebben we onderzocht of er verschillen zijn in oplossingspercentage tussen typen delicten en typen opsporingsberichten, die als succesfactoren van opsporingsberichtgeving kunnen worden aangemerkt. We hebben een groot aantal kenmerken van uitgezonden opsporingsberichten geïdentificeerd waarvan we op voorhand verwachtten dat deze het oplossingspercentage zouden beïnvloeden. Zo verwachtten we dat zaken waarin een reconstructie werd getoond vaker zouden worden opgelost omdat de kijker hierdoor meer betrokken is; dat zaken met herkenbare beelden van de verdachte vaker zouden worden opgelost, of zaken in de stedelijke openbare ruimte vaker dan zaken in woningen omdat hier meer getuigen aanwezig zijn. Van de meeste van deze variabelen hebben wij geen verband met het oplossingspercentage kunnen vaststellen. Dit betekent dat niet in algemene zin kan worden gesteld dat een reconstructie bijdraagt aan de oplossing van een zaak, dat bepaalde delicten makkelijker worden opgelost dan andere of dat meer informatie over de impact van een delict op het slachtoffer eerder tot oplossing leidt. Algemene succesfactoren van een opsporingsbericht zijn op grond van ons onderzoek dus niet te geven. Bij de samenstelling van het programma kan men zich laten

leiden door de specifieke kenmerken van een zaak en de vraag of het programma als geheel voldoende boeiend is.

Samenvattend levert uitzending van een opsporingsbericht in *Opsporing Verzocht* een substantiële bijdrage aan de oplossing van delicten: de kans op het oplossen van de zaak neemt toe met 15 procentpunt. Voor een deel heeft dat te maken met tips uit het publiek, voor een deel met het tactisch gebruik van opsporingsberichten. Hoe meer mensen kijken naar het programma, des te groter de kans is dat een zaak wordt opgelost. Voor een zaak waarbij een reconstructie is gemaakt of zaken die langer dan 90 seconden zijn uitgezonden, vermindert een voetbalavond de kans dat de zaak wordt opgelost met 15 procentpunt. Voor de interpretatie is van belang dat dit effect wordt veroorzaakt door een specifieke groep kijkers, namelijk kijkers die switchen van *Opsporing Verzocht* naar een voetbalwedstrijd op het andere net.

De belangrijkste aanbeveling luidt dan ook om *Opsporing Verzocht* uit te zenden op avonden die niet concurreren met voetbalwedstrijden. Op grond van ons onderzoek mag hiervan een aanzienlijke toename van het aantal opgeloste zaken worden verwacht tegen geringe kosten.

8.2 Discussie

Opsporing Verzocht is succesvol in het bereiken van het primaire doel van opsporingsberichtgeving, namelijk het oplossen van delicten. De kosten van opsporingsberichtgeving zijn niet in dit onderzoek meegenomen. Voor *Opsporing Verzocht* bestaan die kosten voornamelijk uit inzet van politiemensen van het KLPD en de researchteams om de uitzendingen voor te bereiden en een telefoonteam om tips op te nemen. De kosten van het maken van het programma (techniek, studio, presentatie enzovoort) worden gedragen door de AVRO. De kosten van opsporingsberichtgeving voor wat betreft de politie zitten dus voornamelijk in arbeidstijd en het is de vraag of die tijd wordt 'terugverdiend' met snellere opsporing. Onze indruk is dat de tijdsinvestering voor de betrokken researchteams over het algemeen beperkt is tot enkele dagen. Dat zou men ook al snel in het reguliere researchewerk steken. Het team Opsporingsberichtgeving van het KLPD bestaat uit enkele fte's, maar dit team verricht ook nog andere taken.

Om de kosten en baten van het programma goed te kunnen vergelijken, zouden we niet alleen het oplossingspercentage, maar ook de toegenomen

snelheid van oplossing van een zaak als gevolg van opsporingsberichtgeving moeten kennen. Dan zouden we salariskosten van politiemensen en bespaarde opsporingscapaciteit enerzijds en de bespaarde kosten van niet-gepleegde criminaliteit en additionele kosten van gevangenisstraf anderzijds met elkaar moeten vergelijken. In de Verenigde Staten heeft Miles (2005) een dergelijke analyse verricht voor het programma *America's Most Wanted*. Hij stelde vast dat uitzending van het profiel van een gezochte verdachte in *America's Most Wanted* de duur van de opsporing met een kwart bekort. Miles rekent voor dat het aanhouden van een voortvluchtige verdachte de samenleving gemiddeld een nettobesparing van \$51.300 per verdachte oplevert, tegen \$16.700 kosten van politie-inzet. De nettowaarde van het programma is daarmee \$34.500 per getoonde verdachte. Omdat het programma jaarlijks ongeveer honderd voortvluchtigen toont, schat Miles de opbrengst van het programma op 3,5 miljoen dollar.

Naast het opsporen van verdachten heeft opsporingsberichtgeving ook nog andere doelen. Deze zijn niet concreet vastgelegd, maar gedacht kan worden aan het betrekken van de burgers bij het werk van de politie, het vergroten van het vertrouwen van burgers in de politie en het vergroten van het veiligheidsgevoel van burgers. Deze aspecten zijn in dit onderzoek niet meegenomen. Tegelijkertijd mag worden aangenomen dat nu wekelijks meer dan een miljoen mensen gedurende drie kwartier naar opsporingsberichtgeving kijken en dat dit programma een substantiële invloed heeft op de beeldvorming van het publiek over criminaliteit, daders en het werk van de politie. De maatschappelijke impact van *Opsporing Verzocht* is daarmee een belangrijk onderwerp voor vervolgonderzoek.

De afgelopen jaren is het gebruik van opsporingsberichtgeving enorm toegenomen. Opsporingsberichten worden getoond op regionale televisiezenders, politiewebsites, Youtube, in regionale kranten en ook in de openbare ruimte op beeldschermen en billboards. Het succes van *Opsporing Verzocht* betekent echter niet dat alle vormen van opsporingsberichtgeving succesvol zijn. De berichtgeving in *Opsporing Verzocht* voldoet aan enkele belangrijke randvoorwaarden: het heeft een enorm aantal kijkers en er is voldoende recherche-capaciteit beschikbaar voor de opvolging van tips. Tot slot heeft de politie in een substantieel deel van de getoonde opsporingsberichten al een verdachte op het oog en wordt opsporingsberichtgeving hier tactisch ingezet. Deze randvoorwaarden blijken cruciaal voor effectiviteit, maar ontbreken veelal bij regionale of lokale opsporingsberichten.

Ook bij *Opsporing Verzocht* zelf zou de effectiviteit van de opsporingsberichten

mogelijk nog kunnen worden vergroot. De belangrijkste aanbeveling luidt zo- als gezegd om *Opsporing Verzocht* uit te zenden op avonden die niet concurreren met voetbalwedstrijden. Daarnaast kan men gericht kijkers trekken van wie men verwacht dat ze informatie hebben over specifieke delicten. Zo kunnen zaken vooraf worden aangekondigd via lokale media, flyers of sms-alerts. Ook kan het programma nog meer doen om jongeren te bereiken. Daarnaast kan nog meer gebruik worden gemaakt van crossmediale uitzendingen: het ver- groten van het kijkerspubliek middels andere kanalen, zoals twitter, nieuws- bladen en andere websites waarop wordt doorverwezen naar *Opsporing Verzocht*. Zo kan een cumulatie-effect optreden waarbij *Opsporing Verzocht* niet langer als afzonderlijk kanaal wordt beoordeeld.

In de tweede plaats kan het tactische spoor wellicht nog beter worden be- nut, bijvoorbeeld door te bevorderen dat de verdachte ook daadwerkelijk naar de betreffende uitzending kijkt.

Tot slot lenen niet alle zaken zich voor opsporingsberichtgeving. Sommige gezochten, zoals ontsnapte tbs'ers, kunnen onvoorspelbaar reageren op op- sporingsberichtgeving. Ook is landelijke opsporingsberichtgeving bij veel de- licten geen proportioneel middel. Bij *Opsporing Verzocht* worden zaken zorgvul- dig geselecteerd, waarbij rekening wordt gehouden met mogelijke impact op het slachtoffer en andere betrokkenen en ook met de proportionaliteit ten aanzien van de dader. Er is nog geen onderzoek gedaan naar de impact van opsporingsberichtgeving op verdachten. Gezien de toename van het gebruik van publiciteit over verdachten door zowel politie als burgers zelf, is ook dit een belangrijk onderwerp voor vervolgonderzoek.

Literatuur

- Bekkers, V.J.J.M. & A.J. Meijer (2010). *Co-creatie in de publieke sector: een verkennend onderzoek naar nieuwe digitale verbindingen tussen overheid en burger*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Bleichrodt, F.W. (2010). *Over burgers en opsporing*. Deventer: Uitgeverij Kluwer B.V.
- Brants, C. (1998). 'Crime fighting by television in the Netherlands'. In: M. Fishman & G. Cavender (eds.), *Entertaining Crime: Television Reality Programmes*. New York: Aldine De Gruyter, 175-92.
- Cornelissens, A. & H. Ferwerda (2010). *Burgerparticipatie in de opsporing: een onderzoek naar aard, werkwijzen en opbrengsten*. Apeldoorn: Politie & Wetenschap.
- Erp, J.G. van (2011). "'Boeven vangen" via internet'. In: *Tijdschrift over Cultuur & Criminaliteit* 0 (1), 51-69.
- Gaal, M. van (2007). 'Opsporingstv geeft een onveilig gevoel'. In: *Tijdschrift voor de Politie* 69 (3), 10-15.
- Garland, D. (2001). *The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Kuijvenhoven, A. (2005). *Van strohalm tot strategie: een onderzoek naar ervaringen met opsporingsberichtgeving via elektronische media*. Vlaardingen: Bureau Kuijvenhoven.
- Meijer, A.J. & D. van Berlo (2011). 'Big Brother of gesprekspartner? Monitoren van communicatie van burgers via social media'. In: *Bestuurswetenschappen* 65 (6).
- Miles, T.J. (2005). 'Estimating the effect of America's Most Wanted: a duration analysis of wanted fugitives'. In: *Journal of Law and Economics* 48, 281-306.
- Miles, T. (2008). 'An empirical analysis of the FBI's Ten Most Wanted'. In: *Journal of Empirical Legal Studies* 5 (2), 275-308.
- Openbaar Ministerie (2009). *Aanwijzing Opsporingsberichtgeving (2009A004)*.
- Vedder, A., L. van der Wees, B. Koops & P. de Hert (2007). *Van privacyparadijs tot controlestaat? Misdaad- en terreurbestrijding in Nederland aan het begin van de 21^e eeuw*. Den Haag: Rathenau Instituut.
- Vlek, F. (2010). 'Geregistreerd partnership. Politie en burger op weg naar een gelijkwaardige relatie.' In: K. Stuive & P. Deelman (red.), *Burgernet en andere vormen van burgerparticipatie in de veiligheid*. Dordrecht: Stichting SMVP Producties, 29-46.

Vijver, K. van der, R. Johannink, K. Overal e.a. (2009). *Burgernet in de praktijk. De evaluatie van de pilot van Burgernet*. Den Haag: Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie.

Bijlagen

1 Geanonimiseerd voorbeeld uit Recherche Informatie Blad

Bericht 10_0000

Geldopname met gestolen bankpas in [plaats]

[PLAATS] – Op maandag [datum maand jaar] werd in een kledingwinkel in de binnenstad een portemonnee met bankpas gestolen uit een kindwagen.

Met de gestolen bankpas werd kort na de [Foto van de verdachte] diefstal tot twee keer toe een poging ondernomen om €1250,- op te nemen bij een geldautomaat van de Rabobank, eveneens in [plaats].

Bij deze poging is een vrouw op bewakingsbeelden vastgelegd.

[Foto van de verdachte]

Collega's die de vrouw (her)kennen, worden verzocht contact op te nemen met

[voornaam achternaam, tel. 000 - 000 000]
(Recherche [naam van het team])
e-mail: [e-mailadres contactpersoon]
Politie [regiokorps]

Wie herkent deze vrouw?

2 Checklist kenmerken zaken Opsporing Verzocht

Algemene kenmerken			
1	Datum uitzending OV dd-mm-jjjj		...
2	Itemnummer in OV		...
3	Datum eerste gepleegde delict dd-mm-jjjj		888 = onbekend
4	Plaats misdrijf		888 = onbekend
5	Politie regiokorps (aan elkaar geschreven, bv. zuidhollandzuid)		...
6	Geplaatst in dagblad <i>Spits</i>	0	Nee
		1	Ja
7	Zaak al eerder in OV geweest?	0	Nee
		1	Ja
8	Tijdstip misdrijf (bv. 0903)	888	Onbekend
9	Type delict	0	Niet vermeld
		1	Geweldsmisdrijven zonder wapen (o.a. mishandeling)
		2	Geweldsmisdrijf met slag- of steekwapen
		3	Geweld met vuurwapen
		4	Moord/doodslag
		5	Overvallen
		6	Diefstal (inbraak, zakkenrollen)
		7	Bankpasfraude en skimming
		8	Fraude en falsificaten (valse identiteit, nepagent)
		9	Narcotica
		10	Zeden
		11	Ontvoering
		12	Straatroof
		777	Anders, namelijk...
10	Aantal daders	888	Onbekend
11	Aantal delicten	888	Onbekend
12	Locatie misdrijf	1	Woning
		2	Bedrijf
		3	Semi-openbare gebouwen (school, bibliotheek, ziekenhuis, hotel, winkel)
		4	Stedelijke openbare ruimte (winkelcentrum, uitgaansgebied, woonwijk)
		5	Landelijk gebied
		777	Anders, namelijk...

13	Beschrijving vluchtroute	0	Nee
		1	Ja
14	Beloning uitgelooft?	0	Nee
		1	Ja
15	Lengte van het item (in seconden)		
16	Waren er getuigen van het misdrijf?	0	Geen
		1	1-2
		2	3-5
		3	6-10
		4	11-20
		5	>20
		888	Onbekend
17	Vraag aan de kijker (meerdere antwoorden mogelijk)	1	Specifieke getuige gezocht
		2	Getuigen gezocht in het algemeen
		3	Wie herkent verdachte/dader?
		4	Wie heeft informatie over de dader (bv. tijdens vluchtroute)?
		5	Wie herkent attributen van of in de omgeving van het misdrijf (bv. auto)?
		6	Slachtoffer gezocht
		7	Informatie in het algemeen gevraagd
		8	Informatie over motief daad gevraagd
		777	Anders, namelijk...
Persoonskenmerken voor elk van de verdachten (tot maximaal 5)			
18	Geslacht	0	Vrouw
		1	Man
		888	Onbekend
19	Leeftijd dader	0	Niet gemeld
		1	<15
		2	16-25
		3	26-35
		4	36-45
		5	46-55
		6	>55
		888	Onbekend
20	Etniciteit vermeld	0	Niet gemeld
		1	Nederlands
		777	Anders, namelijk...

21	Huidskleur gemeld	0	Niet gemeld
		1	Blank
		2	Lichtgetint
		3	Donkergetint
<i>Herkenbaarheid beelden</i>			
22	Is er beeldmateriaal van <i>een van de daders</i> (geen reconstructie, meerdere antwoorden mogelijk)?	0	Nee
		1	Foto
		2	Compositietekening
		3	Bewegende beelden
23	Kwaliteit van het beeldmateriaal	1	Zeer onscherpe beelden
		2	Onscherpe beelden
		3	Niet scherp, niet onscherp
		4	Scherpe beelden
		5	Zeer scherpe beelden
		999	N.v.t.
24	Gezicht van <i>een van de daders</i> in beeld	0	Nee
		1	Ja, deels of via een hoek
		2	Ja, helemaal
		999	N.v.t.
25	Stemgeluid van <i>een van de daders</i> te horen	0	Nee
		1	Ja
		999	N.v.t.
26	Reconstructie getoond	0	Nee
		1	Ja
27	Opvallende kleding of lichaamskenmerken van <i>een van de daders</i> genoemd (meerdere antwoorden mogelijk)	0	Nee
		1	Lichaamslengte/postuur
		2	Gezichtskenmerken (neus, oren)
		3	Littekens/tatoeages
		4	Hoofd- of gezichtshaar
		5	Taal of taalgebruik
		6	Kleding of sieraden
		777	Anders, namelijk...
28	Aanvullende informatie (omgeving, gebruikte auto e.d.)	0	Nee
		1	Ja, namelijk...
<i>Schokkend delict</i>			
29	Hoeveel slachtoffers worden er genoemd?		

30	Is er sprake van een of meerdere slachtoffer(s) (meer antwoorden mogelijk)?	1	Ja, jongen
			Ja, volwassen man
			Ja, oudere/bejaarde
			Ja, meisje
			Ja, volwassen vrouw
			Ja, bejaarde vrouw
		777	Anders, namelijk...
		999	N.v.t.
31	Is <i>een van de</i> slachtoffers ingebed in de omgeving?	0	Nee
		1	Ja, naam slachtoffer vernoemd
		2	Ja, naam bedrijf vernoemd
		777	Anders, namelijk...
		999	N.v.t.
32	Is <i>een van de</i> slachtoffers of nabestaanden/familie/vrienden in beeld (geen reconstructie)?	0	Nee
		1	Ja
		999	N.v.t.
33	Wordt er geen achtergrondinformatie over <i>een van de</i> slachtoffers gegeven?	0	Nee
		1	Ja
		999	N.v.t.
34	Vermelding van letsel of psychische klachten bij <i>een van de</i> slachtoffers	0	Nee
		1	Ja
		999	N.v.t.
35	Vermelding van onschuld slachtoffer (zonder aanleiding, onschuldig, onverwachte)	0	Nee
		1	Ja
		999	N.v.t.
<i>Opgelost (de aflevering erna vaak melding van gemaakt)</i>			
36	Zaak opgelost of niet (in de uitzending vermeld)?	0	(Nog) niet
		1	Ja

3 Codering

Van alle zaken zijn met behulp van de checklist de kenmerken beschreven. Hiertoe hebben drie onderzoekers alle opsporingsberichten in *Opsporing Verzocht* bekeken en gescoord op de checklist. Gedurende het verzamelen van de data is tussen de drie onderzoekers voortdurend overleg geweest over twijfelgevallen. Om het afstemmen van de werkwijze te bevorderen, zijn enkele uitzendingen dubbel bekeken en de resultaten vergeleken. Eventuele verschillen zijn besproken, zodat alle onderzoekers weer op één lijn zaten. Op deze manier is een grote betrouwbaarheid verkregen. Aanvullend bij de uitzendingen zijn de vooraankondiging en eventuele kopieën van de *Opsporing Verzocht*-website gebruikt als aanvulling, omdat deze soms preciezer zijn in het geven van informatie. Bijvoorbeeld het tijdstip 12:05 wordt tijdens een reconstructie al snel 'na het middaguur' genoemd. Hierbij gaven de vooraankondiging en de kopieën vaak de benodigde extra details.

Bij het beschrijven van de zaken is een aantal keuzes gemaakt die hieronder worden toegelicht.

- Bij sommige items in het programma worden meerdere verdachten tegelijk gezocht die niet per definitie bij hetzelfde delict zijn betrokken, zoals bij de rellen in Hoek van Holland of een uit de hand gelopen demonstratie van de RMS. In deze gevallen worden alle verdachten samen behandeld als één zaak en wordt niet elke verdachte apart als zaak opgenomen in het onderzoeksbestand.
- Misdrijven waarbij meer dan vijf personen betrokken zijn geweest of meer dan vijf verdachten zijn, zijn schaars in *Opsporing Verzocht*. Er wordt zelden van meer dan vijf groepsleden een signalement gegeven. Bovendien is het niet aannemelijk dat elk signalement bovenop de gegeven vijf nog effectief bijdraagt aan de aanhouding van ten minste een van de groepsleden. Op grond hiervan is besloten om per zaak van maximaal vijf verdachten per persoon (18) het geslacht, (19) de leeftijd, (20) de etnische achtergrond en (21) de huidskleur te noteren. Hierdoor is zicht op de samenstelling van verdachtengroepen in *Opsporing Verzocht*.
- In sommige gevallen is niet duidelijk (3) wanneer het delict is gepleegd. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn bij een moord of inbraak. In deze gevallen is ervoor gekozen om de dag dat het misdrijf werd ontdekt op te nemen in het databestand.

- De (4) locatie waarop het misdrijf is gepleegd, is in veel gevallen een woning of openbaar gebouw. Misdrijven in een landelijk gebied kwamen wel voor, maar dan vaak in woningen. In deze gevallen is als locatie 'woning' genoteerd. Bovendien zijn op grond van open antwoorden twee extra categorieën aangemaakt, namelijk in het openbaar vervoer (trein, bus, tram of metro) en op de openbare weg (bijvoorbeeld op de snelweg).
- Het komt voor dat verdachten meerdere verschillende typen delicten plegen. Deze zaken worden als één behandeld en niet apart, want dat zou het oplossingspercentage kunnen beïnvloeden. In deze gevallen is (9) het type delict genoteerd, waaraan in de uitzending het meeste aandacht wordt besteed.
- Het komt voor dat (19) de leeftijd van een verdachte in het signalement niet overeenkomt met de categorieën zoals weergegeven in de checklist. De leeftijd van de verdachte wordt bijvoorbeeld 'tussen de 30 en 40 jaar oud', 'rond de 35 jaar oud' of tussen '25 en 40 jaar oud' geschat. In al deze gevallen is het gemiddelde van de twee leeftijdsschattingen genomen en is gekeken in welke leeftijdscategorie dit valt. Alle drie de hier genoemde voorbeelden vallen in de derde antwoordcategorie, namelijk tussen 26 en 35 jaar oud. Deze manier van indelen heeft een lichte onderschatting van de gemiddelde leeftijd van verdachten tot gevolg gehad, omdat veel verdachten op deze manier terecht zijn gekomen in een lagere leeftijdscategorie.
- Etnische achtergrond: hiervoor worden geen standaardcategorieën gehanteerd. Beschrijvingen van verdachten met een Marokkaans, Turks-Marokkaans, Mediterraan, Marokkaans-Antilliaans of Arabisch uiterlijk zouden allemaal op dezelfde verdachte van toepassing kunnen zijn.

Omdat de berichten in *Recherche Informatie Blad* op sommige punten verschillen van de berichten in *Opsporing Verzocht*, zijn op sommige punten andere keuzes gemaakt.

Algemeen

Binnen deze sectie zijn (2) het itemnummer in de uitzending en (15) het aantal seconden dat aan een zaak wordt besteed, komen te vervallen. Het (9) type delict is op twee manieren opgenomen. Ten eerste is er de weergave zoals in het *Recherche Informatie Blad*. Maar in *Opsporing Verzocht* wordt een type delict vaak anders genoemd, waarschijnlijk omdat de technische termen uit *Recherche*

Informatie Blad de kijkers van *Opsporing Verzocht* minder aanspreken. Zo wordt het opnemen van geld na diefstal van de pinpas in *Recherche Informatie Blad* meestal bankpasfraude genoemd en in *Opsporing Verzocht* wordt verwezen naar een diefstal. Op grond hiervan is voor de delicten uit *Recherche Informatie Blad* ook het type delict zoals het in *Opsporing Verzocht* zou worden weergegeven, genoemd.

Herkenbaarheid

Recherche Informatie Blad en *Opsporing Verzocht* zijn twee heel verschillende media voor het presenteren van opsporingsberichten. Omdat zaken in *Recherche Informatie Blad* op papier (en in zwart-wit) worden gedrukt, is (23) de kwaliteit van het beeldmateriaal wat slechter dan van beeldmateriaal dat in *Opsporing Verzocht* wordt getoond. Ook wordt (22) een afbeelding uit bewegende beelden geknipt om deze af te kunnen drukken, maar informatie uit bewegingen van verdachten gaat hiermee verloren. Naast bewegende beelden komt (25) het stemgeluid van een verdachte te vervallen.

Storytelling

Onder storytelling vallen vooral kenmerken die samenhangen met het maken van goede televisie. Eerder is uitgelegd dat men met *Opsporing Verzocht* kijkers ook wil boeien. Daartoe worden onder andere (26) reconstructies ingezet en wordt nadruk gelegd op slachtoffers. In *Recherche Informatie Blad* geeft men meestal wel (29) het aantal slachtoffers weer, maar informatie over (30) het geslacht en de leeftijd van slachtoffers is al schaarser.

Voor politiemedewerkers zijn de feiten van een zaak belangrijker dan de amusementswaarde van het opsporingsbericht. Extra informatie zoals de (31) inbedding in de omgeving of (33) achtergrondinformatie over het slachtoffer wordt niet gegeven. Er komen geen berichten waarin (32) nabestaanden, familie of vrienden even aan het woord zijn of waar (3) het geestelijk of lichamelijk letsel van het slachtoffer wordt gemeld. De eventuele (35) onschuld van het slachtoffer wordt ook niet benadrukt. De sectie 'storytelling' valt daarmee grotendeels weg.

Exposure

Naast *Opsporing Verzocht* en *Recherche Informatie Blad* zijn er nog talloze media waarmee een opsporingsbericht kan worden verspreid. Voor alle zaken in *Recherche*

Informatie Blad zijn we bij de korpsen nagegaan of de zaak (7) eerder in *Recherche Informatie Blad* heeft gestaan of (6) geplaatst is in dagblad *Spits*. Eveneens is nagegaan of zaken uit *Recherche Informatie Blad* te zien zijn geweest in *Opsporing Verzocht*, bij SBS6, in een regionaal televisieprogramma of op een opsporingswebsite van de politie.

4 Verschillen tussen zaken uit Opsporing Verzocht en Recherche Informatie Blad

Tabel B4.1: Verschillen in % tussen zaken uit *Opsporing Verzocht* en *Recherche Informatie Blad* per politiekorps

Politiekorps	<i>Opsporing Verzocht</i>	<i>Recherche Informatie Blad</i>
Amsterdam-Amstelland	9,24	4,81
Bovenregionale recherche	0,18	0,00
Brabant-Noord	4,80	1,44
Brabant Zuid-Oost	4,44	1,44
Drenthe	0,71	1,92
Flevoland	2,84	2,88
Friesland	2,31	3,37
Gelderland-Zuid	3,91	3,85
Gelderland-Midden	3,91	2,88
Gooi en Vechtstreek	2,13	0,48
Groningen	1,24	0,48
Haaglanden	8,35	3,85
Hollands Midden	2,66	3,37
IJsselland	3,02	2,40
Kennemerland	4,62	5,29
KLPD	2,66	9,62
Limburg-Noord	4,80	3,85
Limburg-Zuid	3,37	0,00
Marechaussee	0,36	0,48
Midden en West Brabant	9,24	7,21
Noord- en Oost-Gelderland	3,02	4,33
Noord-Holland Noord	2,49	5,77
Rotterdam-Rijnmond	9,06	3,37
Twente	0,53	0,48
Utrecht	5,15	12,02
Zaanstreek-Waterland	0,89	3,37
Zeeland	1,24	1,92
Zuid-Holland-Zuid	2,84	8,65 ***

5 Aantal kijkers, alleen zaken uit Opsporing Verzocht

Tabel B5.1: Verschillen in % tussen zaken die wel zijn opgelost en zaken die niet zijn opgelost per politiekorps

Politiekorps	Opgelost			Sign.
	Nee	Ja, door <i>Opsporing Verzocht</i>	Ja, niet door <i>Opsporing Verzocht</i>	
Amsterdam-Amstelland	8,9	7,7	14,1	n.s.
Bovenregionale recherche	0,0	0,7	0,0	
Brabant-Noord	5,2	2,8	7,0	
Brabant Zuid-Oost	4,6	4,9	2,8	
Drenthe	1,2	0,0	0,0	
Flevoland	2,0	2,8	7,0	
Friesland	2,3	2,8	1,4	
Gelderland-Midden	3,4	4,2	5,6	
Gelderland-Zuid	4,6	3,5	1,4	
Gooi en Vechtstreek	2,0	1,4	4,2	
Groningen	1,2	1,4	1,4	
Haaglanden	6,9	10,5	11,3	
Hollands Midden	2,3	2,8	4,2	
IJsselland	2,6	2,8	5,6	
Kennemerland	5,4	3,5	2,8	
KLPD	2,3	4,9	0,0	
Limburg-Noord	5,2	4,9	2,8	
Limburg-Zuid	4,0	2,8	1,4	
Marechaussee	0,6	0,0	0,0	
Midden en West Brabant	11,2	6,3	5,6	
Noord- en Oost-Gelderland	2,6	3,5	4,2	
Noord-Holland Noord	3,4	0,7	1,4	
Rotterdam-Rijnmond	7,2	12,6	11,3	
Twente	0,6	0,7	0,0	
Utrecht	5,4	5,6	2,8	
Zaanstreek-Waterland	1,4	0,0	0,0	
Zeeland	1,2	1,4	1,4	
Zuid-Holland-Zuid	2,6	4,9	0,0	

6 Lijst van respondenten

A. Don, Politie Zeeland, communicatieadviseur en woordvoerder
P. de Graaf, KLPD, Dienst IPOL Opsporingsberichtgeving & Vermiste personen
I. Harman, Politie Rotterdam-Rijnmond
M. Hensen, KLPD, Dienst IPOL Opsporingsberichtgeving & Vermiste personen
A. Huysman, Politie Utrecht, Recherche Utrecht Centrum
R. Koole, KLPD, Dienst IPOL Opsporingsberichtgeving & Vermiste personen
B. Lootsma, Politie Zaanstreek-Waterland, Centrale Recherche
R. Lolkema, KLPD, Beeld & Internet
F. Lucas, KLPD, Dienst IPOL Opsporingsberichtgeving & Vermiste personen
J. Oskam, Politie Zuid-Holland-Zuid, Districtelijk Allochtonen Team
R. Sandbrinck, Politie Utrecht, Bovenregionale Recherche Midden-Nederland
A. van Santen, samensteller televisieprogramma *Opsporing Verzocht*
I. Schijf, KLPD, Dienst IPOL Opsporingsberichtgeving & Vermiste personen
B. van Stijn, KLPD, Recherche Spoorwegpolitie Rotterdam
M. Tibbertsma, Politie Haaglanden, Balansteam
G. Verhoeven, Politie Midden en West Brabant, Team Altena
J. Wildeman, Politie Amsterdam-Amstelland, Team Grootschalige Opsporing
S. van der Zee, KLPD, Unit Strategie en Beleid

7 Samenstelling begeleidingscommissie

Irma Schijf

Teamleider Opsporingsberichtgeving & Vermiste Personen, KLPD

Bernhard Jens

Hoofd Voorlichting Regiopolitie Utrecht

Arjen de Zwart

Regiopolitie Rotterdam-Rijnmond

Diederik Greive

Landelijk Hoofdofficier van Justitie Opsporingsberichtgeving

Henk Ferwerda

Directeur Bureau Beke

Politie & Wetenschap

Frits Vlek

Programmadirecteur

Renske Emmelkamp

Programmamedewerker

Leden Redactieraad Programma Politie & Wetenschap

Voorzitter prof. dr. H.G. van de Bunt
 Hoogleraar Criminologie
 Erasmus Universiteit Rotterdam

Leden mr. drs. C. Bangma
 Districtschef regiopolitie Flevoland
 Lid Commissie Politie & Wetenschap

 drs. P. Holla
 Districtschef regiopolitie Kennemerland

 prof. dr. P. van Reenen
 Van Reenen-Russel Consultancy b.v.
 Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten (SIM)
 Universiteit Utrecht

Secretariaat Programmabureau Politie & Wetenschap
 Politieacademie
 Arnhemseweg 348
 7334 AC Apeldoorn
 www.politieenwetenschap.nl

Uitgaven in de reeks Politiewetenschap

1. **Kerntaken van de politie. Een inventarisatie van heersende opvattingen**
C.D. van der Vijver, A.J. Meershoek & D.F. Slobbe, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2001
2. **Bevoegdheden overd(r)acht. Een onderzoek naar delegatie en mandaat van beheersbevoegdheden in de politiepraktijk**
H.B. Winter & N. Struiksma, Pro Facto B.V., Universiteit Groningen, 2002
3. **Sturing van politie en politiewerk. Een verkennend onderzoek tegen de achtergrond van een veranderende sturingscontext en sturingsstijl**
J. Terpstra, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2002
4. **Woninginbrekers en zware jongens. Daders vanuit het voormalig Joegoslavië aan het woord**
M. van San, E. Snel & R. Boers, Risbo, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2002
5. **Zeg me wie je vrienden zijn. Allochtone jongeren en criminaliteit**
F.M.H.M. Driessen, B.G.M. Völker, H.M. Op den Kamp, A.M.C. Roest & R.J.M. Molenaar, Bureau Driessen, Utrecht, 2002
6. **Op deugdelijke grondslag. Een explorerende studie naar private forensische accountancy**
J. van Wijk, W. Huisman, T. Feuth & H.G. van de Bunt, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2002
7. **Voorbij de dogmatiek. Publiek-private samenwerking in de veiligheidszorg**
A.B. Hoogenboom & E.R. Muller, COT, Den Haag, 2003
8. **Hennepteelt in Nederland. Het probleem van de criminaliteit en haar bestrijding**
F. Bovenkerk, W.I.M. Hogewind, D. Korf & N. Milani, Willem Pompe Instituut, Universiteit Utrecht, 2003
9. **Politiekennis in ontwikkeling. Een onderzoek naar het verzamelen en veredelen van informatie voor het Politie Kennis Net**
I. Bakker & C.D. van der Vijver, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2003
- 10a. **Politie en geweld. Een verkenning van politiereacties op geweldsincidenten in vier Nederlandse regiokorpsen**
C.J.E. In 't Velt, W.Ph. Stol, P.P.H.M. Klerks, H.K.B. Fobler, R.J. van Treeck & M. de Vries, NPA-Politie Onderwijs- en Kenniscentrum, LSOP, Apeldoorn, 2003
- 10b. **Geweldige informatie? Onderzoek naar de informatiehuishouding van geweldsmeldingen bij de politie**
R. van Overbeeke, O. Nauta, A. Beerepoot, S. Flight & M. Rietveld, DSP-groep, Amsterdam, 2003

11. **Blauwe Bazen. Het leiderschap van korpschefs**
R.A. Boin, P. 't Hart & E.J. van der Torre, Departement Bestuurskunde, Universiteit Leiden/COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2003
12. **Over de grens. Een verkenning van projecten voor probleemjeugd in Duitsland, Engeland en Zweden**
I. van Leiden, G. Verhagen & H.B. Ferwerda, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2003
13. **Integriteit in het dagelijkse politiewerk. Meninge en ervaringen van politiemensen**
J. Naeyé, L.W.J.C. Huberts, C. van Zweden, V. Busato & B. Berger, Centrum voor Politiewetenschappen, VU Amsterdam, 2004
14. **Politiestraatwerk in Nederland. Noodhulp en gebiedswerk: inhoud, samenhang, verandering en sturing**
W.Ph. Stol, A.Ph. van Wijk, G. Vogel, B. Foederer & L. van Heel, Nederlandse Politieacademie, Onderzoeksgroep, LSOP, Apeldoorn, 2004
15. **De kern van de taak. Kerncompetenties van de politie als criterium voor de afbakening van kerntaken in de praktijk**
A. Mein, A. Schutte & A. van Sluis, ES&E, Den Haag, 2004
16. **Professionele dienstverlening en georganiseerde criminaliteit. Hedendaagse integriteitsdilemma's van advocaten en notarissen**
F. Lankhorst & J.M. Nelen, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Sectie Criminologie, Amsterdam, 2004
17. **Paradoxaal Politiebestel. Burgemeesters, Openbaar Ministerie en Politiechefs over de sturing van de politie**
L.W.J.C. Huberts, S. Verberk, K. Lasthuizen & J.H.J. van den Heuvel, Vrije Universiteit Amsterdam/B&A Groep, 's-Gravenhage, 2004
18. **Illegale vuurwapens in Nederland: smokkel en handel**
A.C. Spapens & M.Y. Bruinsma, IVA, Tilburg, 2004
19. **Samenwerking en netwerken in de lokale veiligheidszorg**
J. Terpstra & R. Kouwenhoven, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2004
20. **Uit balans: politie en bestel in de knel. State-of-the-art: bundeling van kennis en inzicht**
H.G. van de Bunt, A.B. Hoogenboom, L.W.J.C. Huberts, E.R. Muller, J. Terpstra, C.D. van der Vijver & C. Wiebrens, 2004
Redactie: G.C.K. Vlek, C. Bangma, C. Loef & E.R. Muller
21. **Politie en media. Feiten, fictie en imagopolitiek**
H. Beunders & E.R. Muller, Erasmus Universiteit Rotterdam/COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Leiden, 2005 (2e druk 2009)

22. **Integriteit van de politie. State-of-the-art: wat we weten op basis van Nederlands onderzoek**
L.W.J.C. Huberts & J. Naeyé, Centrum voor Politie- en Veiligheidswetenschappen/Vrije Universiteit, Amsterdam, 2005
23. **De sociale organisatie van mensensmokkel**
R. Staring, G. Engbersen, H. Moerland, N. de Lange, D. Verburg, E. Vermeulen & A. Weltevrede; m.m.v. E. Heyl, N. Hoek, L. Jacobs, M. Kanis & W. van Vliet, Erasmus Universiteit Rotterdam: Criminologie – Sociologie – Risbo, 2005
24. **In elkaars verlengde? Publieke en private speurders in Nederland en België**
U. Rosenthal, L. Schaap J.C. van Riessen, P. Ponsaers & A.H.S. Verhage, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag/Universiteit Gent, 2005
25. **De strafrechtelijke rechtshulpverlening van Nederland aan de lidstaten van de Europese Unie. De politieke discussie, het juridische kader, de landelijke organisatie en de feitelijke werking**
C.J.C.F. Fijnaut, A.C. Spapens & D. van Daele, Universiteit van Tilburg, Vakgroep Strafrechtwetenschappen, 2005
26. **Niet zonder slag of stoot. De geweldsbevoegdheid en doorzettingskracht van de Nederlandse politie**
J. Naeyé, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Vrije Universiteit Amsterdam, 2005
27. **Preventief fouilleren. Een analyse van het proces en de externe effecten in tien gemeenten**
E.J. van der Torre & H.B. Ferwerda, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag/Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2005
28. **Zedenmisdrijven in Nederland. Aangiften- en verdachtenanalyses op basis van HKS-gegevens**
A.Ph. van Wijk, S.R.F. Mali, R.A.R. Bullens, L. Prins & P.P.H.M. Klerks, Politieacademie Onderzoeksgroep, Apeldoorn, Vrije Universiteit Amsterdam. KLPD, 2005
29. **Groepszedenmisdrijven onder minderjarigen. Een analyse van een Rotterdamse casus**
I. van Leiden & J. Jakobs, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2005
30. **Omgaan met conflictsituaties: op zoek naar goede werkwijzen bij de politie**
O. Adang, N. Kop, H.B. Ferwerda, J. Heijnemans, W. Olde Nordkamp, P. de Paauw & K. van Woerkom, Onderzoeksgroep Politieacademie, Apeldoorn/Advies en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2006
31. **De strategische analyse van harddrugsscenes. Hoofddlijnen voor politie en beleid**
E.J. van der Torre, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2006
- 32a. **Cijfers en stakeholders. Prestatiesturing en de gevolgen voor de maatschappelijke en politiek-bestuurlijke relaties van de politie**
A. van Sluis, L. Cachet, L. de Jong, C. Nieuwenhuyzen & A. Ringeling, Centre for Local Democracy, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2006

- 32b. Operationele betrokkenheid. Prestatiesturing en bedrijfsvoering Nederlandse politie**
A.B. Hoogenboom, Nivra-Nyenrode, Breukelen, 2006
- 32c. Op prestaties gericht. Over de gevolgen van prestatiesturing en prestatieconvenanten voor sturing en uitvoering van het politiewerk**
M.P.C.M. Jochoms, F. van der Laan, W. Landman, P.S. Nijmeijer & A. Sey, Politie-academie, Apeldoorn/Twynstra Gudde, Amersfoort/Universiteit van Amsterdam, 2006
- 33. Het nieuwe bedrijfsmatig denken bij de politie. Analyse van een culturele formatie in ontwikkeling**
J. Terpstra & W. Trommel, IPIT Instituut voor Maatschappelijke Veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente 2006
- 34. De legitimiteit van de politie onder druk? Beschouwingen over grondslagen en ontwikkelingen van legitimiteit en legitimiteitstoekenning**
Bundel onder redactie van C.D. van der Vijver & G.C.K. Vlek, IPIT Instituut voor Maatschappelijke Veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente/Politie & Wetenschap, 2006
- 35. Naar beginselen van behoorlijke politiezorg**
M.J. Dubelaar, E.R. Muller & C.P.M. Cleiren, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden, 2006
- 36a. Asielmigratie en criminaliteit**
J. de Boom, G. Engbersen & A. Leerkes, Risbo Contractresearch BV/Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2006
- 36b. Criminaliteitspatronen en criminele carrières van asielzoekers**
M. Althoff & W.J.M. de Haan, m.m.v. S. Miedema, Vakgroep Strafrecht en Criminologie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Rijksuniversiteit Groningen, 2006
- 36c. 'Ik probeer alleen maar mijn leven te leven'. Uitgeprocedeerde asielzoekers en criminaliteit**
A. Leerkes, Risbo Contractresearch BV/Erasmus Universiteit, Rotterdam; Amsterdamse School voor Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek/Universiteit van Amsterdam, Amsterdam, 2006
- 37. Positie en expertise van de allochtone politiemedewerker**
J. Broekhuizen, J. Raven & F.M.H.M. Driessen, Bureau Driessen, Utrecht, 2007
- 38. Lokale politiechefs. Het middenkader van de basispolitieszorg**
E. J. van der Torre, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2007
- 39. Nog niet verschenen**
- 40. Conflict op straat: strijden of mijden? Marokkaanse en Antilliaanse jongeren in interactie met de politie**
N. Kop, Martin Euwema, m.m.v. H.B. Ferwerda, E. Giebels, W. Olde Nordkamp & P. de Pauw, Politieacademie, Apeldoorn, Universiteit Utrecht, 2007

41. **Opsporing onder druk**
C. Liedenbaum & M. Kruijsen, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2008
42. **Symbolen van orde en wanorde. Broken windows policing en de bestrijding van overlast en buurtverval**
B. van Stokkom, Centrum voor Ethiek, Radboud Universiteit Nijmegen, 2008
43. **Verkeershandhaving: prestaties leveren, problemen aanpakken**
G. Meershoek & M. Krommendijk, IPIT, Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2008
44. **De frontlinie van opsporing en handhaving. Stelselmatige bedreigingen door burgers als contrastrategie**
M.J.G. Jacobs, M.Y. Bruinsma & J.W.M.J. van Poppel, IVA Tilburg, 2008
- 45a. **'Kracht van meer dan geringe betekenis'. Deel A: Politiegeweld in de basispolitiezorg**
R. Bleijendaal, J. Naeyé, P. Chattellon & G. Drenth, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2008
- 45b. **'Kracht van meer dan geringe betekenis'. Deel B: Sturing en toetsing van de politieke geweldsbevoegdheid**
G. Drenth, J. Naeyé & R. Bleijendaal, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2008
- 45c. **'Handen af van onze agenten'. Agressie en geweld tegen politiemensen in de basispolitiezorg**
J. Naeyé & R. Bleijendaal, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2008
- 45d. **Belediging en bedreiging van politiemensen**
J. Naeyé, m.m.v. M. Bakker & C. Grijzen, Vrije Universiteit Amsterdam, 2009
- 45e. **Uitgangspunten voor politieoptreden in agressie- en geweldssituaties**
J. Naeyé, Vrije Universiteit Amsterdam, 2010
46. **Wijkagenten en hun dagelijks werk. Een onderzoek naar de uitvoering van gebiedsgebonden politiewerk**
J. Terpstra, 2008
47. **Bijzonder zijn ze allemaal! Vergelijkend onderzoek naar reguliere en bijzondere opsporing**
W. Faber, A.A.A. van Nunen & C. la Roi, Faber Organisatievernieuwing, Oss, 2009
48. **Gouden bergen. Een verkennend onderzoek naar Nigeriaanse 419-fraude: achtergronden, dadenkenmerken en aanpak**
Y.M.M. Schoenmakers, E. de Vries Robbé & A.Ph. van Wijk, Politieacademie, Apeldoorn/Bureau Beke, Arnhem, 2009
49. **Het betwiste politiebesteding. Een vergelijkend onderzoek naar de ontwikkeling van het politiebesteding in Nederland, België, Denemarken, Duitsland, Engeland & Wales**
A. Cachet, A. van Sluis, Th. Jochoms, A. Sey & A. Ringeling, Erasmus Universiteit Rotterdam/Politieacademie, Apeldoorn/Korps landelijke politiediensten, Driebergen, 2009

- 50. Leven met bedreiging. Achtergronden bij aangiften van bedreiging van burgers**
B. Bieleman, W.J.M. de Haan, J.A. Nijboer & N. Tromp, Intraval & Rijksuniversiteit Groningen, 2010
- 51a. Het publieke belang bij private preventie. Een economische analyse van inbraakpreventiebeleid**
B.A. Vollaard, TILEC/Universiteit van Tilburg, 2009
- 51b. Het effect van langdurige opsluiting van veelplegers op de maatschappelijke veiligheid**
B.A. Vollaard, TILEC/Universiteit van Tilburg, 2010
- 52. Lokale politiek over politie**
T.B.W.M. van der Torre-Eilert, H. Bergsma & M.J. van Duin, met medewerking van R. Eilert, LokaleZaken, Rotterdam, 2010
- 53. Trainen onder stress. Effecten op de schietvaardigheid van politieambtenaren**
R.R.D. Oudejans, A. Nieuwenhuys & G.P.T. Willemsen, Vrije Universiteit Amsterdam, 2010
- 54. Politie en publiek. Een onderzoek naar de communicatievormen tussen burgers en blauw**
H.J.G. Beunders, M.D. Abraham, A.G. van Dijk & A.J.E. van Hoek, DSP-groep, Amsterdam/Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2011
- 55. Managing collective violence around public events: an international comparison**
O.M.J. Adang with cooperation from: S.E. Bierman, E.B. Brown, J. Dietermann, C. Putz, M. Schreiber, R. van der Wal, J. Zeitner, Police Science & Research Programme, Apeldoorn, 2011
- 56. Stads- en regioscan in de grootste Brabantse gemeenten. De achtergronden van onveilige GVI-scores**
B.M.W.A. Beke, E.J. van der Torre, M.J. van Duin, COT, Den Haag; LokaleZaken, Rotterdam & Beke Advies, Arnhem, 2011
- 57. De mythe ontrafeld? Wat we weten over een goed politieleiderschap**
W. Landman, M. Brussen & F. van der Laan, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2011
- 58. Proactief handhaven en gelijk behandelen**
J. Svensson, H. Sollie & S. Saharso, Vakgroep Maatschappelijke Risico's en Veiligheid, Institute of Governance Studies, Universiteit Twente, Enschede, 2011
- 59a. De sterkte van de arm: feiten en mythes**
J.H. Haagsma, T.M. Rümke, I. Smits, E. van der Veer & C.J. Wiebrens, Andersson Elffers Felix, Utrecht, 2012
- 59b. Blauw, hier en daar. Onderzoek naar de sterkte van de politie in Nederland, België, Denemarken, Engeland & Wales en Nordrhein-Westfalen**
J.H. Haagsma, I. Smits, H. Waarsing & C.J. Wiebrens, Andersson Elffers Felix, Utrecht, 2012
- 60. De nachtdienst 'verlicht'**
M.C.M. Gordijn, Rijksuniversiteit Groningen, 2012

